

ДЖОН БАНВИЛ МЕФИСТО

Превод от английски: Иглика Василева, —

chitanka.info

На Джанет

I

МАРИОНЕТКИ

Всичко започна случайно. Мисля си за онзи малък плувец, единствен от всички, който с неистови усилия се мъчел да стигне горящия град, бялата стая и мъртвия Кастор^[1]. Странно, че един живот, така обсебен от гъмжащия рояк на числата, може да започне като цъфтеж между огледала сред най-баналната математика на чифтосването. Краят също беше случаен.

Разбира се, има и друга дяволска работа с тези двойки, чифтове и близнаци, когато се спасява само единият и така нататък.

Не бяхме само ние в нашия род, в нашето племе. От майчина страна имало и друг случай на близнаци, пак еднояйчни, но навремето целият чифт се споминал, поживял един-единствен кратък ден, и толкоз. Жалко, че не са ги спиртосали в стъкленица, сега щях да си ги нося като талисман, моите малки полупрозрачни прачичовци, добре бутилирани със свити юмручета и смръщени маймунски личица. Съществува и друго, по-трудно доловимо ехо от симетричната схема на прародителите: Джак Кей и дядо Суон^[2] и техните миниатюрни женички. Така светът лукаво ни подтиква, разкривайки пред нас привидното, случайното и произволното за действително. Мога да продължа. И ще го направя.

Аз също си имам моите лични уравнения, моите съразмерни симетричности и много държа на тях.

Кога ли майка ми е разбрала за товара, който носи? Кой ли архангел ѝ е проговорил? Сигурно е смятала двойствеността за нещо очарователно — набързо зърнати еднакви отражения, съвпадения може би? Две свраки, които важно крачели сред зелките, я подплашили. В ума ѝ старите изтъркани сравнения добили нов смисъл: еднакви като две грахови зърна в шушулка, като две капки вода, като излети по

калѣп. Може би от време на време си е въобразявала, че ни чува — наблъскани заедно в тясното море на околоплодната течност как си тананикаме приглушено или скимтим и проплакваме.

Самата тя като че се удвоила. И не че състоянието ѝ се променило толкова много, ами по-скоро се образувала нещо като втора личност. Глезените ѝ се подули, хълбоците ѝ наедрили. Дори раменете ѝ като че станали по-широки, обвили се с повече мека плът. Взела да носи косата си силно опъната назад и сплетена в две лъскави плитки, които свивала на тила си в стегнат в мрежа кок. Когато отишла в Ашбърн, Джак Кей я погледнал натъжен и рекъл:

— Къде е изчезнало моето момиче, моето малко момиченце?

Тя го изгледала накриво, без дори да се усмихне, и за миг той зърнал в лицето ѝ собствената си майка. Поклатил голямата си прошарена глава.

— Пфу! — рекъл огорчен. — Станала си вече жена.

Представям си я през онази последна пролет на войната. Но моята представа е по-различна — не майката, която тепърва щяла да става, не дъщерята, която Джак Кей бил изгубил, а едно непознато създание, мълчаливо и загадъчно, с печална усмивка, същинска скръбна мадона, озарена в кафеникавите морски отблясъци от картина на стар майстор. Бремето, което носела под сърцето, ѝ тежало като огромен товар тъга. Не искала това изпитание, дето ѝ бе дошло до главата. Вече изпитвала някакво тайно отвращение. Крѳв, разкъсана плът, отворените устни на прорез, преди да изтекат водите — такива неща винаги я ужасявали. В месарницата просто не издържала да гледа окачените восъчно бледи хълбоци и флейки, от които върху покрития с дървени стърготини под тихо капел розов сироп. Чувствала се като крачеща подутина, като отекло, натъртено, парещо от болка месо. Гадело ѝ се от някои миризми, от готвено зеле, катран и кожа. В главата ѝ се загнездвали странни образи, възбудени от какво ли не — пукнато яйце, мръсен парцал за миене, сякаш умът ѝ отчаяно търсел неща, от които да се погнуси, да се изтормози. Не можела да спи.

— Не съм добре. Не се чувствам добре.

— Трябва да се молиш, чедо.

Очите му проблясвали иззад решетката на изповедалнята, зъбите му се оголили в ехидна гримаса. Усетила дъха му, киселен от олтарното вино.

— Страх ме е.

— Защо? Какво толкова има?

— Страх ме е, отче.

— Стига, стига! Ще се молиш на Пресветата Дева, тя ще ти помогне.

Нещо напъвало в нея, върхлитало я отвред. Как изхвърлили родители й от малката къща в Ашбърн и те се преместили да живеят при нея. Майка й, вече пътница, скоро угаснала в местната болница. Ала Джак Кей останал. Кръстосвал из къщата безмълвно, гледал я опечалено, сякаш вината за случилото се, неизвестно защо, била нейна.

Не я свъртало на едно място. Задушавала се. Правела дълги безцелни разходки, влачела се като пребито куче през града, после нататък по пътя Кулмайн, дето минава край сметището. Веднъж мъртва врана паднала от едно дърво право върху главата й. Не знаела да се смее или да пици. Седмици след това чувала звука от внезапното й тупване и прошумелите пера, усещала как немощното, безжизнено синьочерно телце се плъзга по лицето й. Лятото било горещо. Европа тънела в разруха. Повлякла се обратно към къщи и там сварила Джак Кей, седнал на перваза до входната врата, поклащал единия си крак, а големите му бели ръце почивали на кръст върху дръжката на бастуна. Тя му подвикнала:

— Ключът е там.

— Ключът ли? Какъв ключ? Не знам за никакъв ключ.

— Ето! Винаги стои тук!

Той я погледнал с умиление, а тя вдигнала гневно изтривалката и му го посочила с пръст. Една буболечка се разшавала, побягнала пъргаво и се скрила. Тя демонстративно мушнала ключа в ключалката. От антрето я лъхнало на спарено и усетила онази враждебна, сякаш внезапно настъпила тишина, като че с появата си прекъснала някаква тайна игра на вещите в стаята. Понечила да каже нещо, ала спряла, затаила дъх. Джак Кей, който почти не виждал в мрака, за малко да се блъсне в нея, но бързо отстъпил назад и изсумтял. Тя се облегнала на стената, колкото да се посъвземе. Когато се обърнала към идващата отвън светлина, лицето й било мъртвешки бледо, пепеляво и лъснало от пот.

— Върви да викнеш някого — прошепнала тя. — Бързо!

Той отворил уста, но моментално я затворил.

Разточително лятно сияние изпълвало спалнята. Дантеленото перде пред широко отворения прозорец се издувало от полъха. Всичко изглеждало толкова безсърдечно. Свлякла се бавно и тежко в леглото, закрила лице в сгъвката на ръката си, усетила как формите я затискат, гъмжило от образи, които се боричкат безмълвно и ожесточено помежду си. Джак Кей я последвал и застанал на прага с опулени очи.

— Махай се! — извикала му тя. — Махай се оттук!

Най-накрая проумяла какво означава нещото вътре в нея да е живо, живо.

Джак Кей се спуснал по стълбите, като спирал на всяко трето стъпало, обръщал се назад към вратата на спалнята и току нещо промърморвал. Как се осмелява да му крещи така, като пощръкляла. Отворил предпазливо външната врата. Най-обикновен летен следобед. Ослушал се за миг, после излязъл навън и затворил вратата след себе си, но първо я подпрял с пета, за да не се блъсне. *Върви да викнеш някого*, измънkal той и поклатил глава, *бързо, бързо!* Изплюл се. Едно куче понечило да го приближи, ала той вдигнал бастуна си и животното се свило боязливо и облизало тънките си устни. Бастунът му давал увереност — хубав, здрав бастун от палмово дърво, дотам излъскан от носене, че на пипане бил мек като восък. С истински сребърен обков, с клеймо за пробата на среброто и с метален шип. Навъсил вежди и се помъчил да си спомни откъде и откога го има. После, макар и за кратко, мисълта за смърт прекосила ума му, ала той нахлупил края на шапката върху едното си око и закрачил по площада спокойно и важно. Не чул писъка, който проехтял зад гърба му откъм отворения горен прозорец, нито втория — слабо стенание, което потреперило във въздуха и заглъхнало, както детска ръчичка се вдига, после отпусната тупва надолу.

[1] Един от двамата диоскури, „синове на Зевс“, както са наричали братята-близнаци Кастор и Полидевк, единия смъртен, другия безсмъртен. — Б.пр. ↑

[2] Освен фамилно име думата „суон“ означава и „лебед“ на английски и в този смисъл се използва на няколко места по-нататък в

текста. — Б.пр. [↑](#)

Не си спомням кога за пръв път научих за съществуването, ако това е думата, на моя умрял брат. Отначало знаех само, че съм оцелял след някакъв катаклизъм, трусовете от който още глухо отекваха в мен. Загадъчното събитие, което ни бе произвело, било резултат, според учебниците, на задържане в ранното развитие на оплодената яйцеклетка, вследствие на което зародишът започвал да се дели на две. Предпочитам да си представям някоя от ония неприлични картички, дето ги продават по пристанищата, изобразяващи дебела дама с румени бузи, големи цици и мощен задник, разцепен на две от вклинилия се дребен компаньон. Причината обаче е без значение, важен е резултатът. Между другото злощастията, от които сме се отървали, са много повече. Можехме да бъдем сиамски близнаци. Единият от нас можеше със закъснение да се включи в кръвообръщението на другия. Или можехме просто да се задушим един друг. От всичко това сме успели да се избавим и най-накрая сме се появили задъхани, за да поемем първата си глътка въздух. Аз пръв. Брат ми — нещастен изтърсак. Изтощен плувец, удавил се във въздуха. Баща ми, когато Джак Кей най-накрая успял да го домъкне вкъщи, зяпнал в тъпо недоумение: бебето скимтяло в прегръдката на майката, а едно безжизнено негово подобие лежало проснато върху чаршафа.

Майка ми все трепереше да не умра. Джак Кей побърза да й припомни как неговите братя, хомункулите, изкарали само ден. Тя ме кърмеше усърдно и пламенно, защото страстно искаше да оцелея. Не ме изпускаше от погледа си нито за миг. Беше ми свила гнездо в голямото чекмедже на гардероба в спалнята си. И досега си представям как лежа там, неестествено притихнал, лениво размахвайки кривите си ръчички и крачета като обърната по гръб костенурка. Когато се навеждаше над мен, аз я поглеждах опипом и се чумерех. Блуждаещият ми белезникав взор беше като на пътник, завърнал се от много далечна и много непозната страна. Нощем лежеше будна, заслушана в непонятните шумове на новородения живот: неспокойното въртене, тихите вопли и от време на време нещо като сподавена въздишка, издаваща пълно отегчение. По-късно, когато вече се научих да ходя и тръгнах сам да вървя, си измислих някакъв собствен език — бързо нечленоразделно водно бълбукане, от което хората наоколо се притесняваха. Сякаш си говорех с някого. Щом ме чуеше, майка ми се спотайваше на стълбите зад вратата на стаята ми, а

аз на свой ред, усещайки присъствието ѝ, моментално се умълчавах. Това положение между нас двамата продължи много дълго: нащрек, притихнали и заслушани в собствените си необяснимо разтуптени сърца. Тогава Джак Кей често помръдваше мустаци и се питаше на глас дали пък не съм нещо чалнат в главата.

Като се връщам мислено към миналото, и досега чувствам някаква нежност, вярно, примесена с леко презрение към това объркано малко създание, което населява спомените ми от онези първи години, прекарани в съзерцателна самота и вечна бдителност. Не смеех да се отдалечавам от къщата. Спалнята ми, с две малки прозорчета, гледаше към площада и аз имах чувството, че се спотайвам вътре като в някаква глава. В собствените си очи изглеждах някак непълен, нито съвсем истински. Приказките ме омагьосваха, в тях откривах нещо смайващо познато с налудничавата им логика, с липсата на последователност, с произвола и безпричинното ожесточение на съдбата. Веднъж ме заведоха на цирк и още си спомням шума, блещукащите светлини, отривистите подпръждвания на духовите инструменти, нелепото ухание на смачкана трева, прорасла между седалките. Имаше премятащи се джуджета, жена със змия, както и един тънък като кинжал акробат със зализана с брилянтин коса, който бе кацнал върху опасната си кост и изпълняваше някакви мъчителни, съвършено невъзможни и драматични на вид пози с каменния израз на циничен търговец, изложил за продан порнографската си стока. Обаче най ме изнервяха клоуните с техните пипонести глави и каучукови крака, с провлачените странни подвиквания, с начина, по който непрекъснато се заяждаха един друг и по-ниският се тръшваше на земята и почваше да реве от яд и да се превива уж от болка, а после се извърещаше ненадейно и без да му мигне окото, фрасваше дългнестия си приятел право в лицето. Като омагьосан седях и не помръдвах през цялото представление, зазяпан в осветената арена, и жадно поглъщах всичко като момчето от онази приказка, дето копнеело да се научи как да го побиват тръпки.

Майка ми ме извеждаше на дълги разходки, първо с количката, после щипуках пред нея, опъвайки кожените поводи, после взех да се поклащам, изоставяйки все по-назад, особено като минавахме край дългата редица на живия плет. Понякога стигахме чак до Ашбърн и се скитахме из пустеещите околности. Тогава тя ми показва къщата точно

зад обора, където се бе родила. За нея Ашбърн щеше да си остане завинаги една идилия. Спомняше си живота в голямата къща и как на воля бе скитала в околностите, преливаща от любопитство и обич, точно както човек си спомня упоителната монотонност на прескачаща топка за тенис или далечното ручене на ловджийски рог в студена утрин — представа откъслечна и далечна, ала свършена в своите безценни детайли, звъннала с кръшен смях, досущ като картина от осемнайсети век с благородници, увлечени в игра, на фона на разцъфнала горска полянка. — И наред тази пасторална красота се издигаше къщата, в която бе властвал кралят-жабок Джак Кей. Тук спомените й ставаха по-конкретни, спомени за белосани стени, за плъхове в сламения покрив, за ламариненото корито пред огнището в събота вечер, за пъстрата кокошка, застанала на куц крак точно в средата на слънчевото петно, огряло прага на кухнята. И безкрайните свадни, разбира се, врявата, плесниците, побоищата. Сега оборът бе рухнал, а ковачницата на Джак Кей бе млъкнала завинаги. Един ден наред тревясалата пътека точно под огромното дърво срещнахме мис Кити от Ашбърн Парк, последната от рода Ашбърн, смахната и не много спретната стара мома с голям клюнест нос и сплъстена коса, която ни заговори най-любезно, а после отведнъж се развика и взе да ни гони от имението, като размахваше ръце и крещеше.

Спомням си и други гледки и преживелици, повечето страшни. За дядо Суон обаче пазя един-единствен спомен: огромна парцалена кукла, седнала в леглото, която се хили срещу малките къщички по протежение на Куин Стрийт. Беше сутринта на Великден и аз бях на пет години. Болничната му стая миришеше на тютюн за лула и урина. До леглото му имаше отворен прозорец. Светлината навън блестеше след току-що падналия дъжд. Дядо Суон се бе обръснал, легенчето, бръснарят и парчето огледало още стояха до него, а върху яката на нощницата му се виждаше капчица кръв. Ръцете му трепереха, но иначе изглеждаше в отлично здраве. Всъщност умираше. Давах си сметка за мрачната тържественост на момента. Нечии кокалести пръсти ме сръчкаха отзад между плешките и аз пристъпих напред, зяпнал почтително опънатото бяло чело на стареца и големите му мустаци, пожълтелите кехлибарени нокти и сресаната назад коса, която стърчеше като железни прошарени шипове, сякаш някаква сила теглеше главата му нагоре и навън към прозореца, към блесналите

покриви, към самото пролетно небе — бледосиньо и студено като очите му. Сигурно нещо ми е казал, но аз си спомням само смеха му, и то не толкова като звук, колкото като излъчваща се от него аура, при това съвсем не добродушна. Дълго време след това си представях смъртта като кухо, безплътнo и зловещо веселие, което седи и ме чака в онази душна зловонна стаичка.

Все още недоумявам. Това ли е бил истинският образ на дядо Суон, или пък моето развихрено детско въображение през онова великденско утро е сменило умиращия ми дядо с друг, далеч безчувствен старец? И като казвам друг, имам предвид Джак Кей. Смехът, ужасните нокти, щръкналите като четина мустаци, пожълтели в средата, всички тези особености са неговии, нали така? Джак Кей. За мен той ще си остане винаги на осемдесет. Мъкнеше си годинките като медал за държеливост, мрачно и някак свирепо. Но по-добре да свършвам с него. Навремето живеел в Ашбърн и работел в ковачницата. Не беше редовен пияница, но изпадаше в тежки запои. Оженил се за Марта Еди-коя си, забравил съм ѝ фамилията, миячка на чинии в голямата къща. Имаха деца. И не бяха щастливи.

Или поне Марта не беше. Не си я спомням много добре. Тя и баба Суон умряха почти едновременно. Затова и се сляха в съзнанието ми — и двете стари, и двете смазани от живота, някак не съвсем живи, подути, подпухнали, облечени в черно, болнави и вечно мърморещи. Гласовете им бяха тихи като фонов шум, като цвърченето на мишле зад ламперията на стената. Сигурно и техните гени — или поне част от тях — са си казали думата, все нещичко са оставили в следващите поколения, но самите те се бяха затрили напълно. Що се отнася до наследствеността, те просто не бяха в категорията на собствените си съпрузи. Все пак съществуват спомени, в които жената може и да не присъства осезателно, но нейното влияние се усеща. Например спомени за онези ветровити влажни дни в ранната есен с небе от ниски, гълъбовосини облаци, и мокри плочници, застлани с окапали листа, и празна боклукчийска кофа, която се търкаля наред улицата. Точно в такъв един ден някой ми каза, че баба е умряла. Новината не само че не ме натъжи, ами, не знам защо, ме развесели, и именно там, на улицата, отведнъж ме изпълни приятно топло вълнение — нещо, което не бих могъл да обясня, но смътно усещах, че е свързано с живота и с бъдещето. Не мислех за живата жена, тя нямаше почти

никакво значение за мен. В смъртта си обаче се бе превърнала за мен в нещо като пробен камък, мисълта за който ме успокояваше и крепеше по същия необясним начин, по който ни окуражава мисълта за малки бездомни животни, за дрипави бедняци, за морски сирени сред надигаща се буря, за босите нозе на францисканските монаси.

Дори не знаех точно коя от двете бе умряла. Нека споменът за онази сребриста светлина върху окъпаната от дъжд улица им послужи за паметник, макар и нищожен, и на двете.

В тези мои ранни спомени баща ми представляваше някакъв смътен, загадъчен и в същото време особено жив образ. Работеше за един търговец на жито в склад, където стоката се продаваше на кредит или на изплащане. Самият той вечно миришеше на прах, слама, сено, юта и всевъзможни други сухотии. Имаше астма и болен крак. Умълчаванията му, които нито подмятания за времето, нито заплахи за живота можеха да смутят, съществуваха като нещо осезателно в нашата къща, подобно на глухо, нестихващо барабанене, което бе продължило толкова дълго, че всички бяхме престанали да му обръщаме внимание, ала въпреки това го усещахме достатъчно отчетливо, за да ни влияе зле. Присъствието му, неуверено и мимолетно, придаваше някаква загадъчна тежест и на най-баналните случки. Един ден ме качи отпред на колелото си и двамата поехме към връх Форт. Беше септември, тихо и ясно време. Пиренът цъфтеше. Седнахме край пътя да си изядем сандвичите и да изпием още топлото мляко, което мама ни бе наляла в шишета от лимонада и бе затворила със запушалки от хартия. Санаториумът беше останал зад нас, скрит между боровете с изключение на островърхия му покрив и редицата високи комини без пушек, смълчани и примамливи. Унесен в мечти, си представих как си почивам на някоя от неговите веранди, безпаметен, изпаднал в безвремие, увит в одеяла, с ослепителната бяла сграда зад мен, бавно залязващото слънце пред мен, а нечие радио тихо свири танцова мелодия. Баща ми носеше кепе и тежък балтон, който му беше голям и миришеше на нафталин. Посочи към ястреб, зареял се във висините, и рече:

— Виждаш ли го оня юнак там горе? За нула време може да ти изкълве очите.

Беше нисък човек с дълги ръце и криви крака. Главата му беше малка, поради което тялото му изглеждаше по-тежко и тромаво, отколкото беше. С тези крайници, с тези остри черти на лицето и близко поставени тъмни очи приличаше на онези недорасли воители, онези катраненоси Пикт и Фирболг, така ли бяха, вилнели по далечните безграничия на историята. Веднага мога да си го представя целия в кожи, със заострени опинци, да куцука по здрач във високата папрат. Дребен на ръст човек, когото отмъстителните богове бяха пропуснали да забележат. Затова оцелял.

Понякога се улавям, че сънувам мечта, и в нея детството ми е безкраен празник с рояци русокоси деца, които се смеят запъхтени и препускат по озарени от слънце улици. Виждам късите им туники и обутите в сандали крака, виждам възрастните в бели дрехи, застанали под сянката на маслинено дърво как снизходително ги наблюдават. Трябва да е имало нещо, което да подхранва тази старогръцка фантазия, може би някоя игра на гоненица в неделна вечер, когато пред широко отворените врати на къщите — за да влиза летният бриз — майките са седели да си приказват на стъпалата, а нечия сестра, за пръв път сложила червило, се е надвесила да зяпа от прозореца на горния етаж.

Градът ни имаше дванайсет хиляди души, три църкви, методистка зала, тясна главна улица, изоставена антрацитна мина, река и задръстено от тиня и мръсотии пристанище, фрагменти от миналото стърчаха наред настоящето като скали в потока на времето: викингска погребална могила, нормандска кула, останал от памтивека зид, чиито отломъци приличаха на счупен кътник. Богата е била историята по тези места. Гиралдус Камбренис се е подвизавал по нашите брегове. Рицарите от ордена на тамплиерите са държали странноприемница на полуостров Спайк. Областта е изиграла голяма роля в няколко потушени въстания. Сега обаче героичното ѝ минало е съвсем помръкнало. О, щях да забравя, имало е и голяма борба срещу „Свидетелите на Йехова“, на чийто последен рунд лично аз станах свидетел: един от нашите свещеници заби кроше в корема на хилав младеж с мушама, докато насъбралата се тълпа крещеше превъзбудено, а във въздуха хвърчаха броеве на „Наблюдател“. В града ни се случи и

зловещо убийство, чиято тайна си остана неразгадана: една тъмна нощ възрастна жена беше пребита до смърт в магазина си за бонбони в глуха тясна уличка. Този случай дълго подхранваше кошмарите ни — проснатото върху тезгяха безжизнено тяло, стъклениците с бонбони, кръвта.

Картината на този град е увиснала в паметта ми като някоя от онези скъпи, ала недооценени средновековни миниатюри с незнаен произход и необясними символи, чиито полупрозрачни, помръкнали цветове им придават странно и неочаквано очарование. Възможно ли е всичко да е било толкова отдавна, толкова различно, или пък тази стара кафеникава патина е само лакът, който спомените полагат и върху най-близкото минало? Вярно е, че имаше нещо лакирано в отблясъците на онези незабравими дни. Сивотата на влажния зимен следобед е може би най-подходящият за тях цвят, ала аз си мисля за бакалския месингов кантар, уловен в прашния лъч слънчева светлина, и парчето гладък син порцелан — викаха му „чайнис“, — открито в градината и оцеляло през годините; ето че пред вътрешния ми умислен взор лумна пламъкът на бледозлатисти криле и прозирно Лимбургско-синьо^[1] небе.

Наред с кулата и порутения зид, останал от памтивека, в града ни живееха и човешки антики: сакати, луди и гърбави, безумни чудаци с бонета на главата и черни шинели, монголоидни идиотчета с малки очички, куци крака и мили усмивки, които подтичваха след попрецъфтелите си майки. Те всички образуваха нещо като братство, в което бях новодошъл. Това братство си имаше и своите висши жреци. Например дребният мъж, който пристигна едно лято и отседна при роднините си в отсрещната къща на нашия площад. Носеше син костюм и лъснати до блясък обувки, перлени копчета за ръкавели и пръстен с рубин. Имаше голяма красива глава и широк гръден кош. Косата му обаче представляваше истински шедьовър: черна и загладена като шеллак, сякаш грамофонна плоча бе отлята по извивките на черепа му. Караше голяма триколка за възрастни. И подпрян на въпросната машина, събираше своите почитатели под сянката на площада. Винаги заобиколен от хипнотизирана тълпа дечурлига, той стоеше със скръстени ръце, а върхът на едната му лъсната до блясък обувка докосваше земята с изящната грациозност на балетист. В известен смисъл той беше идеалният възрастен: натруфен

с бижута, наконтен и напомаден, внушително спокоен и хладнокръвен, само метър и двайсет. Притежаваше изискани обноски. Какъв такт! В негово присъствие се чувствах като най-обикновено дете.

Записаха ме в манастирското училище. Коридорите му бяха боядисани в бледоболнав цвят, високите прозорци имаха лъскави шнурове, опънати като примка за бесене, а монахините приличаха на големи грабливи птици, които не спираха да кръжат от стая в стая и да потракват с броеници. Страхувах се от съучениците си и в същото време ги презирах. Още са пред очите ми със зловещите си лица като готически водоливници, с лимби на челото и засъхнали сопולי. Неизвестно защо моето име им се струваше смешно. Водеха своите братя и по-големи сестри на игрището специално да ме видят.

— Ето го там, попитай го де!

— Ей, ти! Кво ти е името?

— Никакво.

— Хайде де, кажи!

И бързо ме сграбчваха отзад за врата.

— Гейбриъл... ооо!... Гейбриъл Суон.

И всички избухваха в смях, това им действаше безотказно.

В моя клас имаше и друга двойка, хм, да, еднояйчни близнаци. Апатични дребосъци с белезникави очи и голи кокалести колена. Гледах ги като омагьосан. Бяха толкова спокойни, така безучастни, сякаш съвършената им прилика представляваше някакъв отдавна овладян номер и затова повече нищо не ги интересуваше. Ако искаха, можеха да си прекарват страхотно, да се занасят с когото им падне и да си правят шегички само с една проста смяна на местата си. Именно това ме поразяваше, да можеш така лесно, без никакво усилие, да изчезнеш като с магическа пръчка и да станеш друг човек с друго име — това, както и лекотата, с която би могъл отново да заявиш себе си, отдалечавайки се от другия. Разделени, всеки от близнаците е сам за себе си, отделна личност. Само заедно представляват куриоз.

Докато аз, аз имах до себе си нещо, от което не можех да се отдалеча. То не беше присъствие, а много осезателно отсъствие. От него избягване нямаше. Свързващата ни пъпна връв беше останала и нито раждането, нито дори смъртта бяха успели да я прекъснат, щом

чрез леките подръпвания на недоизрязаните ѝ нишки усещах онова, което го нямаше. Никой жив двойник не би могъл да бъде толкова упорит, колкото моят мъртвият. Празнотата ми тежеше. Струваше ми се, че не принадлежа изцяло на себе си, че дяля себе си с някой друг. Случеше ли се, да речем, да падна и да си разкървам коляното, мигом усещах някакво ехо, нещо като далечен звън, като почукване на винени чаши нейде в неизвестността, и леко се стряхах, както се случва насън, когато си застанал на ръба на мрака и спускаш крак към стъпало, което не съществува. Може би това намаляваше болката ми, всъщност знам ли?

Понякога това усещане, че съм обременен, че нещо тегне над мен, отстъпваше пред смътен и като че ли безпредметен копнеж. Един дъждовен следобед, когато мама ме бе завела на гости у нейна приятелка акушерка, попаднах на наръчник, който погълнах на един дъх в разстояние само на пет трепетни минути, и целият пламнах от вълнение и страх при вида на това невероятно ново познание. Не гинекологическите подробности ме накараха да зяпна от учудване, не те учестиха дъха ми така, сякаш се бях добрал до най-вълнуваща еротика, а една притурка от лъскави илюстрации на цяла страница в рубенсови цветове, които показваха някои от по-необикновените грешки на майката природа, като объркани бластулни клетки, андрогини, съединени в таза или гърдите близнаци, чудовища с огромни бицепси и малки ципести ръчички, деца с раздвоени гръбнаци и останалата компания от странни, неразединени неща, от които аз и моят брат-призрак можехме да бъдем част.

И като че ли от всичко това се роди дарбата ми с числата. Сигурно от самото начало съм бил обладан от загадката на единицата и всичко производно. И досега не мога да си представя единицата и нулата в опозиция, без да почувствам дълбоко в себе си вибрацията на мрачен отвръщащ ми тон. Още преди да проговоря, можех да броя, като нареждах кубчетата си за игра в редици по големина и се разпищявах неистово, ако някой посегнеше да ми ги размести. Спомням си много добре едно детско сметало, което дълги години пазах като съкровище. Имаше разноцветни дървени топчета, дървена рамка и резбовани крачета, за да стои изправено. Любимият ми номер беше да събирам наум големи числа — правех го за миг, само подпирах смръщеното си чело в ръка и свеждах очи. Но не манипулацията ми

доставяше удоволствие, нито лекотата, с която я вършех, а собственото ми усещане за порядък, хармония, симетрия и завършеност.

[1] Става дума за братята Лимбург — нидерландски художници миниатюристи от началото на XV в. — Пол, Ян (Жан) и Херман, свързани с поетиката на късната готика и предвестници на Северния ренесанс. — Б.пр. ↑

Училището „Свети Стефан“ се издигаше върху хълма наред града — висока, тясна тухлена сграда с покрив от черни цигли и тенекен ветропоказател. Спомените ме връщат към мокри плочници и отривистия тропот на обувки, дъжд в двора, миризмата на канализация и още нещо — усещането за затвореност и изолация, за лица, извърнати от света и сковани от свещен страх. През първия учебен ден седях с другите новодошли момчета, всички потънали в тържествено мълчание, а червенокосият ни учител бръкна в бездънния си джоб, усмихна се широко и извади кожен каиш.

— Първо кажете „добър ден“ на моя помощник — рече той.

Каишът се полюляваше в ръката му като почернял от жажда изплезен език. Всеки от нас чу как съседът му по чин преглътна шумно. Изведнъж целият живот до този момент ни се стори безгрижно, весело опиянение. Навън се виждаше поразено от гръм дърво, после поле, после борова гора и после натъртеното синьо на голото септемврийско небе.

Седях най-отпред ужасен и запленил. Всеки от учителите, дори най-благият, си беше по своему луд. До един бяха убедени, че зад гърба им се кроят злодейски заговори. Извъртаха се ненадейно от черната дъска и с още вдигнат във въздуха тебешир безмълвно се вторачваха в едно или друго момче и дълго го фиксираха със стаена подозрителност. Без никакво предупреждение изпадаха в неукротим гняв, хукваха между чиновете, докопваха мерзавеца и започваха да го налагат с такова ожесточение, като че някакво тъпо препятствие им бе изжулило пиццалите. След това в срама си продължаваха да вилнеят и да сипят заплахи, докато останалият клас извърещаше взор от прегърбената над чина жертва, която тихо хълцаше и търкаше очи с кокалчетата на пръстите си.

Отначало се опитвах да умилоствя тези агресивни безумци, като раболепно им предлагам умението си да смятам, както се предлага дар. Това обаче хич не ги впечатляваше, по-скоро ги разяряваше. Явно го смятаха за някакъв номер, нещо като фокус — безвкусен и евтин. Озадачавах ги, така предполагам, защото, от една страна, правех безпогрешни изчисления наум, а, от друга — най-простите неща ме объркваха. Особено подвеждащи ми изглеждаха датите. Никога не бях сигурен на колко години съм и никога не знаех точно кое от кое да извадя, тъй като моят първи рожден ден се падаше не в годината, в

която съм роден, а на следващата, така че по средата на дадена година, когато пак идваше време за рождения ми ден, изведнъж откривах, че съм с една година по-голям, докато според календара оставах още месеци до края на годината. Във всичко това имаше твърде много действителност, която ми пречеше. Чувствах се уверен само с чистите числа. Ако дадена сума се отъждествяваше с разни предмети или други неща, тогава блокирах като несръчен жонгльор и неистово си блъсках главата с крони, пенсове, зелки и плочки за домино, които не успявах да проумея. А после дойдоха и онези задачи, онези безлики мъже, които изминаваха разстоянието от точка А до точка Б и от точка Б до точка В, всеки със собствената си равна и решителна крачка: виждах ги мислено, самотни, упорити люде, които трябваше да се мъкнат по бели прашни пътища и да прекосяват огромни пространства под облещената светлина на деня. Имаше нещо изумително, нещо тревожно в тези профучаващи обекти и неуморно крачещи фигури, измъкнати от неизвестността, на които искрено съчувствах. Може би никога не са очаквали да бъдат забелязани и така очевидно извадени на показ.

— Е, Суон, колко ябълки прави това?

И ето че зряла червена закръгленост с трепкащ слънчев лъч върху лъскавата ѝ буза започваше да изпълва мозъка ми, издуваше се все повече и повече и изтикваше навън всичко останало.

— Ти си много тъп бе, момче. Какъв си, я кажи?

— Много тъп, сър.

— Точно така! Сложи ръцете си на чина.

Никога не се разплаквах, колкото и силно да ме удряше. Седях и стисках зъби, притиснал пулсиращите си длани между коленете, а кръвта бавно се отдръпваше от лицето ми. Понякога в такива моменти с благодарност си мислех, че не аз, а учителят е подложен на по-голямото унижение.

Въпреки това в училище се справях добре. Бях първи по успех в класа. Всяка година спечелвах училищната награда за смятане наум. Вкъщи обаче нищо не казвах. В последния ден преди лятната ваканция на връщане обикновено спирах при шлюзовете зад склада за бира, скъсвах бележника си и хвърлях парченцата му във водата.

Ала един ден без никакво предупреждение бях извикан в кабинета на директора. Там заварих майка ми — с шапка и официално

манто, бе сложила чантата си в скута, ръцете — върху чантата, седеше съвсем неподвижна и гледаше в килима. Кабинетът беше тесен и мрачен. На поставка до стената стоеше статуя на Девата досущ като охтичава, с пронизано сърце, малките ѝ ръце опечалено протегнати напред. Навън беше пролетен ден, ветровит и ясен. Големите крака на отец Баркър стърчаха изпод бюрото му, обути във високи обувци с връзки и нееднократно подлепвани ходила, а гамашите му бяха така износени, че бяха заприличали на креп за жалейка. Беше едър навъсен човек с лице като месечина, обръсната до синьо брада и бавна, умислена походка. Викаха му Хрътката. Беше по прякора на някакъв второстепенен герой. Той се изправи, взе да рови под полите на католишкото си расо и извади смачкан пакет цигари. Пушеше мрачно, с особено настървение, сякаш изпълняваше досадно, но неизбежно задължение. Тъкмо говорел, каза ми той, какъв прекрасен ученик съм бил. Излезе иззад бюрото си и взе да крачи напред-назад, а расото му се поклащаше зад него. На всеки завой се обръщаше тежко и тромаво като човек, помъкнал след себе си дръпнат, опърничав кон. Сиви личинки пепел се ръсеха по лъскавото било на корема му. Хранел големи надежди, тъй рече. Спря и застрашително се надвеси над майка ми.

— Големи надежди, мадам!

Най-накрая тя вдигна очи към мен укорително и безмълвно като дребен конспиратор, неуведомен за чудовищните размери на съзаклатието. Извърнах поглед от нея към прозореца и ясният задъхан ден навън. Далечните дървета въздишаха мълчаливо и току се полюшваха със замах. Не казах нищо. Отец Баркър отново запали цигара и напълно изчезна зад извилият се дим и разхвърчалите се искри.

По-късно, когато се прибрах у дома, къщата бе потънала в страшно мълчание. Майка ми обикаляше кухнята, все още с шапка на главата, бореше се вътрешно с урагана от напирани емоции: гняв, гордост, смътна тревога, непонятно възмущение.

— Чувствах се като глупачка — изплака тя. — Седнала там като същинска глупачка!

Тя изпитваше ужас от това да бъде забелязана и избрана.

В гимназията учителят ни по математика се казваше Пендър. Беше англичанин, при това мирянин. Защо беше дошъл в „Свети Стефан“, май никой не знаеше. Възрастен, слаб, с тясна, подобна на клин глава и дълги ръбати крайници, той не се движеше, а се прокрадваше тихомълком като дебнеш звяр. Костюмите му, иначе от хубав едноцветен, ала добре омазнен с годините вълнен плат, бяха развлечени и измачкани като кожа, когато се сменя. Имаше вкус към обиколните пътеки и задънените улици на своя предмет, към парадоксите, загадките и математическите игри. В уроците си ни говореше за най-невероятни неща, за които никога не бяхме чували: геометрия на кривите, алгебрични разновидности, нови начини за отнасяне на числата едно към друго. И насън да ме бутнеш, все още мога да изброя чуждоземните имена, които чух за пръв път в неговите часове: Минковски и Ойлер, Пеано и Хевисайд, Инфелд, Шпернер, Тарски и Олберс. Обичаше да обърква учениците си и това също беше вид тормоз. Бавно обикаляше стаята в кръг, някак особено преплел дългите си ръце, и с язвителна усмивка наблюдаваше редиците лица, които го зяпаха с напрегнато недоумение. В неговите уста и най-обикновените думи — множество, система, преобразуване на числата — придобиваха тайнствено, почти магическо значение. Самият той приличаше на жрец, особено като застанеше до прозореца в профил, вдигнал лице към бледата дневна светлина, с ореол от бяла коса, пламнала върху лъсналото му теме, и говореше с тънкия си писклив глас за Нютонов бином или Булева алгебра, за загадъчното сходство между числата в реда на Фибоначи и спираловидната подредба на семената в питата слънчоглед.

Той, разбира се, беше много доволен от мен, но се държеше малко предпазливо, сякаш подозираше клопка. Пристъпваше на пръсти край мен с нервна веселост, после се спускаше ненадейно, сякаш готов да ме сграбчи, гънките на мършавия му врат се раздрусваха, после рязко се дръпваше назад, смехът му изсвистяваше като парна свирка и само сивият връх на езика му се стрелваше през дупката на един липсващ зъб. Вече бях овладял диференциалното смятане и можех да решавам и най-заплетените задачи по тригонометрия.

— Невероятно! — възкликваше мистър Пендър и потриваше сухите си като пергамент ръце. — Просто невероятно!

После се изсмиваше и тънките му устни се дръпваха назад в нещо като озъбване, а върхът на езика му пак се стрелваше навън.

В класа започнаха да ме наричат любимеца на Пендър. Но аз никак не се радвах на тази мъчителна и някак опасна връзка помежду ни. Пердахът, който трябваше да изтърпявам преди, не ме поставяше в толкова неудобно положение и с него се справях по-лесно, отколкото с потайното и лукаво покровителство на мистър Пендър. Опитах да се откъсна от него, като нарочно правех грешки, преструвах се на объркан и неразбиращ, ала той винаги подушваше хитростите ми, усмихваше се, свиваше устни, повдигаше едната си вежда, щипваше ме отзад по врата и невъзмутимо отминаваше.

Един следобед най-ненадейно цъфна у дома. Беше се докарал с филцова шапка и бастун. Извън училището обикновено се носеше крайно неугледно и имаше сприхавия вид на безработен актьор.

— Вие ли сте мисис Суон? Минавах наблиз и...

Той се усмихна. Тя се дръпна назад, като бършеше ръце в престилката си. Нашият площад, и тя го знаеше много добре, не принадлежеше към онази част от града, където мистър Пендър би могъл да се озове случайно. Случайно появяващите се непознати я плашеха. Тя го покани в хола и му поднесе шери, но ръката ѝ трепереше, докато пренесе малката чашка от бюфета до масата.

— О, толкова сте мила.

Тя стоеше като изпаднала в транс, със склучени ръце, без да гледа към него, ала същевременно го поглъщаше на части — шапката, тънките му пръсти, изкривената папийонка. Той говореше тихо и убедително, без да вдига очи от масата. Тя едва ли го слушаше, стоеше като омагьосана от любезното му, почти недоловимо присъствие. Изпитваше желание да го докосне. Той седеше, кръстосал остриите си колена едно върху друго, и непрекъснато опипваше столчето на чашата си. Излъчваше леденото спокойствие на скъпоценен предмет сред фалшификати. Около него всичко просто и познато се преобразяваше от магията на невъзмутимото му присъствие. Килимът с шарки на цветя, решетката от ковано желязо пред камината, гипсовите патета по стената — тези неща никога повече нямаше да бъдат същите.

— Невероятен феномен, мисис Суон. Такъв блестящ талант. Истинско чудо. Какво друго да кажа? За мен е чест, че го познавам.

Синьозеленикавите му очи грееха жадно и ненаситно, а в ъгълчетата на устата му се пенеше слюнка и тя веднага забеляза неразборията от беззъбие в нея. Той спря да говори и я загледа, разстла мълчанието си пред нея, както търговец разстила мостри от най-хубавата си и скъпа стока. Тя го чу как затаи дъх. Петата на единия му чорап беше замрежена с кръстосан бод. За миг си представи апартамента му — прах, изтъркана пътека на пода, мъждукащи неподвижни светлини по ъглите. Стегна се.

— Да — рече тя и приглади престилката върху коленете си. — Разбирам.

Аз седях на канапето, гледах мистър Пендър безмълвно и не можех да му се начудя. Присъствието му бе обсебило къщата като някакво дръзко насилие. Той погледна към мен и се усмихна нервно, повиши глас и се разприказва така бързо, сякаш искаше да предотврати нещо. Майка ми също ме погледна, като че бях някаква екзотична пъстропера птица, кацнала изневиделица в хола ѝ. Първо отец Бейкър с неговите големи надежди, а сега и този тук. Изпита обичайното си гневно объркване. Нещата, които говореше, тези негови намерения и планове, предложенията му изобщо не ѝ харесваха, направо се боеше от тях. Тук те нямаха място, също както и тази скъпа шапка върху масата, както и бастунът, който въртеше в белите си като тебешир ръце. Най-накрая стана да си върви. Тя го изпрати до вратата.

— Толкова се радвам, че се запознахме, мисис Суон.

Тя като че ли изведнъж се изтощи от него, от изящните му обноски, от усмивката, жестовете, начина, по който произнасяше името ѝ, сякаш се мъчеше да я предума. Отвън на прага той се поколеба, затутка се, взе да оглежда младите дръвчета, обрамчващи площада. Знаеше, че трябва да опита още веднъж, да впечатли с нещо тази дребна мълчалива жена, да изтръгне обещание от нея, ала тя изглеждаше толкова страшна със скръстените си ръце и стиснати устни, че не рискува да я предизвика. Но тя даваше ли си сметка, даваше ли си сметка какво необикновено... какво невероятно?... Гняв и безсилие се надигнаха у него като вълна, която се разля и остави след себе си пенести следи от тъга. Откъде знам ли? Ами просто знам. Всезнаещ съм, така е. Той се усмихна мрачно и си тръгна, вдигайки пръст от топката на бастуна си, и това беше неговото меланхолично сбогом.

Когато си отиде, за кратко настана луда радост, сякаш къщата ни като крехка лодчица бе избягнала на косъм корабокрушение и бе оцеляла. След което отново ни захлупи глуха тишина.

Точно тогава ни посети чичо Амброуз. Спря на прага нерешително и взе да души напрегнатата атмосфера. Той представляваше уголемено подобие на баща ми. Тялото му беше прекалено едро за малката главица, кацнала отгоре. Имаше близко поставени очи, къдрава коса и сурово издадена напред брадичка — разполовена от дълбоко врязана трапчина и така безмилостно обръсната, че приличаше на гладките полукълба на малко стегнато дупе. Към собствената си грозота той се отнасяше с ревностно внимание, грижеше се за нея, угаждаше ѝ и я глезеше, както майка глези слабоумното си дете. Костюмите му бяха винаги малко повталени, а обувките — малко по-лъснати отколкото трябва. Мълчанието излизаше от него на вълни, като полъх, внушаващ уязвимост. Винаги изглеждаше така, сякаш още миг, и ще се впусне в някаква ужасна изстрадана изповед. Неговата сдържаност и мъчителна умисленост му придаваха авторитет в нашата къща. Мнението му се зачиташе и уважаваше. Мама му съобщи за посещението на учителя с разширени пръхтящи ноздри, като почти крещеше, сякаш разказваше за нанесена ѝ обида. *Поверете го на мен*, така я подканил мистър Пендър и опънал устни в зъбата усмивка. На това чичо Амброуз кимна дълбокомислено.

— Наистина ли? — внимателно попита той.

Тя изчака още малко, ала чичо Амброуз продължи да избягва погледа ѝ. После гневно се обърна към печката и свали един тиган от пирона на стената. Баща ми се надигна тихо от стола и пое към вратата. *Бам!* — издрънча тиганът. Той се сепна, спря, извърна се назад и я погледна над очилата. Беше по риза и тиранти, стиснал вестник в едната си ръка, а в другата — дръжката на вратата. Въздъхна.

— Какво има? — попита глухо. — Какво толкова е станало?

— Нищо! — изкрещя тя, без да се обърне, след което се изсмя мрачно. — Абсолютно нищо!

Метна няколко навързани наденички в тигана, лумна съсък, дим и пръски мазнина. Баща ми стоеше на прага и дишаше тежко. Такива им бяха кавгите — искри и святкане като от мятане на ножове.

Джак Кей, който дремеше край кухненската печка, се стресна, разбуди се и изсумтя. Огледа се крадешком и облиза устни. Той презираше старостта и нейните недъзи. Изправи снага и възнегодува. И той не харесал този мистър Пендър, никак дори.

Баща ми се върна от вратата, отпусна се тежко на стола и изплющя с вестника като с камшик. Чичо Амброуз се прокашля и забодя поглед в отчупения ръб на умивалника.

— Какви ли не се навъртат в Ашбърн — промълви, сякаш на себе си. — Всевъзможни странни типове.

Чичо Амброуз знаеше всичко, което става в града — кой пристигнал, кой заминал. Караше наемен автомобил и по цели дни висеше зад волана му, паркирал пред гарата, за да чака пристигащите влакове.

Нищо обаче не бе в състояние да отклони мама от мислите ѝ. Огледа стаята с унищожителен поглед и пак се изсмя рязко и дрезгаво.

— *Поверете го на мен, как ли пък не!*

Никой не ѝ отвърна. Остана така, разколебана за миг, цялата пламнала от яд, после пак се извърна към свистящия тиган. И пак неловка тишина. Чичо Амброуз барабанеше с пръсти по масата и си подсвиркуваше безшумно. Джак Кей седеше с увиснало чене и зяпаше към тавана с празен замъглен поглед. Баща ми мърдаше устни, докато напрегнато изчиташе вестника. Всички бяха някак смутени, мъчеха се да потиснат нещо, сякаш призрак се бе настанил сред тях, а те се правеха, че не го забелязват. Огледах ги с интерес. Защо се страхуваха? Призракът бе протегнал безплътната си неумолима ръка единствено към мен.

В крайна сметка един ден съвсем мистериозно изчезна не друг, а самият мистър Пендър. Сякаш потъна в земята и никой не знаеше накъде е потеглил. Безследно се бе изпарил и от училището, и от квартирата си. Отец Баркър също бе преместен без много шум. Разболя се и го изпратиха в санаториум. Възприех тези случки като тайни сигнали, които не можех да дешифрирам, макар и да бяха съвсем отчетливи. Започна лятната ваканция. Сутрин се будех с примряло сърце, сякаш някой бе извикал името ми на глас. Времето навън като че подозираше нещо, защото се обкичи с най-прелестните си премени. Разхождах се сред дремещи дървета, сред мечтателната тишина на облени в слънце следобеди и така остро усещах присъствието си едновременно тук и навсякъде другаде в едно настояще и мимолетно, и пълно с възможности, че взех съвсем осезателно да се възприемам като жив спомен за човек, който вече съм бил. Стоях в изцъклената от соления въздух слънчева светлина пред плиска и бляска на морето, а гръмогласният нестихващ вой на вятъра бе като самото бъдеше, което ревеше в лицето ми, гълчеше ме, че вече съм закъснял.

Прекарвах дълги часове затворен в стаята си над площада, прегърбен над учебниците, и не спирах да решавам задачи. През по-голяма част от времето почти не знаех какво върша, нито как го върша, нито защо го върша и какво целя. Нещата се случваха от само себе си. Явяваше се задача — да речем, някакво нерешено уравнение, и още в следващия миг то бе вече решено, ей така presto, и толкоз! В промеждутъците усещах само някакво проблясване, по-скоро премигване, сякаш пред мен се бе разкрила ослепителна необятност, която миг след това изчезваше, за да потъне отново в сивотата на сумрака. Сякаш у мен живееше някой друг, който правеше изчисленията, много по-уверен от мен и несравнимо по-бърз. И наистина, понякога имах усещането, че този друг ще ме разкъса и ще изхвърчи от мен като от какавида — безмилостен и първичен. Приведен над масата до прозореца в спалнята, внезапно спирах и вдигах глава, сякаш сепнат от объркан сън, с разтуптяно сърце, докато в глухото безмълвие наоколо някакво присъствие се мъчеше да се материализира. И тогава си спомних една картина, която висеше на стената в класната стая в манастирското ми училище. Беше изрисувана в атлазени розови цветове и онова тъмносиньо, което се среща по емайлираните съдове. На нея се виждаше ухилено хлапе, което рита

топка край река с размътени буйни води, а зад него стои и го наблюдава огромна фигура в бяла роба със златиста коса и големи златни криле. Това бил неговият ангел хранител, така ни казваха монахините. Всяко дете си имало ангел хранител. Зяпах картината и често си мислех за онова същество, вечно реещо се над мен с дебелиите си плътни криле, с широките ръкави и онзи поглед, който според мен не изразяваше грижовност, а по-скоро закачулена неприязън.

Аз нямах приятели. Числата ми бяха приятели. Сметалото в мозъка ми не спираше да щрака. С дни си блъсках главата над някоя задача, опиянявах се от самото главоблъскане. Понякога нощем се събуждах с цяла поредица от готови отговори, които си пробиваха път в мозъка ми слепешката като вечно дълбаеща не стоножка, а хилядоножка. За мен числото никога не е било просто число, а гъмжащо множество от други числа — сложно, изменчиво и неуловимо. Щом чуех някой да споменава сума пари или пък зърнех написана дата, веднага започвах да разлагам числото на множители, да търся дроб или корен. Навсякъде край себе си виждах математически свойства. Число, права, ъгъл, точка — това бяха тайните координати на света и на всичко в него. Не съществуваше нищо, дори най-дребното нещо, което да не може да се разложи на малки и още по-малки величини.

Майка ми много се тревожеше за мен: какво правя в тази стая по цял ден, без да си покажа носа навън?

— Нищо — отвръщах. — Решавам задачи.

— Задачи ли? Задачи?

Тя поклащаше глава озадачено. Зад нея Джак Кей ми мятеше погледи и се подхилваше.

Тя все ми натякваше, че трябва да изляза на чист въздух, да играя навън, да бъда дете като всички други деца. Притихваше на стълбите, както правеше, когато бях малък, и се вслушваше в присъствието ми зад вратата на спалнята, също както доктор преслушва сърце, чиито тонове го съмняват. Бил съм изтощен, реши тя, изтощен, и толкоз. И взе да ме налива с всевъзможни сиропи за засилване. А те имаха вкус на кръв и храчки.

— Добре съм — сърдех се аз и се дърпах назад от препълнената лъжица. — Разбери, добре съм.

Но тя не ме оставяше на мира, тогава скачах и хуквах навън и така затръсвах вратата след себе си, че цялата къща се разтрисаше.

Вървях, без да спирам. Хората по улиците минаваха пред очите ми като размазани петна, сякаш ги виждах през решетките на клетка. Прекосявах целия град и поемах из покрайнините. Крачех по миньорския път край бунището под грейналото слънце, дланите ми бяха влажни, а главата ми пламтеше. Точно тук беше входът за мината, останал от дните, когато все още е имало антрацит, виждаше се и високият скрипец за клетката, щръкнал като скелет — неподвижен и налудничав. Сега мястото се използваше от околните фабрики, за да си изхвърлят тук отпадъците. Пристигаха камиони от тухларниците и от леярната, бяха прорязали дълбоки коловози, обръщаха платформите си с вой и скимтене като пощръклял добитък — спираха, клякаха и изпускаха боклука си на купчини, изливаха го като фекална река откъм наклонената си задница. Сред планините от боклуци бродеха банди несретници, които събираха старо желязо, и старици с преметнати през рамо торби, които ровеха за буци въглища, докато огромни чайки кръжаха наоколо и се спускаха на ята, накацваха и отново се издигаха с пронизителен крясък. Под земята, на мястото на старата мина, се простираше цяла мрежа от тунели и дълбоки шахти, затова понякога ненадейно в земята зейваше дупка и цяла урва камъни и сгур бавно се свиваше със съскащ стон. Точно тук зърнах за пръв път мистър Касперл. Появи се една сутрин на пътя край бунището със сключени на гърба ръце и пура в уста. Едър мъж с къси крака и голямо шкембе. Имаше странна походка. Стъпваше малко като жена — хем тежко, хем превзето. Носеше наметка, бухнала отзад, както и черни гумени шушони. Наметката и галошите, така ненужни в летния ден, изглеждаха някак внушително, сякаш носеха в себе си скрит смисъл подобно отличителните знаци или емблемата на някаква изключителна тайна власт. Имаше четвъртита глава с късо подстригана коса и малки уши, бледоморави и леко накъдрени по ръба като извития край на екзотични гъби. Мина край мен и ме погледна безизразно. Очите му бяха воднисти, непроницаемо сини. Продължи в посока към града, а ароматът от пурата му остана да се носи след него в слияния от дима слънчев въздух.

Понякога отивах и до Ашбърн, разхождах се по същите места, които бях обикалял заедно с майка ми преди години. Но там дори мис Кити вече я нямаше. Голямата къща стоеше заключена с катинар, градината ѝ бе буренясала. Тук-таме под разрухата се бяха запазили следи от един отдавна изчезнал свят. Само фазани крачеха в избуялата трева. Насред потрепващия от вятъра листак току се мерваше по някоя сърничка — цъфваше ненадейно и безшумно, поглеждаше с черните си лъскави очи и блеснало като от сълзи околоочие, после обръщаше късоопашатата си задницата и хукваше с нежните си като на еднорог копитца. На едно място сред заплетения къпинов шубрак видях счупена статуя, която бе полегнала на една страна с ококорени и сърдити очи като пияна кралица. Бавно обиколих замлъкналата ковачница, както и празния обор, където въздухът бе все още напоен с миризмата на коне. Постоях сред порутените остатъци от къщата, където се бе родила мама. Навред цареше дълбока напрегната тишина, сякаш всичко ме наблюдаваше с възмущение от наглото ми нахълтване в тези пустеещи места. Един пашкул от лупина се пръсна, дрозд изписука пронизително и ме накара да подскоча от уплаха. Шепа прах се посипа от дупка в пропуканата стена и като змия изсъска зад гърба ми.

Един ден чух гласове. Беше по обяд. Духаше горещ вятър. Стоях насред някаква буренясала градина с овошки. Не, почакай, май вървах по път и от двете ми страни се виждаха букове и платани, нещо такова. Вятърът бушуваше в дърветата и всяко листо трептеше като лудо. Гласовете се изгубиха за миг, сигурно поради вятъра, и отначало дори не успях да различа откъде идват тези странни, миниатюрни звукове. Зад дърветата се издигаше жив плет — висок и много гъст. Аз обаче открих пролука и се проврях. Озовах се насред пъстра полянка, която леко се спускаше надолу към слънчева ливада. Слисах се и така замрях, че чувах собственото си дишане и полъха на вятъра, разлюлял клоните на дърветата зад мен. Ръцете ми воняха на лигуструм, който толкова напомня котешка пикня. Мистър Касперл се разхождаше по ливадата с едно момиче. Веднага го познах, просто тази негова походка като на важно ситнещ гълъб не можеше да се сбърка. Този ден обаче носеше размъкнато бяло ленено сако, широкопола сламена шапка, както и бастун, с който леко пошляпваше тревата наоколо. Момичето беше високо и бледо, с дълга тежка тъмна коса. Китка диви цветя ли

носеше? Не, не. Всъщност беше с дълга пола на цветя. Забелязах и бомбетата на черните ѝ лачени обувки, които като малки срамежливи езичета на всяка крачка ту се подаваха, тук се скриваха под широкия край на полата, който се бе намокрил в дълбоката трева и бе целият полепнал с отронени семенца, плява и пращец от лютиче. Мистър Касперл спря, огледа се, после вдигна очи към небето и олюлените върхари на дърветата, дръпна замислено от пурата си, чийто аромат можех да усетя дори от това разстояние. Момичето продължи напред, но след малко и то спря и застана на място, зарея нанякъде неவிждащ поглед и отпусна ръце, които апатично се заклатиха напред-назад. Около двамата витаеше някаква угнетеност и сподавено безпокойство, сякаш бяха пленници и това бе единствената им глътка свобода за деня. Нещо ме жегна — защо трябваше да се спотайвам в сянката сред тези свежи дихания на пръст и зеленина. Наблизо тревата прошумоля и сърцето ми подскочи като топка на ластик. На десетина метра от мен стоеше млад мъж, облегант или по-скоро увит около разцепено надве дърво, и ме наблюдаваше, докато аз наблюдавах другите двама. Беше слаб, с тясно лисиче лице с високи скули и издължена заострена челюст. Кожата му беше бяла като хартия, а косата му — огненочервена. Носеше овехтял костюм на дискретно райе, който очевидно е бил шит за по-дебел човек, и мръсна бяла риза без яка. Отлепи се от дървото и тръгна към мен, разглеждайки ме с дружелюбно любопитство.

— Как се казваш, мой човек? — попита.

— Суон, сър.

Той залитна назад, уж удивен, и се хвана за гърдите.

— *Суонсър*? Сериозно?

— Не, сър. Казвам се Суон.

— Аха. Значи ти си малкото лебедче. Боже мили!

Извади от джоба си очукана табакера, в която държеше угарки, внимателно подбра една и я запали. Зъбите му бяха развалени, ръцете му трепереха. Докато пушеше, не пророни нито дума, само килна глава настрани, затвори едното си око и остана да ме съзерцава с другото.

— А аз се казвам Феликс — рече той.

Ухили се, колкото да видя почернелите му кучешки зъби. Дебелакът и момичето тръгнаха към нас, но спряха в края на шубраците, леко приведени напред, за да не им блести слънцето в

очите, и ни зяпнаха без интерес. Дългото сърцевидно лице на момичето бе така изкривено на една страна, че лявата ѝ половина стоеше като разместена, което правеше изражението му едновременно тъжно и любопитно. Беше по-голяма, отколкото ми се стори първия път — всъщност почти жена. Феликс се обърна към тях и извика:

— Суон, казва, че името му е Суон.

Те нищо не отвърнаха, а той пак ме погледна и ми намигна.

— Онова там — каза той и посочи с пръст, — онова там е мистър Касперл.

Взех да отстъпвам назад. Момичето ненадейно ми се усмихна, докосна рамото на дебелия и направи някакъв непонятен за мен жест, ала той не ѝ обърна никакво внимание. Феликс, като видя, че си тръгвам, загаси фаса, пхна ръцете си в джобовете и се подсмихна:

— Чао, пиленце.

Забързах надолу по сенчестия път с дърветата, измъчван от неударимо вълнение. Продължавах съвсем ясно да виждам грабливия птичи поглед на мистър Касперл, белите ръце на Феликс с нито едно косъмче по тях и ненадейната усмивка на момичето. Вятърът ревеше във върхарите като жив звяр, тръгнал да опустошава. Стигнах до главния път, но не се обърнах да погледна назад. Когато пристигнах у дома, къщата ми се стори променена, сякаш някакъв малък любим предмет е бил тихичко преместен.

Следващият път, когато видях Феликс и дебелака, беше в хотел „Блак“, където леля ми беше управителка. Рано сутринта в заведението смърдеше на махмурлук. В бара столовете бяха обърнати върху масите, а барманът стоеше по риза, кръстосал глезени, подпрян върху дългата дръжка на парцала за под. Горе из стаите една от прислужниците пееше дрезгаво и фалшиво. Пристъпвах като призрак по смълчаните коридори. Сякаш бях зад душните кулиси на евтино безвкусно представление. Зърнах мистър Касперл, който седеше сам-самичък до слънчевия прозорец в пустия ресторант, пиеше кафе и зяпаше навън с отнесен вид. Леля Филомена се намираше в тясната си бърлога, която наричаше офис. Там вонеше на дамска пудра и застоял цигарен дим. Тя беше сестра на баща ми — висока жена с неуверена походка, която приличаше на паяк с черната си пола, черен комплект

от блуза и жилетка, с кльощавите си крака, голям задник и светли блестящи очи с налудничав поглед. Бях дошъл да ѝ кажа, чакай да се сетя, да ѝ кажа — о, има ли значение, не мога да помня глупости. Тъкмо тръгвах да си вървя, когато Феликс надникна през вратата, заговори свойски и непринудено, после извика леля ми по малко име. Като ме видя, млъкна. За миг ни затисна неловко мълчание, след което той рече:

— Я виж ти кой бил тук.

Леля Филомена се усмихна отнесено, изчерви се и нервно заприбира нещата от бюрото си, след това взе да ги връща обратно по местата им.

— О! — възкликна тя и сякаш побърза да даде някакво смекчаващо вината обяснение: — Това е момчето на брат ми.

Феликс повдигна вежда.

— Сериозно?

Той, разбира се, веднага ме бе познал.

Минах обратно по смълчаните коридори, покрай бара и бармана, покрай ресторанта с неговия единствен клиент и излязох през задния вход. Навън грееше ослепително слънце. Товарната кола на пивоварната бе спряла в двора и мъже с кожени престилки пренасяха тежките бурета в мазето. Като подуших специфичната смрад на бира, ненадейно си спомних как преди много години през един есенен следобед си бях играл тук с ухилено момченце, облечено в моряшко костюмче, което бе отседнало в хотела с родителите си. Беше уловил жаба и я държеше в метална кутия от бисквити.

„Виж сега какво ще направя“ — рече ми тогава, мушна сламка в гърлото на жабата и взе да я надува като балон. Спомням си есенната миризма на влага и мъх, която се носеше в двора, квадрата от синьо небе над нас с малките бледозлатисти облаци. Спомням си и лицето като на горски елф, което се бе изкривило от смях, и малкия влажен език, който се подаваше от тъглчето на устата му. Спомням си и жабата с белезникавия, раздут до крайност тумбак, безпомощно подритващи крачка и очи, които като че всеки момент щяха да изскочат от орбитите. Момчето ту я надуваше, ту я оставаше да се свие отново. Как е възможно? Това си спомнях, а какво значение има дали е

възможно или не. Жабата като че все не успяваше да умре. Най-накрая тупна на земята с влажен премляскващ звук като мокра ръкавица и се скри в един ъгъл, опитваше се да избяга. „О, няма да стане!“ — провикна се малчуганът, изсмя се и с все сила я настъпи с тока на лачените си обувки. Чу се звук, подобен на шумно оригване, и нещо розово цръкна като дъга и опръска земята зад мен. Били, така се казваше момчето, сега си го спомних. Точно така, Били. Ами лачените обувки? Ами моряшкото костюмче?

Мистър Касперл идваше от Ашбърн до хотела всяка сутрин и престояваше в ресторанта около час, пиеше кафе и умислено зяпаше през прозореца. Хората, които минаваха отвън, го поглеждаха не с любопитство, а с лека мечтателна усмивка, сякаш отдавна бяха очаквали да се появи нещо като него и сега, когато най-накрая бе пристигнал, са се почувствали леко разочаровани. Понякога и Феликс идваше с него и обикаляше из хотела с мушнати в джобовете ръце, разговаряше с келнерките, с готвачите в кухнята и с камериерките, които оправяха леглата. Непрекъснато ги разсмиваше. Говореше като актьор, с подмятания, сякаш предназначени за някаква невидима публика. Освен това умееше да преиначава гласа си, така че човек не би могъл да каже кой точно е неговият. Щом пуснеше някоя шега, пръв прихваше да се смее и продължаваше да се киска, след като всички останали са млъкнали неловко, сякаш шегата е намеквала за нещо далеч по-смешно, което само той е бил в състояние да оцени. Беше страхотна скица, всички смятаха така. Единствено мистър Касперл изглеждаше неподатлив на чувството му за хумор. При всяка смешка дебелакът оставаше невъзмутим и само го гледаше мълчаливо, докато Феликс се отдалечаваше на пръсти, превит от потиснат смях, запушил устата си с ръка и само веждите му подскачаха нагоре-надолу.

Лея Филомена беше като омагьосана, Феликс и мистър Касперл бяха съвсем различни от обичайната клиентела на „Блак“, която се състоеше предимно от търговски пътници и дебеловрати купувачи на добитък — до един груби и прозаични хора. Те двамата обаче представляваха нещо достойно за нейното развихрено въображение, защото тя наистина обичаше да си фантазира и често си измисляше роли, с които се изживяваше като драматична героиня. Живееше

заедно с чичо Амброуз в семейната къща на Куин Стрийт. Сега, когато се случеше да ни гостува, винаги се правеше на много важна, сякаш появата на Феликс и дебелака най-накрая доказваше правотата на всичките й необуздани измишльотини. Често ни разказваше за привичките на мистър Касперл, как обичал кафето му да е силно и много горещо и как имало дни, в които изведнъж разкършвал тяло, провиквал се и поръчвал чаша бренди, която гаврътвал на един дъх, като рязко отмятал глава назад.

— А каква наметка само носи! — извикваше възбудено тя. — Ами галошите му!

Английският му не бил добър, затова трудно го разбирала. Поради чуждестранния му акцент всичко казано от него звучало някак дълбокомислено и старомодно като древна мъдрост. Бил много образован, навремето учил какво ли не — философия, естествени науки и прочие, но сега всичко зарязал. И като казваше това, лицето й добиваше трагично изражение, сякаш навремето тя също е трябвало да се откаже от съществени неща в живота и затова можеше да го разбере. Представях си как мистър Касперл седи сам-самичък до огрения от слънце прозорец в „Блак“ и навъсено съзерцава града подобно грохнал и изнемощял бог, който наглежда света, уморен от собственото си творение, ала все пак привързан към него.

— Впрочем какво търси той тук? — попита майка ми. — Какво иска?

Самата мисъл, че разни хора се мотаят в Ашбърн, в нейния Ашбърн, й беше крайно неприятна. Леля Филомена се намръщи, нацупи ярко начервените си устни и рече:

— Доколкото знам, нищо не иска — рече тя нафукано. — Какво да иска тук?

Никой не можеше да отговори на този въпрос. Тя повдигна вежди и я погледна.

— Всъщност — продължи — май е нещо с мините...

Джак Кей изпръхтя.

— Чужденец ли рече? Ако питаш мен, по-скоро е някой кождодер.

Темата възбуди у него необясним гняв. Леля Филомена деликатно се престори, че не го е чула.

— Инженер, май беше инженер — тихо додаде тя.

— Инженер друг път! — изкрещя Джак Кей и стовари юмрук върху страничната облегалка на люлеещия се стол.

Изглежда ни кръвнишки. Тънка слюнка се застича по брадичката му. Той я всмука сърдито. Настъпи тишина. Леля Филомена се прокашля и пак повдигна вежди, като докосна с крайчеца на пръста си първо синьочерната си къдрица, после подгъва на полата и най-накрая бенката върху влажната си горна устна.

— Ами — промълви тя, въздъхна, изправи се надменно и невъзмутимо като женско изображение на носа на кораб и се понесе навън.

Всеки ден отивах в Ашбърн и се скривах в горичката над огряната от слънце ливада. Точно там ме откри момичето, както се надявах, не, както знаех, че ще стане. Един следобед съвсем безшумно ме издебна отзад и сложи ръка върху рамото ми. Обърнах се, усетих как лицето ми се хили налудничаво. Тя застана съвсем близо до мен, разглеждаше ме напрегнато и жадно с изкривена на една страна усмивка, а гърлото ѝ издаде сподавен мяукащ звук. Имах чувството, че стоя лице в лице с някакво диво същество, сърна може би или пък голяма, нежна и изящна, ала безстрашна птица. Тъкмо да кажа нещо и тя поклати глава, после леко докосна с пръст ухото и устните си, за да ми покаже, че е глуха и не може да говори.

Отстъпи назад сред младите дръвчета, погледна ме и ми направи знак да я последвам. Поколебах се, ала тя ми кимна по-настойтелно, приканвайки ме с усмивка. Беше със същата пола на цветя, която носеше и първия път, както и с бяла, потна под мишниците блуза. Поехме към ливадата. Денят беше горещ и тих. Всичко наоколо леко потрепваше — въздухът, тревата, стволите на дърветата, сякаш зашеметени от мощен, но мек удар. Погледнах момичето и видях, че ме разглежда жадно, очите ѝ блестяха, а усмихнатите ѝ устни бяха стиснати така, сякаш аз бях нещо, което си бе уловила и възнамерява да го скрие. Къщата, която проблясваше между дърветата с грейнали на слънцето прозорци, като с огледалце изпращаше в лицето ми ленивите си бездушни сигнали. Стигнахме до един коларски път, тя взе от земята пръчка и надраска името си в каменистата почва. Софи. Посочи себе си с пръст и същевременно беззвучно произнесе името, а белезникавото месо на езика ѝ увисна между зъбите.

Стигнахме до къщата и изкачихме стъпалата пред входната врата. Софи извади от джоба на полата си огромен железен ключ. В антрето един ромб слънчева светлина се препичаше върху пода като полегнал акробат. Изпокъсаните тапети висяха на ивици и при отварянето на вратата се заклатиха от течението като избелели палмови листа. Усещаше се сухата кафеникава миризма на нещо, което е спряло да гние и вече се е превърнало в прах. Стъпих на прага и някаква бариера като че се разтвори пред мен, някаква невидима ципеста мембрана. Въздухът беше студен и сух. Никакъв признак на живот. Всичко бе покрито с прах — мишосива на цвят и подобна на валмо, тя бе застлала пода като с кече и приглушаваше стъпките ни.

Влязохме в просторна сумрачна стая. Кепенците бяха пуснати, ала стояха като набодени с остриета слънчева светлина. В ъгъла издраскаха миши нокти, после пак утихна. Софи отвори кепенците и стаята посрещна облещената светлина с беззвучно ахване. Стреснат и удивен, люлеещият се стол стисна страничните си облегалки и се люшна назад. Огледахме се наоколо, после Софи сграбчи ръката ми и ме повлече след себе си нагоре по широката стълба. Тичаше пред мен, обикаляше затворените спални, разтваряше кепенците им със замах и пускаше лъчистия ден да влезе в тях. Засмя се от вълнение, издавайки сподавен звук, с вирната нагоре брадичка и издадена напред челюст, сякаш се опасяваше нещо в устата ѝ да не се разплиска. И досега усещам, като частица от тайно познание, студения влажен отпечатък на дланта ѝ в моята. Следвах я от прозорец до прозорец. Докато разтварях един от капациите, някаква панта се откъсна и едното му крило остана в ръката ми като огромна сива вкаменелост, а другото тупна в краката ми и от него се разхвърчаха прогнили трески, олющена боя и трошливите черупки на ларви от дървесни червеи. Изкачвахме се все по-нависоко, докато около нас къщата заприлича на стилизиран пейзаж със светлина, която проникваше отвсякъде, високи потъмнели тавани с цвят на черни облаци и прозорци, грейнали от зеленина и небе.

Таванското помещение представляваше лабиринт от ниски стаички, които се отваряха една срещу друга и наподобяваха образ, който се повтаря в дълбочината на огледало. Тук, под покрива, беше горещо и не достигаше въздух. Навън иглоопашатите бързолетчета профучаваха като стрели — вън от стрехите или обратно в тях. Попаднах в нещо, което очевидно е било класна стая, и посегнах да взема глобуса, ала в същия миг, сякаш лакираната топка само това е чакала, той падна от поставката си и се търкулна по пода с глух тропот. Софи ми посочи тясна стаичка със скосен таван и кръгъл прозорец като широко отворено око. Имаше легло и плетен стол, умивалник с кана и нащърбен емайлиран леген. Под голата крушка две мухи лениво кръстосваха въздуха. Това беше нейната стая. От прозореца се виждаха върховете на дърветата и ширналите се в далечината поля. Продължихме по мъждив коридор. Надникнах през една открехната врата и видях мистър Касперл, който си почиваше върху широко разхвърляно легло. Беше по жилетка и с ботуши на краката, пушеше пура и разглеждаше нещо, което приличаше на голям чертеж или

карта. „Приличаше“ — това ми харесва. Той също ме видя, но не се изненада и продължи да си разглежда нещото.

Софи отново ме поведе, но този път надолу. Личеше, че е развълнувана, по тялото ѝ като че пробягваха леки тръпки. От време на време издаваше тънки, пискливи като флейта стенания, подобни на въздишки в неспокоен сън, и те като че изскачаха от гърлото ѝ по собствено желание. Взе да ми показва разни неща, които бе намерила в къщата — красива кукленска къща, гол шивашки манекен, който стърчеше като удивителна, кутия с марионетки, чиито конци се бяха заплели, а краката им стояха изкривени във всички посоки — приличаха на малки обесени човечета, струпани накуп. После пропъзля на четири крака в един килер под стълбите и измъкна оттам голям куфар, пълен с проядени от молци карнавални костюми. Поглъщаше ме с жаден и напрегнат поглед, очите ѝ не се откъсваха от лицето ми, от устните ми. После се намръщи, отблъсна куклите на конци, тръшна капака на куфара, седна върху петите си и въздъхна, сякаш всички тези неща, тези кукли, костюми и коприни бяха нейният разказ, към който обаче не бях проявил интерес. Но само след миг отново се изправи на крака, спусна се по коридора и ми направи знак да я последвам. Отвори тежка врата, украсена с декоративни гвоздеи, и двамата се озовахме в тясна стаичка, оборудвана като фотографско студио. Беше пълно с части от стари фотоапарати, всевъзможни химикали и купища стъклени негативи. Светлината беше наситена и неподвижна. Софи се отпусна на една пейка, взе в скута си куп потъмнели снимки с извити краища и потупа мястото до себе си, подканвайки ме да седна. В горещия въздух се долавяше слабо трескаво жужене и острата миризма на химикали. Тя започна да ми подава снимките една по една и аз ги заразглеждах уж много сериозно. Тя ги знаеше наизуст и дори си имаше любими — кадър отблизо на дебело бебе с глава като на празноок цезар, снимка на магаре със сламена шапка и официална снимка на цялата прислуга, подредена като оркестър върху предните стъпала на къщата през летен следобед преди много години. Към дъното на купчината темите се смениха. На една от снимките се виждаше задникът на едра дама с турнюр^[1], силно наведена напред над балкон, докато зад нея мъж с бакенбарди похотливо зяпаше голяма праскова с цепнатица по средата, която държеше в ръка и се канеше да ухапе. Имаше и други фотографии на

въпросната двойка — той с провиснало акробатско трико, а тя по корсет, излегната върху натруфено широко легло в поза, която изглеждаше едновременно сладна и непорочна. Имаше нещо тъжно в тези лъскави черни и перленосиви призраци, чието бъдеще отдавна се бе превърнало в наше минало. Последната снимка показваше само жената. Съвсем гола бе яхнала стол с права облегалка, хилеше се право в обектива, подпряла ръце върху дебелиите си бедра, а краката ѝ бяха силно разкрасени. Органът ѝ зееше някак беззащитно и възбуждащо, подобно на неоформено брадато същество, изплувало от тайните дълбини на морето. Прокашлях се и погледнах Софи. Тя ме наблюдаваше с напрегната усмивка, сякаш очакваше нещо от мен. Под очите ѝ имаше тъмни кръгове, а на горната ѝ устна — лек, едва забележим мъх. Ухаеше на мляко, примесено с остър дъх, който напомняше миризмата на стъпкана коприва. Косата ѝ представляваше гореща буйна маса — усещах тъмната ѝ тежест, гъстотата ѝ. Тя остави настрана снимките и двамата излязохме от студиото. Влязохме в голяма продълговата стая, чиито стени представляваха библиотека с остъклени витрини, а по тавана имаше гипсови орнаменти. Витрините на библиотеката бяха празни, френският прозорец гледаше навън към яркия зноен ден, от чиято светлина стаята бе заприличала на огромна сенчеста шатра. Явно някой бе влизал тук с взлом, защото стъклото на единия прозорец бе счупено, по килима се виждаха сухи листа, а в ъгъла на стаята — огромно ръждиво изпражнение. Разтворих широко прозорците и се загледах навън. Каменни стъпала водеха към запустялата градина, в която тревите бяха избуяли до кръста. Въздухът пулсираше, набъбнал от жегата. Малко кафеникаво птиче излетя и кацна на дървото, без да изчурулика. Софи пусна един древен грамофон, сложи плоча и завъртя ръчката. Чу се прашене, съскане, после оркестърът неуверено поде валс. Музиката излетя навън и разлюля летния зной, старомодна, очарователна и темпераментна. Тя коленичи в продълженото кресло, обви с ръце облегалката му, подпря брадичката си върху нея и се втренчи във въртящата се плоча. Чудех се дали усеща музиката, може би като някакво пиянско жужене в главата, сякаш в далечината някой свири на гребен с хартия. Валсът залитна и спря, тя свали плочата и я пхна обратно в обложката. Картината е още пред очите ми, лъскавото рамо на грамофона — извито и дебело като бебешка ръчичка, хромираната игла, която подскача в центъра на

въртящия се диск, и тънките пръсти на Софи, които вдигат плочата. И какво друго? Начинът, по който дискът продължаваше да се върти безшумно със смешна главоломна скорост, като куче, което гони опашката си. И какво друго? Етикетът на плочата с цвят на бургундско вино. Изрисуваното върху него малко куче, което гони опашката си, не, не, което стои заслушано, наострило едното си ухо. И какво друго? Кафявата хартиена обложка с превито ъгълче. И какво друго? Какво друго?

Феликс седеше в кухнята и сортираше на купчинки цяла колекция от стари ключове с всевъзможни форми и размери, които бяха пръснати на масата пред него. Стаята беше тясно помещение с висок таван и ниски прозорци, чиито первази бяха на нивото на избуялата ливада отвън. Имаше нацърбен умивалник и сърдита на вид черна като катран печка. Мивката беше препълнена с мръсни съдове, а върху печката кротко къкреше очукана тенджера, Феликс ме погледна и пусна една усмивка.

— Я виж ти — обади се, — това не е ли Суитсър Суонсър? Не можеш да се откъснеш от нас, а?

Софи надникна в димящата тенджера и сбърчи нос. Извади чинии и чаши и ги нареди върху масата, като най-безцеремонно изблъска ключовете на Феликс на една страна. Той се облегна назад с отегчена въздишка, като продължаваше да ме гледа апатично, праметна едната си ръка върху облегалката на стола, а тънките му устни се разтегнаха в усмивка. Зад гърба си чух стъпки. Мистър Касперл цъфна на прага.

— Мъртвите излязоха от гробовете и се явиха на мнозина — измърмори под носа си Феликс.

Дебелакът седна на масата, като тежко отпусна туловището си върху стола, който изпука недоволно. Затърка очи с кокалчетата на пръстите си и зяпна чинията с помътнял поглед.

— Малко си поспахме, така ли? — извика му Феликс закачливо и поклати глава срещу него. — Подремна си, а?

Софи пренесе тенджерата от печката върху масата, взе черпака и започна да сипва от димящата тъмнокафява манджа във всяка чиния,

Феликс направи широк жест с лек поклон и ме покани да се присъединя към тях. Седнах срещу мистър Касперл.

Софи наля и по чаша чай от почернелия чайник. В дъното на моята чаша зърнах паяжина. Мистър Касперл се изкашля мокро един, втори, трети път, после наведе ухо, сякаш се вслушваше навътре в себе си. Отвън жегата жужеше и притискаше къщата. Птиците пееха вяло. Високата тясна стая трептеше над нас, сякаш се намирахме в дъното на дълбока шахта. Попареният паяк изплува на повърхността на чая ми и взе замаяно да се върти в кръг. Усетих, че мистър Касперл ме гледа. Вдигнах очи и за миг двамата останахме вторачени един в друг. Стори ми се, че в дълбокото мъртвило на очите му нещо помръдна, сякаш вцепенена риба лениво плесна с опашка. Междувременно той спря да дъвче, сви устни, извади от устата си парче хрущял и демонстративно го постави в края на чинията си. Отместих очи. Софи ме наблюдаваше, както и Феликс. И тримата ме наблюдаваха спокойно и някак от разстояние, сякаш се бяха обърнали да ме погледнат от билото отсаяк долината, за да видят дали ще тръгна към тях.

[1] Малка възглавничка, която жените носели отзад под роклите си, за да им придава елегантност. — Б.пр. ↑

Един ден срещнах Феликс в града. Шляеше се по Оул Стрийт и си свирукаше с ръце в джобовете. Щом го зърнах, се сепнах уплашено, сгърчих се в същия спазъм от вълнение, който бях усетил и онзи път, когато го видях в горичката над ливадата. Първата ми мисъл беше да свърна назад, но той вече ме бе забелязал. Уличката беше тясна, стръмна и прорязваше напъряко издигация се над пристанището хълм. Кулата на църквата „Успение Богородично“ стърчеше над покривите и изглеждаше като литнала във въздуха. Миришеше на морски водорасли, но и на дивеч — вонята се носеше откъм горната част на уличката, където живееше търговец на домашни и диви птици.

— Здравей, лебедче — подвикна ми той. — В моята посока ли си?

— Не — отвърнах, — аз...

— Добре тогава, аз ще съм в твоята. — И се изсмя.

Тръгнахме надолу към пристанището. Слънцето огряваше само единия тротоар и се бе вклинило в основата на дълбок конус от сянка. Хора почти не се виждаха. Дрипав старец пресичаше пътя с помощта на патерица. При всяка мъчителна крачка опираше лявото си ходило на асфалта с гневно почукване. Спря в канавката и зачака съсредоточено и задъхано, докато отминем. От това високо място се виждаше целият град — сгушени къщи и неясна геометрия, ширнала се в летния зной. Феликс спря, извади угарка от табакерата, повъртя я между пръстите си умислено и изчопли няколко овъглени тютюнчета от изгорелия ѝ край.

— Говорих с леля ти — рече той. — Тя вика, че си цар на сметките. — Драсна клечка, вдигна пламъка ѝ във въздуха и се обърна да ме погледне. — Така ли е?

Долу в пристанището предупредителната камбана биеше тревожно. Усетих как лицето ми пламва. Забързах напред, но Феликс ме последва. Зад мен сакатият пак почука с копитото си и, освен ако не си въобразявам, се изсмя.

Влязохме в малката Гоут Стрийт. Тук Феликс плуваше в свои води, добре познаваше тези задни улички. Поведо ме през огрян от слънцето двор зад магазина за риба и после надолу по тесни и покрити с лепкава кал каменни стъпала. Един плъх пробяга отпред и ни пресече пътя, стиснал рибена глава между зъбите си. Отведнъж излязохме право на вълнолома. Морето беше бурно и всяка вълна се полюшваше

като гладката белезникава гърбица на нещо живо. Пазачът на пътната бариера, изгорял от слънцето и пламнал под лъчите му, стоеше с протегната напред ръка, покрита с изпъкнали като възета вени, и сочеше към гарата. Поехме по изкорубените дъски на кея. Под нас глухо бучеше ритмичният плисък на прилива, Феликс хвърли допушената си угарка във водата и тя изсъска. Под ярката морска светлина бялото на очите му изглеждаше мръсно, а кожата около тях бе изпъната като изгоряла и набраздена от тънки бръчици подобно пукнатини в гладък емайл. От повее усетих дъха му, натежал от цигарен мирис, долових металното потракване на развалените му зъби. Подуших и миризмата на напечените му от слънцето дрехи — лъсналото от носене раирано сако с продънени джобове и увиснали ревери, намачканите му като хармоника панталони и обувките като лодки.

— Мистър Касперл разпитваше за теб — обади се отново той. — Искаше да знае кой си. Казах му. Казах му: момчето е истинско чудо, феномен. И това го заинтересува.

— Защо? — попитах. — Защо разпитва за мен?

— Откъде да знам. Просто стана дума. А този чувал ли си го? Как жената се пази? Като си отваря ушите. Ха-ха-ха.

Вървахме. Стъпките ни отекваха глухо по насмолените дъски, морето се плискаше под нас. Феликс не спираше да говори. Правеше физиономии, разиграваше скечове, измисляше смешни истории. Разказваше за войната, за германците и японците, за пуснатите над Дрезден серни бомби. Знаеше страшно много факти и цифри. Изведнъж се спря на място, зае поза с ръка на сърцето, а другата вдигната към небето, и запя с весел глас:

*Евреите Исуса на кръста разпнаха,
а той пък им го върна
и тях ги преебаха!*

После взе да философства за последната тайна на Фатима, която била толкова ужасна, че папата я скрил дълбоко в подземния трезор на Ватикана. Сигурно, рече той, в нея се говори за трите черни дни, които

ще възвестят края на света, когато нищо няма да свети освен светите свещи, направени от пчелен восък. Той плесна с ръце и се изкикоти.

— Духни свещта! — извика и додаде: — Казаха игуменката на младата калугерка.

Напуснахме кея и поехме към града. Главната улица беше оживена, Феликс се усмихваше така, сякаш всичко наоколо — улиците, хората, витрините с корсети и дърводелски инструменти, — бе специално аранжирано, за да го забавлява. Домакините, които бяха излезли на пазар, ни оглеждаха с интерес. Те всички познаваха Феликс. Той ги поздравяваше любезно, на едни махваше с ръка, на други се покланяше, пред трети сваляше въображаемата си шапка, като през цялото време не спираше да подхвърля през зъби злъчни забележки по техни адрес. Отминахме пивоварната и мястото, където Конската река изчезва под пътя, след което излязохме на нашия площад. Спряхме под дърветата до коритото за водопой, което представляваше метална вана, над нея — железен лебед, боядисан в бяло, а от ръждясалата му човка едва църцореше вода.

— Лебед — рече Феликс и го посочи. — Ха-ха-ха!

Точно тук преди години джуджето обичаше да седи върху триколката си и да разговаря с мен, като току пригладжаше напомадената си коса и не спираше да плеши своите небивалици, Феликс се подпря върху коритото, с кръстосани ръце и глезени. Изведнъж ми се прииска да му кажа нещо, каквото и да е, да споделя нещо с него, и желанието ми беше толкова силно, че за миг сълзи опариха клепачите ми и в гърлото ми заседна бучка. Той ме наблюдаваше леко усмихнат с присвити срещу слънцето очи.

— Знаеш ли, ние двамата доста си приличаме — рече той, — ти и аз.

Ято скорци изхвъркна от близките дървета и прелетя над главите ни с шумно размахани криле, от които за миг денят помрачня. Майка ми цъфна пред външната врата на къщата с навити до лактите ръкави и се вторачи в нас. Феликс устоя на враждебния ѝ поглед, посрещна го с леко подигравателна, снизходителна усмивка. Аз се обърнах с гръб към нея. Тя влезе обратно в къщата и затръшна вратата след себе си. Феликс се протегна, прозя се, после се загледа в небето, покривите и свежата зеленина на дърветата.

— Съвсем сериозно — продължи, — значи си на „ти“ с числата. Това е много интересно. Мистър Касперл наистина е заинтригуван.

Когато се прибрах у дома, майка ми не каза нищо. Качих се в стаята си. Книгите, листовите и моливите лежаха върху масата до прозореца и ме гледаха многозначително.

Започнах редовно да отскачам в Ашбърн. Присъствието ми там се приемаше без забележки, като нещо естествено, сякаш винаги съм бил част от къщата. Двамата с Феликс играехме карти на кухненската маса, а Софи ни гощаваше с нейните манджи. Често се разхождах с нея наоколо или пък двамата обикаляхме стаите на къщата. Мистър Касперл не ми обръщаше абсолютно никакво внимание, само понякога, когато се случеше съвсем неочаквано да се изправим лице в лице, той ме поглеждаше разсеяно и тъпо, след което се намръщваше, сякаш не можеше да се сети откъде ме познава.

Майка ми искаше да знае къде се губя по цял ден. Вече предпочиташе да ме гледа как стоя затворен в стаята си, защото онази тишина над главата ѝ не я тревожеше толкова, колкото сегашните ми загадъчни отсъствия. Но напоследък у дома се чувствах като изгнаник по време на кратко и отегчително завръщане. Всичко ми се струваше някак малко, дребно и ограничено в сравнение с безбрежния хоризонт в Ашбърн. Там сякаш живееш в друга среда — един наситен, сребрист свят, който грееше и блещукаше, ала не като въздуха, а като някаква кристално чиста течност, в която нещата бяха ясно установени и само от време на време трепкаха като игривите пръски на воден фонтан.

Не спирах да мисля за Софи като за някоя от по-трудните задачи на мистър Пендър. Но все не успявах да я реша. Имаше нещо сбъркано в нея, някаква непропорционалност, която пречеше на уравнението ми да излезе, и тя се виждаше в отпуснатите ѝ рамене, в нежното ѝ продълговато и вечно килнато на една страна лице. Вървеше с бързи крачки, сякаш плуваше във въздуха. Изглежда, имаше предпочитание към лявата си страна, защото с всяка крачка завиваше непреодолимо все по-надясно, сякаш оттам нещо безмълвно се мъчеше да ѝ грабне вниманието. Тя не спираше да се движи винаги пред мен, така че вече до болка познавах всяка нейна вдлъбнатина от задната страна на глезените, всяка вена, прорязваща порцелана на белите ѝ крака, и

синкопирания ритъм в който като криле се поклащаха раменните ѝ лопатки. Като че в тялото ѝ нямаше кости, а скелетът ѝ бе направен от друг, далеч по-гъвкав материал. Палците ѝ бяха толкова подвижни, че се огъваха и в двете посоки. Умееше да вдига предмети с пръстите на краката си. Често изпадаше в изблици на закачливо насилие. Ненадейно се обръщаше към мен, ухилваше се в лицето ми и ме блъсваше или пък започваше да ме удря по гърдите с малкото си кокалесто юмруче. Или пък изведнъж се заковаваше на място като вцепенена, ахваше, обвиваше ръце около себе си и така ги стискаше, сякаш се държеше да не експлодира. Дори когато изглеждаше съвсем спокойна, по тялото ѝ пробягваха тръпки на възбуда като ловджийка, която дебне жертвата си с опънат лък. Беше същински запечатан съд, опасна, изменчива, избухлива, сякаш още миг, и ще се пръсне от всичко онова, което имаше да каже. Сякаш не беше няма, а само изчакваше подходящия момент със затаен дъх. Глухотата ѝ беше като бдителност. Вторачваше се в най-обикновени неща и така се прехласваше по тях, като че очакваше да ѝ проговорят и да чуе глас откъм онова огромно, безбурно и безмълвно море, което обитаваше по принуда. Общуваше с помощта на лек и въздушен език, който се състоеше не от думи, а от движещи се форми, ефирни, ала точни и отчетливи като стъклени статуетки на светлина. Не знаех какво върши, когато не бяхме заедно, нито как се оправя в живота. Рядко използваше азбуката на глухонемите, а когато ѝ се налагаше, го правеше с отегчена кисела физиономия, сякаш ѝ идеше да кресне. Обаче тези нейни бързи и чевръсти изпълнения винаги ме изумяваха. Приличаха ми на някакво фокусничество — изкусно, ловко и победоносно. Мистър Касперл, който май ѝ разбираше всичко, не си даваше труд да ѝ отговаря, само седеше пред нея с наведена глава и я гледаше безизразно изпод вежди, докато мистериозните му мисли се рееха другаде, Феликс пък се изсмиваше в лицето ѝ и размахваше ръце, уж да се предпази от нейните безсмислици.

— Чуй я само! — провикваше се весело. — Та тя е луда, луда!

На което тя също се изсмиваше и уж вбесена, закачливо размахваше юмрук в лицето му.

Феликс беше винаги зает, ала по един странен, някак разхвърлян начин. Той като че ли никога не свършваше нищо докрай, нито пък започваше нещо по собствена инициатива, ала все намираще какво да човърка. Ключовете, които подреждаше, когато за пръв път отидох в къщата, останаха да лежат върху кухненската маса още седмици наред. Влизаше, заставаше до масата с пъхнати в джобовете ръце и забита в гърдите брадичка, поглеждаше ги, въздъхваше тежко и превзето, после тръгваше по някаква си друга работа. С часове киснеше на горния етаж, тършуваше из килерите, под леглата или в гардеробите, които стърчаха като просторни саркофази, ровеше се в спалните и будоарите, все още натъпкани с дрехи, с изядените от молци реликви на цели поколения Ашбърновци. Издирваше всякакви стари и ненужни вехтории — кариран панталон за голф, плесенясал смокинг, широката шапка на някой съдия по крикет — и ги носеше из къщата с невъзмутим апломб. Един ден го срещнах навън, моташе се между дърветата с торбести спортни панталони от туид и сако с колан на кръста, а в ръката си държеше ръждясала ловджийска пушка.

— Реших, че мога да гръмна някое пиле, ти кво ще кажеш? — подметна. — Искаш ли да дойдеш с мен и да ми зареждаш пушката?

Беше валяло, а сега слънцето блестеше с кристална бистрота. Прогизналата гора блещукаше. Поехме по една криволичеща пътечка. Навсякъде беше хлъзгаво от мократа трева и изпопадалата шума. Продължавах да се чувствам някак неловко в присъствието на Феликс. Винаги отвърщах на забележките му притеснително, винаги бързах пръв да се усмихна на шегите му, сякаш само така можех да го държа на разстояние. Той се подиграваше на всичко. Правеше гримаси зад гърба на мистър Касперл или пък имитираше тежката му умислена походка. Понякога отмяташе назад глава, уж се смее гръмогласно, сякаш някой е казал нещо страхотно духовито, докато Софи с типичната за всички глухи лековерност, прихваше да му приглася, след което той скриваше лицето си в шепа и започваше да хихика, като намигваше на нас с мистър Касперл. И все пак не от подигравките му се страхувах. Излязохме на една зелена поляна. Злачният листак шумеше и блещукаше. Няколко сърнички пасяха наоколо, но щом ни зърнаха, избягаха безшумно в близкия шубрак. Спряхме и Феликс се огледа, целият сияеше.

— Обаче какъв рай е тук! — рече той. — Понякога се чудя дали изобщо го заслужаваме този свят. Ти какво ще кажеш, а, лебедче?

Засмя се и отново пое, прихванал двуцевката в сгъвката на ръката си. Крачехме покрай полето, докато стигнахме висок жив плет и път, който вървеше покрай плета. Оттук къщата изглеждаше много красива с лумналото в прозорците ѝ слънце. Птици прехвърчаха в измития от дъжда въздух, а големите дървета стояха като заслушани. За миг изпитах чисто, пронизващо ме щастие, необяснимо и мимолетно като внезапно заструила светлина. Едно момче-разносвач се появи зад нас по пътя на колело, въртеше педалите лениво, държеше кормилото само с една ръка, а коленете му стърчаха встрани. Познавах го. Казваше се Кланси — нисък набит хлапак с остра като четина черна коса, с уродлива челюст и силно кривогледство в едното око. Носеше големи обувки с връзки и дълга раирана престилка. Преди години двамата учехме в един клас. Той беше пълен тъпанар и обикновено седеше сам на чин в ъгъла на стаята. Учителите обичаха да му се присмиват, като показваха на целия клас тетрадките му със зацапани домашни, докато той се свиваше на чина и гледаше кръвнишки с кривото си око. Понякога в такива моменти не издържаше, ревяше и тогава ни стряскаше, защото плачът му звучеше като на възрастен, пропит с обида и гняв, после започваше да кашля на пристъпи или да хлипа сподавено, като през цялото време безпомощно стискаше в скута оцапаните си с мастило юмруци. Сега, като ме зърна пред себе си, изведнъж спря да си свирука, а предното колело на велосипеда му закриволичи, Феликс пък се закова на място, реши да го изчака, без да откъсва очи от него. Той слезе от колелото, пресече пътя и мина от другата страна, като буташе колелото ниско приведен над него, крачеше бавно и замислено, сякаш току-що го бе осенила велика мисъл. Колелото представляваше здрава черна машина с дебели гуми, а отпред се мъдреше огромна плетена кошница, пълна с пакети.

— Ей, ти! — провикна се Феликс заповеднически. — Кой си?

Кланси спря, огледа се наоколо с пресилено недоумение, уж не разбира кого викат. Навремето обичаше да ме причаква, когато се връщах от училище, събаряше ме на земята, възсядаше ме и започваше да ме налага с юмруци по гърдите, а аз усещах единствено тежкия му дивашки дъх в лицето си. Гневът му винаги приличаше повече на страдание. Между нас се породил някаква силна и страшна близост.

Сега, обзети от неудобство, и двамата избягвахме да се погледнем в очите, сякаш навремето сме били съучастници в грях. Той се бе вторачил в пушката на Феликс.

— От „Уолкърс“ съм, сър — дрезгаво се представи той. — Изпълнявам поръчки.

— Поръчки ли? — попита Феликс. — Какви поръчки?

Кланси се обля в пот. Облиза устни и посочи пакетите в кошницата.

— Тези, сър. Заявените поръчки.

Феликс се обърна към мен.

— За какво говори този тип? — рече той. — Имаш ли представа?

— Поръчките от бакалията — додаде Кланси и повиши глас. — Тези, които...

— О, покупки — поправи го Феликс и се изсмя отривисто. — О, да, сега разбирам. Тогава къде ти е списъкът?

— Какво, сър?

Феликс забели очи към небето и въздъхна.

— Списъкът бе, сър! Списъкът, който са ти дали от бакалията. Носиш ли го?

Кланси леко премигна и изтри нос с опакото на ръката си.

— Май че да, нося го — отвърна му предпазливо. Ритна подпорката на колелото и пусна кормилото, след което извади от джоба на престилката си шепа изпоцапани листове, наплюнчи дебелия си палец и взе да ги прелиства с крайно нещастен израз на лицето.

— Хайде сега ми изчети списъка — подвикна му Феликс. — Чети на глас!

Покритото с капчици пот чело на Кланси поморавя. Той пак облиза устни и се наведе над листовете хартия, като се взираше с нищо неவிждащ отчаян поглед, Феликс изпъшка раздражено.

— Хайде, момче! — подкани го той. — Какво ти става?

Най-накрая Кланси вдигна пламналото си лице към мен и ме погледна като ранено животно — ядно и умолително. Не можеше да чете. Моментът отмина. Извърнах поглед от тези умоляващи ме очи. Феликс изхихика.

— О, я се разкарай — пощади го той. — Вдигай си партакешите и да те няма.

Кланси напъха листовете в джоба си, скочи на колелото и пое към къщата, ниско приведен над кормилото, сякаш караше срещу силен вятър, Феликс се изсмя и поклати глава. Най-ненадейно ми подхвърли двуцевката. Улових я и тежестта ѝ ме изненада.

— Давай, Барабас! — подвикна ми. — Опушчай всичко!

Работниците започнаха да пристигат в къщата поединично, с едната ръка пхната в джоба, а другата сковано размахана като на парад, или пък се скупчваха в безмълвни групички по двама-трима. Със Софи ги наблюдавахме от прозорците на горния етаж. Приближавайки се, фигурите им се смаляваха, сякаш нагазваха все по-надълбоко в земята. Чукваха по веднъж на външната врата, сваляха шапка, отстъпваха назад и заставаха търпеливо притихнали в очакване. Носеха безформени куртки, бели, отворени на врата ризи и омазнени панталони. Лицата и вратовете им светеха и аз веднага си представих как още призори са се надвесили над мивките в тесните си кухни, за да се жулят до зачервяване. Единият от тях имаше плешивина на главата — розова и блестяща като тонзура. Повечето бяха от поддръжката на пътищата или общи работници, а имаше и няколко, които бяха временно отстранени от тухларната и леярната. Мистър Касперл ги привика в една от големите празни стаи на долния етаж. Седеше зад очуканото, покрито с кожа бюро до прозореца и въртеше между пръстите си късче молив, докато Феликс крачеше напред-назад и говореше. Мъжете се бяха събрали в средата на стаята и избягваха да се гледат в очите, сякаш се срамуваха един от друг. Правеха се, че уж не им пука, пристягаха колани и оглеждаха покритите с влажни петна стени и изронени корнизи. Като панаирджийски глашатай Феликс се бе изправил и им държеше високопарни тиради с насмешлив тон.

— Добре, добре — рече им, — сега покажете ни мускулите си. На нас ни трябва яки мъже, готови да работят. Така ли е, шефе?

Мистър Касперл го поглеждаше безмълвно и продължаваше да върти парчето молив между дебелиите си пръсти. Мъжете се ухилиха и измънкаха нещо, взеха да пристъпват от крак на крак.

Най-накрая всички получиха работа, дори и онзи с тонзурата. Когато една сутрин пристигнах, видях, че са се събрали пред къщата, всички нарамили по една лопата, пушеха цигари и разговаряха помежду си. Един камион със запален мотор стоеше на сред алеята — тромав на вид, най-обикновен модел с нещо като комин, който стърчеше от кабината на шофьора, и без калници. Тресеше се като болен кон и бълваше кълба черни изгорели газове. Задният му подвижен капак бе целият покрит със следи от засъхнал оборски тор — отличителен белег, останал от предишния му живот. Феликс слезе от кабината и подкани работниците да се качват в камиона. Намигна

ми, направи гримаса на пълна досада, като отпусна рамене и изкриви уста. Мистър Касперл, с престилка и галоши, излезе от къщата и огледа свежата утрин с мрачни пренебрежителни очи, после заслиза по стъпалата със ситната си забързана походка, стигна до камиона, извлече се нагоре и влезе в кабината със сумтене. Феликс освободи скоростите, завъртя кормилото и камионът пое неуверено, сякаш препъвайки се, сред облак от прах и дизелови газове. Един от работниците отзад нададе възторжен вик, после се усмихна смутено и се загледа право напред. Шумът от мотора заглъхна по посока на Кулмайн, а безгрижната песен на дрозда, която и преди това си беше там, изведнъж бликна и изпълни тишината.

В къщата витаеше въздушна празнота. Изкачих се по стълбите, сякаш се катерех по въже нагоре в синевата. Софи стоеше над мен върху стълбищната площадка и ме гледаше, обвила перилата с ръце, лицето ѝ бе увиснало в купола от въздух като на акробат върху трапец, който се готви за скок. Взехме да обикаляме таванските помещения. Под краката ни подът бе изопнат като батут. Помислих си за всички онези стаи под нас, в които нямаше никой, за небето, което свенливо обагряше прозорците им, и слънцето, което малко по малко разчертаваше сложни геометрични фигури върху пращия им под.

В стаята на Софи и двамата седнахме върху леглото ѝ. Точно тук се опитах да я науча нещичко за числата, показах ѝ игри с кибритени клечки, алгебрични трикове, разстлах целия си талант пред нея върху юргана. Хранех големи надежди. Не можех да си представя, че няма да ѝ харесат тези неща, простата красота на числата, начинът, по който решението се проявява с всеки следващ ход също както в студения и чист въздух поникват кристали. Но усилията ми се оказаха безсмислени. Тя поглеждаше ту мен, ту числата със съвършено празен взор и с лице, което приличаше на ухилена маска. Усещах мълчанието ѝ като отсъствие. Затова вдигнах ръце, отказах се. Тогава тя се изправи на едното си коляно и се протегна, за да надникне през кръглия прозорец над нас. Беше си донесла кутията с куклите на конци и се мъчеше да ги поправи. Куклите лежаха разхвърляни по пода сред кутийки с водни бои, четки и бурканчета лепило. Софи ме почука по рамото, защото искаше да видя нещо навън. Когато понечих да се надигна, тя изгуби равновесие за миг и падна върху мен, посипа ме с косите си, запърха с ръце и ме обвини с диханието си. Кожата ѝ бе

студена. След допира с гладкото ѝ чело и прохладни страни усетих горещината на внезапно пламналото си лице. Отдръпна се от мен с отривист клокочещ смях. Целуна ме или аз я целунах, вече не знам, но така леко, така мимолетно, че в първия миг ми се стори, че си въобразявам. Сърцето ми се люшна, сякаш бе кацнало на ръба на пропаст и аха да падне. Тя отново се бе надигнала да погледне през прозореца. Обърна се и се усмихна, този път не на мен, а към вратата, Феликс стоеше там и ни наблюдаваше със светнали, развеселени очи.

— Моля, не ставайте — подхвърли той многозначително. — Аз не заслужавам такава чест.

Пристъпи в стаята и хвърли кос поглед към разхвърляните по пода кукли. Не бях чул камионът да се връща. По ботушите му имаше кал, а по челото и страните му — черни ивици като на командос пред акция.

— Долу в мината е същински ад, момче — рече той.

Софи взе възбудено да го дърпа към прозореца. Той се приближи, застана зад нея и проточи врат, за да види какво му показва. Долу, върху чакъла пред къщата, стоеше Джак Кей с шапка и официален костюм, облегнат върху бастуна си от палмово дърво. Гледаше нагоре и аз се почудих дали няма да види трите ни скупчени глави, които се притискаха в окото на кръглия прозорец точно над него. Феликс обърна към мен ехидно ухиленото си лице.

— Този пък сега кой е? — попита. — Откъде ми е познато това лице?

Джак Кей изкачи външните стълби и след миг чухме далечното почукване на външната врата, Феликс вдигна пръст пред устните си. Отпусна се на леглото, а Софи коленичи до него, като уплашено надничаше зад рамото му. Той бръкна в джоба на самото си, обърна се към нея и бавно разтвори длан пред очите ѝ. В нея се бе свило мъничко кафеникаво мишле, мустаците и розовото му носле трепереха. Обърна се наляво, после надясно, взе да души въздуха и тревожно да върти глава. Софи се прехласна, протегна ръка да го вземе, ала Феликс се отдръпна, не ѝ даваше да го стигне, докато накрая тя се хвърли напред и го грабна от дланта му. Вдигна го пред очите си — мишлето и момичето започнаха да се разглеждат. Изведнъж тя се наведе напред, сви устни и ги допря до треперещото му носле, Феликс се изсмя.

— Охо! — извика той. — Красавицата и звярът!

Джак Кей продължаваше да думка по външната врата. Феликс въздъхна шумно.

— Добре, добре, идвам! — измънка под носа си.

Излезе и след малко го чух да разговаря долу на стъпалата с Джак Кей. Старецът бе повишил глас. Софи седеше на леглото върху петите си, бе сложила мишлето в скута си и го галеше с пръст. Плавно и ритмично от главата до опашката бе проправила бразда в копринената му козинка. При всяко бавно погалване малкият влажен процеп в розовия връх на острата му муцунка се разтваряше на милиметър и отново се затваряше. Софи бе навела глава и тъмната коса скриваше лицето ѝ. Нокътят на пръста ѝ си пробиваше път сред меката козинка и блестеше като мънисто. Стаята бе утихнала. Долу Джак Кей се караше. Външната врата се затръшна. Софи ме погледна стреснато, върху устните ѝ трептеше бегла усмивка, изглежда, подозираше, че сме в опасност. Мишлето лежеше хрисимо в скута ѝ и дишаше спокойно. Направих крачка напред, залитнах леко и протегнах ръка да докосна малкото създанийце. То обаче веднага изскочи от скута ѝ и се скри под кревата, Феликс, който в този миг се върна в стаята, подхвърли:

— О, ти нямаш подход към мишлетата. Трябва да те научим.

Той пропълзя под леглото, примами мишлето и отново го хвана. Стисна го в ръка, отиде до прозореца и погледна навън.

— Ето го — рече той. — Свирепо старче, не ще и дума. Теб търсеше, разбра ли, лебеди? Казах му, че тук не си се мяркал. Тук лебеди няма, старче — тъй му казах. — *Нашите лебеди са гъски.* Хубаво му го рекох, нали?

Премести погледа си от мен към Софи, после пак към мен. Никой нищо не му отговори. Още чувах заглъхващото скърцане от отдалечаващите се стъпки на Джак Кей върху чакъла. Софи стана от леглото и пригладя полата си с ръка. Погледна ме отнесено, сякаш не можеше да си спомни кой съм. Феликс ѝ подаде мишлето, ала тя мина покрай него като сомнамбул и излезе от стаята. Той остана загледан след нея, после извърна лукавия си поглед към мен.

— Всички са мои създания — изхихика и подбели очи.

Разтвори длан и ми показа мишлето, което лежеше безжизнено на една страна със сгърчени предни лапи, а върху муцунката му се бе издуло мехурче от кръв.

У дома сварих Джак Кей, седнал странично пред кухненската маса, пребледнял и разярен — едната му ръка, свита в юмрук, лежеше между приборите за чая, а с другата стискаше бастуна си. За втори път през живота му го бяха изхвърлили от Ашбърн Парк. Какво си въобразяваха тези хора, онзи тлъст чужденец и другото копеле с червената коса? Какво право имаха? Гледаше кръвнишки наоколо, сякаш очакваше някой да му отговори, а кокалчетата на пръстите му бяха побелели, Феликс му се присмял — да се присмива на него, на Джак Кей!

— Господ да го убие! В пъклото да се пържи! — изруга той дрезгаво и удари с бастуна по пода.

Гледаше ме втренчено с кръвясали очи и сумтеше сърдито. Мама думичка не обели. Разбира се, тя го беше накарала да отиде да ме търси в Ашбърн. Сега обаче стоеше — света вода ненапита. Тръгна да ми сервира чай и застана над мен, беше бясна, ала се сдържа и нищичко не рече. Този ден бе усетила допира на нещо студено и жестоко, нещо като пагубна зловредност, сякаш болест я бе стигнала. И тя бе изгубвала Ашбърн на два пъти — веднъж като момиче, напускайки дома си, и втори път с пристигането на мистър Касперл и неговите приятели. Сега същите тези хора се опитваха да ѝ отнемат и сина. Ала тя нямаше да им позволи — не, за нищо на света! Ръката ѝ се разтрепери, чашата се раздрънча в чинийката, тя побърза да ги остави върху масата и го направи с лек трясък.

Толкова често преживявах мислено онзи момент върху леглото на Софи, че подробностите избледняха, разтвориха се, станаха някак кухи и безплътни. Само аз останах действителен в тези преживявания, винаги осезателно присъстващ в тях. Изведнъж добих силно усещане за себе си. Стоях на място като уравновесена във въздуха птица, сякаш моят аз бе нещо много ценно и красиво, което най-тържествено ми е било връчено и поверено на моите грижи. Не целувката имаше толкова голямо значение, колкото онова, което ми се струваше, че означава. Цял свят се разкри пред мен — безреден, опасен и странен и за пръв път в живота се почувствах уютно.

Но при следващата среща със Софи сърцето ми се сви от изненада. Беше успяла така да възпламени въображението ми, че сега, когато се изправих пред истинския ѝ образ от плът и кръв, ми се стори сякаш току-що се бях разделил с нейната далеч по-бляскава двойничка. Тя явно долови това смайване в погледа ми, защото се усмихна някак особено, обърна се, отдалечи се бавно и после ме погледна през рамо. Този ден ме заведе в стаята на мистър Касперл.

Дори не забелязах как стана това. Обикаляхме безцелно из къщата, както бяхме правили и преди. Но когато тя блъсна една врата, за да я отвори, спомням си, че изпитах неясно, но приятно замайване като човек, прелъстен и подмамен в капан, ала с нежности и притворни ласки. Него го нямаше, беше в мината. Стаята бе огромна, с висок таван и препълнена с обемисти грозни мебели, бюра, шкафове и неговото двойно, разхвърляно легло. Цареше смълчана напрегната атмосфера, сякаш тук бе ставало нещо потайно, ала нашето нахълтване го бе прекратило. Навън валеше, надигаше се лятна буря. Софи се приближи до обления в дъжд прозорец, опря чело в стъклото и мечтателно се загледа навън в зеления воднист свят. Погледнах към разпилените върху леглото на мистър Касперл хартии, книги, военнотопографски карти, както и чертежи на подземните коридори на мината Кулмайн. Мернах и една голяма черна тетрадка, дебела като магьоснически наръчник, с износена платнена подвързия и подвити краища. Взех я ей така, без определена цел, разтворих я и тя мигом ми проговори със силен, ясен и познат глас. Бавно приседнах на крайчеца на леглото.

Това бе плод на многогодишни усилия. Страница след страница, пълни с изчисления, диаграми, алгебрични формули, изписани с

дребен ъгловат почерк. Повечето от нещата не разбирах. Кватерниони, линейна алгебра, мощности на множества — за такива неща почти не бях чувал. Забелязах обаче, че между нас съществува нещо общо — особена привързаност към симетрията и по-точно към симетричните уравнения и симетричните числа. Но това тук бе игра на grosмайстор, докато аз бях начинаещ. Такъв лабиринт, такава изаящност! Продължих да чета в захлас. Всичко извън очертанията на леглото се разми пред погледа ми, сякаш ме покри лъчист сумрак. Момичето като че се носеше из стаята — ту тук, ту там, също както болният вижда сестрата като размазан, суетящ се край леглото му силует. В един миг застана до мен, бедрото ѝ небрежно докосна рамото ми, ала когато се отдръпна, реших, че само съм си въобразил, че съм усетил топлината, падналата ѝ върху мен сянка и отпуснатата ѝ ръка. Бурята ни връхлетя, гръмотевици раздраха небето, прозорците се раздрънчаха. Въздухът засия в сернисто жълто. После отведнъж всичко утихна и аз вдигнах поглед към вълнистата, окъпана в дъжд светлина, но видях мистър Касперл, който стоеше на прага в прогизналата си престилка и ме наблюдаваше.

Влезе в стаята с тежка стъпка, като попиваше дъжда от челото си с голяма червена носна кърпа. Свали връхната си престилка и я подаде на Софи, без да я погледне. Дъждът спря, слънцето ненадейно изгря с почти доловимо свистене и се облеци право в прозореца. Тихо затворих тетрадката и я поставих обратно върху леглото. Мистър Касперл не ми обърна никакво внимание, но не прояви и враждебност. Софи взе закачалка, сложи наметката му и я окачи върху рамката на прозореца, за да изсъхне на слънце. Той закрачи из стаята с мудната си умислена походка. Отвори кутията пури, която стоеше върху бюрото, избра си една, подуши я, подряза края ѝ и я запали. Мислех да се измъкна тихомълком. Той засмука лениво пурата, забави крачка, направи завой и тръгна към леглото. Аз се изправих. Той спря на място, като продължаваше да не ме гледа, прицели поглед в черната тетрадка с едно присвито око, сякаш мишената беше далеч, после я грабна и запрелиства страниците ѝ. Намери онова, което търсеше, обърна се към мен и потупа листа с пръст. Беше серия уравнения на полета, елегантни, но загадъчни, решенията им клоняха към безкрайност. Остана загледан в тях за миг с нещо като мрачно задоволство, след това пхна отворената книга в ръцете ми и се

отдалечи, оставяйки след себе си нишка тежък дим и лека миризма на влажни дрехи и въглища. Отново седнах на леглото. Вратата се отвори и Феликс надникна. Погледна ме с тънката си ехидна усмивка и присвити очи.

— Теб търся — рече. — Говорим за вълка, а той през цялото време бил в кошарата.

След надникналата глава се показва и тялото му, той влезе в стаята с една ръка пъхната в джоба, чешеше си чатала. Мистър Касперл мина край него с тромава стъпка и излезе, смълчаният му гръб остана приведен, докато прекрачваше прага. Софи отново се лепна на прозореца. Аз оставих тетрадката настрана.

Джак Кей се разболя. Седеше до голямата кухненска печка в люлеещия се стол, краката му завити с карирано шотландско одеяло. Все му беше студено, така казваше, беше му студено и гледаше кръвнишки слънцето, което се процеждаше през кухненския прозорец. Големите му бели ръце лежаха отпуснати и безжизнени, сякаш бяха чифт груби сечива, които бе изпуснал в скута си. Отказваше да се храни. Кехлибарени локви взеха да се появяват на пода под стола му. Извикахме лекар и той му нареди да не става от леглото. Пренесохме го от люлеещия се стол — баща ми, чичо Амброуз и аз — в стаята на горния етаж. Лежеше в ръцете ни вцепенен, огромна тебеширена статуя, безмълвен и бесен. Беше учудващо лек. Годиците го бяха подяждали тайно, бяха го издълбали отвътре. Подпряхме го в леглото сред куп възглавници, отстъпихме назад и отупахме ръце, сякаш да изтрием от тях допира си с него. Той ни гледаше с уплашен поглед като дете, устните му се движеха, а пръстите му се бяха вкопчили в гънките на одеялото, като че ли бяха парапет, отвъд който би пропаднал бавно и неудържимо. Броени дни, рече докторът, най-много седмица. Ала седмиците минаваха, докато той продължаваше да си лежи в стаята, да съзерцава идващата от прозореца светлина и тайното подмолно небе. Не искаше да говори с никого, само се гневеше наум като човек, който е бил предаден. Започнаха да му се появяват рани от залежаване и аз трябваше да го обръщам на една страна, докато мама го мажеше с мехлем. Кожата му беше суха, но мека и еластична, като увивна хартия с подплата отвътре, и тогава се сещах за онези пакети, които мама ме

караше да нося, когато двамата се връщахме от касапина. Изглеждаше огромен в тясното легло, но и някак безплътен — голяма избеляла мъртва черупка, в която живеят човек все още се свиваше, гърчеше се и надничаше през очите си, издаващи паника и странно изумление. Лятото беше към края си, но времето се задържа хубаво сякаш напук на стареца. Той започна все по-често да се унася. С часове лежеше и си говореше полугласно и ядно. Понякога изкрещяваше ненадейно и се мяташе в леглото, като дращеше по завивката и се мъчеше да се хване за нея, също както някой строполил се на земята пияница, който иска да се изправи на крака, за да се бие. Един ден падна от леглото и го намерихме целия усукан в чаршафите, безпомощно махаше с ръце, сякаш да се предпази от някакъв злодей. Гърнето му се бе катурнало.

— О, виж какво си направил — рече майка ми. — Само погледни!

Той я изгледа подозрително, някак объркан и уплашен.

— Мамо — рече той с пресипнал глас. — Тук ли си, мамо?

После изпъшка. Късно бе да се измъкне от големия смут, в който бе изпаднал. Остави ни отново да го положим в леглото, отпусна се върху възглавниците хрисимо и безгласно. Обърна очи към прозореца и едра тъжна сълза се търколи по слепоочието върху сивосинкавата му пулсираща вена.

* * *

На погребението мама не плака. Гледаше с унил интерес, докато спускаха ковчега в дупката. Баща ми стоеше малко встрани и мачкаше вратовръзката между пръстите си. Виолетова сянка на облак прекоси близката ливада. До малка групичка от опечалени се присламчи някаква фигура, полускрита зад надгробните плочи, с ръце в джобовете и зализан рижав перчем върху тясното чело. Усмихна се, намигна ми и направи знак, като вдигна три пръста и начерта във въздуха кръстен знак за благословия. Зад него бе разперил мраморните си криле очукан от времето серафим.

Странни са пейзажите, които паметта, този стар майстор, избира за фон на картините си — сумрачни пространства, сред които лъкатушат реки, кафяви мъхести зъбери и дребни костюмирани фигури, които вършат нещо непонятно в далечината. Сега, когато си мисля за онази есен, за миг пред очите ми проблясва пивоварната. Не знам защо. Приличаше на сива каменна крепост с покрив от цигли и низ от малки зарешетени прозорци високо под стряхата. През един отвор над извитата като арка външна порта стърчеше система от скрипци и въжета досущ като дългото рамо на сложно измайсторена бесилка. Там съхнеше малцът, преди да го изпратят в пивоварната. Тънки струйки дим се точеха през прозорците и денем, и нощем, и киселата бирена миризма на кипналото зърно изпълваше въздуха. Работата на баща ми сигурно често го бе отвеждала тук, макар и никога да не съм го виждал — наистина, сега, когато се замислям, никога не бях виждал там жива душа. Там, където се издигаше въпросната крепост, му викаха Бесното място и то представляваше ветровит ъгъл, където се срещаха задните страни на две главни улици. Всичко наоколо беше мрачно и потискащо, във въздуха се носеше усещане за злокобна многозначителност. Сякаш тук вечно цареше навъсен и студен октомври. Сухи листа като пръсти на мъртъв пианист почукваха по плочите на тротоара със стържещ звук. Вятърът свистеше в дърветата и огромни маси от белезникави бухлати облаци безшумно се тълпяха отвед в просналото се чергило на небето. В далечината лаеше куче, нещо проскърцваше монотонно и аз се заковавах на място, заставах като в очакване, че нещо ще довтаса отнякъде и ще ми проговори — точно на мен.

Сега училището ми се струваше истинска гротеска и суетня — абсурдно и срамно изпитание. Вече бях надраснал всичко това — шума, миризмите, досадата. Всеки следобед веднага след последния звънец тръгнах за Ашбърн. Външната врата на мината беше поправена и бе поставен предупредителен знак с череп и кръстосани кости. От пътя виждах входа на мината и работниците, които се трудеха там като мравки. Понякога зървах и мистър Касперл, който крачеше напред-назад, или пък двамата с Феликс стояха, забили нос в карта, разгъната върху капака на камиона. Вече не пускаха стариците да събират въглища наоколо и затова често ги срещах с омърляни лица, с къси

дебели крака, целите омотани в дрипи, да се мотаят като халосани по пътя край новоиздигнатата ограда от бодлива тел.

Колкото повече помръкваше годината, толкова повече се смрачаваше и къщата. Суровият ѝ силует стърчеше като изрязан на фона на сивеещото като метал небе. Раздърпано ято врани кръжеше над камионите. Първите вихрушки за сезона оголиха половината дървета в парка и в просеките се разкриха неподозирани гледки. Вътре в къщата бяхме като в кораб насред морето, прозорците с изкорубените черचेвета не спираха да се блъскат и скърцат, а таваните светлееха със сиво океанско сияние. Под всеобщия трясък и грохот се разстиляше дълбока подводна тишина. Това беше царството на Софи. Всичко съскаше, сякаш нещо бе изключено, ала продължаваше да работи, също като светлините в къщата на слепец. Тя стоеше така притихнала, че никой не можеше да я открие. Прокрадвах се на горния етаж, тръгвах по коридорите и без никаква причина сърцето ми се разтупкваше. Заварвах я в някоя празна стая, щръкнала неподвижно до прозореца със скръстени ръце, с чело, опряно в стъклото, почти вцепенена, сякаш бе престояла така с часове, без да шукне. Щом усетеше присъствието ми, обръщаше се бавно към мен и после също така бавно разтягаше устни в усмивка, като премигваше с тъмните си кукленски очи.

Често я сварвах с мистър Касперл, седеше тихичко в неговата стая, в стария шезлонг, с кръстосани под себе си крака, отпуснала ръце в скута си като две бели птици, сгушили се една в друга, докато той лежеше върху леглото и четеше или пък разглеждаше картите. Стаята беше мрачна и топла като бърлогата на огромен ленив месояден звяр. Той стоеше по жилетка, със свалена яка на ризата и развързани ботуши. Почти не ми обръщаше внимание. Мълчанието му беше глухо и дълбоко — далечно място, до което никой не можеше да стигне. Понякога записваше по нещо в тетрадката. Дълго стоеше смръщен над страницата, без да помръдне, после внезапно се навеждаше напред, изсумтяваше и начертаваше една-две линии, като мъчително провлачваше писеца с вгълбена педантичност. Даваше ми да погледна някои от неразрешимите задачи, но по такъв заобиколен, уж небрежен начин, сякаш това ставаше случайно. Оставяше тетрадката си отворена, когато бях наблизко, после се отдалечаваше, стъпките му отекваха ту тук, ту там из стаите, докато аз жадно надничах където

виждах, че е драскал. Все някакъв парадокс, все някаква тавтология. Привличаха го неща, при които в най-добрия случай можеше да има само неокончателен резултат. Странната геометрия на живота го забавляваше, както и светът на кривите, където успоредните линии са невъзможни, където няма безкрайност и където всички перпендикуляри на дадена линия се срещат в някаква въображаема налудничава точка. Идваше и заставаше до мен, замислен над чудатите аксиоми, дишаше тихо и тежко, безшумно свиваше и разтваряше късите си дебели пръсти, а на мен ми се струваше, че дълбоко, много надълбоко в него клокочи сподавен мрачен смях.

В такива случаи си тръгвах превъзбуден, а главата ми бучеше като след пиянски гуляй. Всичко се люлееше и блещукаше пред очите ми като фосфоресциращи проблясъци. Детайлите изпъкваха от само себе си на фона на общата смътна размазаност и неяснота, сякаш ненадейно попаднали във фокуса на обектив, след което напредваха ревностно, с безмълвна настойчивост, като ми внушаваха някакъв извънреден, загадъчен смисъл. Високата бяла стена се къпеше в слънчева светлина, избуяли бурени стърчаха от прозорците на порутената къща, в канавката едно куче душеше внимателно мазно парче вестник — такива гледки ме поразяваха с някаква странна и непреодолима въздейственост. Бяха като спомени, ала за нещо, което още не се е случило. Вървах към къщи през града в ония опушени есенни вечери покрай осветените кръчми, покрай работниците, които се връщаха от фабриката на колело, покрай някак зловещата сърдечност на бакалите, застанали на прага на своите магазини, усещах как по гърба ми пробягва тръпка на предчувствие, но не за това, което ме очаква — уютната безнадеждност на дома, а за някакво огромно гибелно море, ширнало се пред мен, което проблясва и се полюшква в далечната мрачина.

* * *

През един ноемврийски следобед зърнах колата на чичо Амброуз, която вървеше по локалното платно в Ашбърн. Скрих се зад близкото дърво и го изчаках да отmine. Когато се прибрах у дома, той вече беше там, седеше пред масата за кафе с изпружен гръб, сякаш

гълтнал бастун, и се оглеждаше със смутена усмивка, като въртеше бавно малкото си лъщящо теме, а адамовата му ябълка подскачаше нагоре-надолу.

— Я виж ти! — подхвърли баща ми с особен тон, който при него минаваше за смях. — Шофьор, казваш?

Чичо Амброуз кимна, като продължаваше да се усмихва смутено и някак разсеяно, очевидно удивен от собствената си смелост. После рече:

— Само от Ашбърн до „Блакс“ и после до мината.

Мама се бе спряла точно зад гърба му и стоеше вторачена в темето му.

— Какво? — попита тя рязко. — Какво? Кога това?

Чичо Амброуз издаде брадичка напред и пъкна пръст под яката на ризата, сякаш го стягаше.

— О, всеки ден — отвърна. — От понеделник до петък. И после вечерта ще го връщам обратно вкъщи.

— Вкъщи! — отсече мама. — Ха!

Започна работа веднага. Отиваше с колата до Ашбърн всяка сутрин точно в девет, спираше пред входа и лекичко натискаше клаксона. Не смееше да влезе в къщата, а търпеливо изчакваше в колата, като седеше напълно неподвижен зад кормилото и зяпаше бездушно през предното стъкло, излъчвайки безукорна честност, която носеше като униформа. Често минаваше цял час, че и повече, преди мистър Касперл да се появи. Това обаче ни най-малко не притесняваше чичо Амброуз. Никъде не се чувстваше толкова добре, колкото в колата си. Беше огромна черна старомодна лимузина с дълга скосена предница и заоблена гърбица отзад досущ като катафалка. На няколко пъти привечер, когато се връщаше по-рано от мината, той спираше — сигурно по нареждане на мистър Касперл — и ме взимаше от училище, за да ме закара вкъщи. Сядах на задната седалка до дебелака и слагах ученическата си чанта в скута. Никой не говореше. Мистър Касперл гледаше през прозореца на колата, седеше със скръстени ръце, праметнал късите си дебели крака един върху друг, и пушеше пура. От време на време улавях погледа на чичо Амброуз в кръглото шофьорско огледалце и щом очите ни се срещнеха, двамата се сепвахме и гузно извърщахме глави. Караше много бавно, въртеше кормилото съсредоточено и внимателно като касоразбивач. Всеки път, когато

сменяше скоростите, задържаше амбреажа за миг и колата меко се плъзваше напред с плавен подскок, заклащаше се леко, ние с мистър Касперл подскачахме на седалката и после отново потъвахме бавно в нея. Спирахме пред къщата и чичо Амброуз чевръсто се изнизваше от мястото си, завърташе се на пета в дребния чакъл и с едно-единствено енергично движение отваряше вратата на мистър Касперл, докато аз се измъквах от другата страна и хуквах нагоре по стъпалата. Понякога и Феликс му нареждаше да ме закара вкъщи. Тогава сядах отпред и плувах в пот, докато чичо Амброуз стискаше кормилото, потънал в мъчително безмълвие като пелтек, заекнал наред думи.

Феликс почти не пътуваше с колата, предпочиташе да върви пеш дори през зимата. Пъхваше ръце в джобовете, а разкопчаното му палто се ветрееше отворено. Той обаче беше във възторг от чичо Амброуз и с голям ентусиазъм изучаваше този едър, мургав, вечно потен мъж с колеблива усмивка и тесни костюми, чиято аура излъчваше миризма на бебешка пудра и раболепно усърдие. Когато сутрин мистър Касперл закъсняваше, Феликс слизаше долу, мушваше глава през прозореца на колата и започваше добродушно да се заяжда с него, намигаше му съучастнически или го смушкваше в ребрата. Чичо Амброуз му отвърщаше с объркана и често уплашена усмивка, като кимаше и се хилеше паникьосано. Тогава Феликс ме поглеждаше с широко отворени очи, уж изумен.

— Колко много роднини имаш! — казваше. — На всяка крачка.

Сега вече леля Филомена не знаеше дали да ревнува чичо Амброуз или да се гордее с него. Амброуз в Ашбърн! Кой би предположил? Окуражена от това, тя засили атаките си срещу каменната физиономия на вечно усамотения мистър Касперл, но напразно. Той продължаваше да седи насаме с мислите си до прозореца в хотелския ресторант, както бе правил и преди, и не обръщаше внимание на никого. Тогава тя подхвана Феликс, като го причакваше в уединени кътчета на хотела. Седеше с изправен гръб, с изпънат врат и свити устни, до лакътя ѝ — чаша кафе и цигара с инч неизтръскана пепел, здраво стисната между двата ѝ напрегнати треперещи пръста. Феликс я изслушваше най-внимателно с любезна, мечтателна и невъзмутима усмивка.

— Амброуз ли? — казваше тя и изсумтяваше презрително. — Какво да ти кажа за клетия Амброуз, никой не знае повече от мен...

И продължаваше да ломоти, извисяваше глас от искрено възмущение, докато кафето ѝ хващаше каймак, а в пепелника на ниската масичка пред нея израстваше планина от кърваво начервени фасове, най-малко догорените от които Феликс подбираше старателно и ги складираше в табакерата си.

Фотографското студио, зимен следобед, газовата печка свисти. Обичах това място, безредието, тишината, миризмата на химикали, сноповете светлина, които в мъртвилото на отиващата си година като че падаха от тавана или по-скоро се носеха като странна плътна субстанция, като белезникав дим. Тук се намирах в съвсем различен свят сред бъркотия от образи. Колко контрастни бяха тези снимки от страната на мъртвите, колко ясни. Изучавах ги подробно една по една, сякаш търсех да открия свой приятел, познато лице със смътна усмивка и клюмнала къдрица, вдигнал очи от разстланата като за пикник трапеза сред дървета, лято и слънчева светлина. Няма да се учудя, така си мислех, ако това лице се окаже моето — толкова реален ми изглеждаше онзи фотографски свят и толкова мимолетен този, в който се намирах. Софи, седнала до печката, извърна глава към вратата и се усмихна, сякаш знаеше кой ще дойде. Не бях доловил никакъв звук, но ето че влезе Феликс.

— Здравсти, Хензел — рече той. — Я, и Гретел е тук!

Погледна първо единия, после другия и се усмихна.

Върху ръката си бе праметнал пищно надиплена бяла рокля.

— Вижте какво намерих.

Беше булчинска рокля, красиво избродирана, тежката коприна обаче се бе разнищила и пожълтяла от времето. Софи скочи с радостно изскимтяване и я грабна от ръцете му, вдигна я пред тялото си, завъртя се наляво-надясно и се изсмя, Феликс сложи ръка на сърцето си и извика:

— О, ти още ненасилена невясто на безмълвието!

Измъкна отнякъде смачкан бял воал и с театрален жест го метна върху главата ѝ. Тя отново се изсмя, езикът облиза долната ѝ устна и тя избяга от стаята. Чухме я как препуска нагоре по стълбите, прекосява спалните и търси огледало, Феликс изхихика, отиде до газовата печка, разтри ръце над пламъка ѝ и бавно вдигна очи към прозореца.

Дъждовен порой плисна в стъклото и затрополи приглушено. Враните отвън продължаваха да се дърлят в притъмнените клони на дърветата. Той взе да си тананика сватбения марш, обърна се, ухили ми се през рамо и тихо запя:

*Ето я и булката,
посреща я цигулката...*

Пак се изсмя, взе да се помайва из стаята, похващаше разни неща и после ги захвърляше. Погледна ме дяволито и рече:

— За какво си мислиш, лебедче?

— За нищо.

Всъщност си мислех, че винаги ще всява страх в душата ми.

— За нищо, така ли? — подметна той. — Лъжеш, знам, че лъжеш. Мислиш си за разни мръсотийки, нали?

И той изкриви лицето си в маймунска гримаса, приклепна и взе да подскача и да стене жаловито. Напуши ме смях. В този миг Софи се върна, като влачеше след себе си куфара с карнавални костюми, дето стоеше в килера под стълбите. Беше навлякла булчинската рокля направо върху дрехите си, а на главата си бе нахлупила смачкания цилиндър, който Феликс бе открил на тавана. Роклята ѝ беше тясна и ѝ стоеше накриво, опъваше я от едната страна на ханша, така че китките и глезените ѝ стърчаха навън. Тя продължи да тършува в куфара, измъкна оттам пращен фрак и сив раиран панталон, които ми подаде. Но Феликс имаше други планове. Бързо ѝ направи знак, тя се ухили, свали роклята и му я даде. Тогава той се обърна към мен.

— Ела, сладурче — рече. — Ти ще бъдеш булката.

Отстъпих назад, ала той не ме остави на мира, изсмя се и метна роклята върху главата ми като ласо. Потреперих при допира на студената хлъзгава коприна. Откъм плисетата и тайните дипли се разнесе дъх на камфор, восък и още нещо неопределимо — слаба спарена женска миризма. Корсажът ме прищипа под мишниците, а полите увиснаха тежко, докосвайки коленете ми. Софи се изкикоти и взе да ръкопляска.

— Salve! — извика Феликс. — Привет, влагалище неземно!

Той нагласи булото върху главата ми, а Софи извади червило и съсредоточено взе да го нанася върху устните ми, като се бе смръщила съсредоточено и бе прехапала крайчеца на езика си. Пак отиде да порови в куфара и извади оттам чифт фини дамски бели обувки на висок ток. Коленичи пред мен, свали обувките ми и се усмихна, докато държеше в ръка влажното ми ходило.

— Ето! — изграчи Феликс. — Обувката му стана!

Заклатих се напред върху тънките токчета, глезените ми трепереха. Целият пламнах и ми се зави свят. Някакво възбуждане се надигна у мен, което бе наполовина удоволствие, наполовина погнуса. Сякаш в тази рокля не бях аз, а някой друг, друга плът — гъвкава, пластична, податлива и изцяло под властта на моето благоволение. Всяка моя трепетлива стъпка приличаше на колебливите гърчове на пленник, когото бях притиснал здраво до безжалостното си сърце. Зърнах образа си в парче пропукано огледало на стената, но оттам, поне за миг така ми се стори, ме погледна непознат — някакъв замаян човек, който налудничаво се хилеше иззад моето лице.

— Великолепно! — рече Феликс и пак сложи ръка на сърцето си. — Ти си просто великолепен. Боже, дори мис Хавишам^[1] не е била толкова прелестна.

Софи надяна фрака, килна цилиндъра върху главата си и ме хвана под ръка. Феликс ни се поклони дълбоко и мънкайки, започна да ръси благословии.

— В името на ярето, прасето и духа на псето ви обявявам за мехур и шнур. Алилуя! Кое то псето е сътворило и съединило, нека смъртен да не мъти с мътило.

Отново се преви в тържествен реверанс, затвори очи и взе да движи устни в безмълвни заклинания, после се обърна с гръб към нас, вдигна ръце във въздуха и започна да напява монотонно:

— *Hic est hocus, hoc est pocus.*^[2]

Шумно се изпърдя.

— *Nunc dimittis.*^[3] Амин.

Софи ме притисна плътно до себе си и склони главата си към моята, като цялата се тресеше от смях. Така на токове бях висок точно колкото нея. Усетих топлата ѝ люлякова миризма, Феликс потри ръце.

— Готово! — каза той. — Сега снимките.

Довлече една фотокамера в дървена кутия с триножник, сложи я пред нас, наведе се и надникна през обектива, като въртеше задник и пристъпваше от крак на крак.

— Гледайте в птичката, сега! Щрак! Готово!

Бутна апарата встрани и с танцова стъпка се отдалечи към вратата.

— Елате, знатни благородници — извика той. — Елате, Пепеляшки, за храбри подвизи готови!

Отвори вратата със замах и влезе заднишком в антрето с вдигнати ръце, като пееше и сам си дирижираше.

Дръм, дръми, дръм!
Дръм, дръми, дръм!

Заклатушках се напред върху нестабилните си глезени. Софи, примаяляла от смях, бе увиснала на ръката ми с цялата си тежест. Помислих си, че още миг, и двамата ще се строполим. Обърнах глава и я целунах бързо и несръчно в ъгълчето на устата. Тя се изкикоти, усетих топлия ѝ дъх върху шията си.

— А-ха! — рече Феликс и ни се закани с пръст. — Без цунигуни! *Das ist verboten.*^[4]

Крачеше с лице към нас, пееше и въодушевено размахваше ръце. Откъм библиотеката се появи мъж с палто от камилска вълна, спря и ни загледа. Софи заби нокти в ръката ми. Във внезапно настъпилата тишина Феликс се закова на място и се обърна. Усмивката му увисна. Отпусна ръце.

— Я, виж ти — смотолеви той. — Бас държа, че това е Принцът от приказките.

Беше висок охранен млад мъж с пригладена назад коса, с широки плещи, малки ходила и малка мазна глава. Носеше очила с дебели стъкла, през които очите му като че премигваха с неумолима подозрителност. Имаше голям блед нос и малки черни мустаци като размазан отпечатък от палец. Скъпите му черни обувки бяха тесни и лъснати до блясък. Бежовото му палто изглеждаше някак препълнено,

сякаш вътре в него се бе свил висок мъж, а върху раменете го бе яхнало малко деспотично джудже. Едва успях да сваля роклята и веднага я хвърлих зад гърба си. Той ни измери с поглед — от босите ми крака до цилиндъра на Софи, — повдигна вежди озадачено, после премести обещения си взор върху Феликс и попита:

— Мистър Касперл?

Феликс се сгърчи в угоднически поклон, изсмя се задъхано и взе да чупи ръце.

— О, не — отвърна. — Съвсем не. Аз не съм Касперл.

Строгите очи станаха още по-строги.

— Искам да кажа, къде е той? Знам вие кой сте.

Феликс пак се поклони дълбоко и се изсмя:

— О, разбирам — продължи. — Разбирам. Ами той е в мината, така мисля.

Последва пауза. Високият млад мъж пхна ръце в джобовете на палтото си и се огледа.

— Мината, а?

Изглеждаше скептично настроен. Погледът му се спря върху увисналите парчета отлепен тапет и той се намръщи. Пак се обърна към Феликс:

— Вие знаете ли кой съм?

Феликс отново се усмихна угоднически.

— Да, мисля че...

— Казвам се Д'Арси. Тук съм от името на определени заинтересовани лица. Разбирате ли?

— На определени?...

— Да, от името на определени среди. Току-що пристигнах.

Задържа рибешките си очи върху Феликс с настойчив многозначителен поглед. Феликс изхихика сподавено. Пак последва умълчаване. Софи се размърда, леко въздъхна и пусна ръката ми.

— Добре — обади се Д'Арси с неочаквано оживление. — Тогава да разгледаме наоколо, а?

Завъртя се на пета и пое към хола. Феликс се опули зад гърба му, заклати глава и провеси език. Софи го задмина и тръгна по петите на Д'Арси. Влязоха във всекидневната.

— Хм! — рече Феликс. — Виж я ти, помощница на самия Господ!

Във всекидневната тя вече отваряше всички кепенци. Обърна се към Д'Арси с лъчезарна усмивка, сякаш бе пуснала светлината в стаята само в негова чест. Д'Арси я изглежда недоверчиво.

— А ти — попита той, — ти как се казваш?

Тя сви рамене все така усмихната. Феликс се прокашля с ръка пред устата си и каза:

— Боя се, че е глуха.

Бръчка прорязва гладкото бледо чело на Д'Арси.

— Глуха ли?

Феликс кимна натъжено.

— Точно така, като пън. И глуха, и няма.

Д'Арси погледна към мен.

— А?...

Феликс кимна отново.

— За съжаление — рече той. — За голямо съжаление.

За миг Д'Арси го изглежда изпитателно и мълчаливо, после се обърна рязко и напусна стаята. Софи изтича подире му. Феликс се преви надве в безмълвен смях и улови ръката ми.

— О! — изхриптя той. — Какъв будала!

Но всъщност хич не му беше до смях.

Д'Арси се качи на горния етаж заедно със Софи, която продължаваше да го следва по петите. Както и ние. Закрачи от спалня в спалня, като оглеждаше неодобрително праха и безпорядъка и току изсумтяваше мрачно.

— Вие, хора, тук ли живеете? — попита скептично.

Феликс посочи с пръст тавана.

— На по-горния етаж.

— На по-горния ли?

— На тавана. В този дом има много жилища.^[5]

Пак се изсмя. Д'Арси му хвърли смразяващ поглед.

— Така ли? — попита.

— Освен това е много проветриво, нали виждате? Прекрасни гледки. А звездите нощем са като... като...

Д'Арси отиде до прозореца и се загледа в сумрака навън със сключени на гърба ръце. Зад него Феликс направи поредната си гримаса, като пъкна палци в ушите си, размаха пръсти и се изплези. Софи му се смръщи.

— Просто не става — обади се Д'Арси замислено, сякаш говореше на себе си. — Крайно незадоволително. — Обърна се към Феликс.

— Нали? Нищо не е направено, никакъв ремонт, навсякъде мръсотия, хората ви дрипави, боси.

Феликс се усмихна и протегна напред празните си ръце.

— О, бас държа, че това не е раят — отвърна му той. — Но на нас ни е добре, сър.

— Не ме интересува дали на вас ви е добре — отвърна му Д'Арси и го изгледа смразяващо.

Отново всички слязохме долу подир Д'Арси. Той се спря в антрето, свали очилата си и взе да ги бърше с безупречно бялата си носна кърпа. Изцъклените му очи като че се прибраха в орбитите си — две малки лъскави топчета. Гледаше ни така, сякаш не ни виждаше, а стъклата проблясваха в ръцете му.

— Освен това се получиха сведения — каза той, — малко или много свързани с пари, за някакво свободно договаряне. Ще трябва да проуча как стоят нещата на място.

Сложи си очилата тържествено и ни изгледа строго.

— По всичко личи, че пак ще се видим.

Стигна до външната врата. Софи го бе изпреварила, отвори му вратата бавно и му се усмихна приветливо. Той избягна погледа ѝ и излезе навън във влажния сумрак. Колата го чакаше върху чакъла — голяма, лъскаво златиста машина с напръскан от дъжда покрив. Закопча палтото си.

— Кажете на вашия мистър Касперл — пророни той през рамо, — че ще му се обадим допълнително.

— Разбира се — отвърна му Феликс най-сериозно. — Аз лично ще му предам.

Д'Арси се помота още малко, изгледа още веднъж облечената във фрак Софи, почтителната усмивка на Феликс и следите от червило по устните ми. Тъкмо да каже нещо, и една дебела капка дъжд от улука тупна отзад в яката на палтото му, той потрепери, а раменните му лопатки припърхаха като криле. Обърна се и бързо заслиза по стъпалата. Софи не спря да му маха, докато светлините на стоповете му не се скриха зад завоя, Феликс се намръщи и заби един юмрук в дланта на ръката си.

— Как се е добрал дотук? — измърмори — Това мръсно... — Видя, че го наблюдавам, и се ухили. — Неприятности с мината май — рече. — Ама и на тия лошо им се пише.

[1] Героиня от романа на Чарлс Дикенс „Големите надежди“. — Б.пр. ↑

[2] Смесица от латински и английски, която означава нещо като: Тук е фокус, там е бокус или просто: фокус-бокус. — Б.пр. ↑

[3] Целият израз гласи: *Nunc dimittis servum tuum, domine* (Лука, II, 25). Сега освобождаваш слугата си, Господи. На старобългарски: Нине отпущаещи раба твоего, владико. Думи на стареца Симеон, след като видял Христос, понеже му било предсказано, че няма да умре, преди да види Христа. — Б.пр. ↑

[4] Забранено е (нем.) — Б.пр. ↑

[5] Перифразиран цитат от Евангелие от Йоана „В дома на Отца ми има много жилища.“ — Б.пр. ↑

Сънувах Д'Арси — огромен силует, който бавно се спуска през една дупка на покрива в Ашбърн, целият увит в богатото си русоляво палто, с облещени лъщящи очи и скръстени върху гърдите ръце. След него от зейналата дупка закапа дъжд, заваляха мъртви пойни птички, клончета и късчета хартия. Сега, помислих си аз, сега всичко ще се промени, ще приключи веднъж завинаги. Ала нищо не се случи. Един ден пристигна писмо за мистър Касперл в дебел бял плик, на гърба на който бяха релефно изписани името на Д'Арси и адресът на адвокатска кантора, Феликс го доближи до ухото си, разклати го веселяшки, уж разтреперан от вълнение. Мистър Касперл го изчете безизразно и го захвърли настрана. Софи обаче побърза да го прибере с благоговение. Сред куклите на конци, които бе наредила покрай стената в стаята, една се бе сдобила с балтон, изрисувани очила и залепена черна вълна, пригладена върху челото като перчем.

Мама бе разбрала за посещението на Д'Арси от чичо Амброуз и поклати мрачно глава. Той ще им даде да се разберат, така рече. О, да, и още как. Огледа се наоколо, очаквайки думите ѝ да бъдат посрещнати с одобрение, после се намръщи и излезе. Всички бяха против нея. Първо леля Филомена я бе изоставила, а после и чичо Амброуз. Смъртта на Джак Кей също бе предателство. И сега бе останала сам-самичка. Тя никога не споменавахе Ашбърн или неговите обитатели по име, а винаги казваше *онова място* и *ония*, при което стиснатите ѝ устни побеляваха. И тогава всички се умълчаваха, забиваха поглед в ръцете си, сякаш бе казала нещо толкова глупаво или нетактично, че се срамуваха заради нея. Как не можеха да разберат, след като е налице тази пълна разруха? Тя си мислеше за миналото. Като момиче бе работила в магазин за платове и се бе чувствала много щастлива в онова мрачно светилище. Суровата тъкан на живота, както я познавала от дома си в Ашбърн, отстъпила пред мекотата на коприни и други материи. Лъскавите щандове, месинговите обкови, дори огледалата галели пръстите ѝ като атлаз — великолепни и хладни. Най-много обичала ранните следобеди, когато нямало много клиенти и можела да си стои наред разкоша, заслушана в приглушените гласове на другите продавачки, които клюкарствали в отделението за ленени тъкани и спално бельо, докато в другия край на магазина собственикът, пълен мъж с половинки стъкла на очилата, вадел топове плат един след друг и ги развивал със сръчно подмятане на едната си ръка, целият

засиял в усмивка пред застаналата отпреде му клиентка с чорапи с ръбове и шапка токче с пера, която си тананикала замислено, опряла пръст в бузата. Но обичала и по-късното отваряне в събота, когато всичко гъмжало от шум и движение и дървените топчета на сметалата потраквали напред-назад откъм касиерския офис, а във въздуха се долавял лек мирис на пот. Тя работела в отдела за галантерийни стоки и кинкалерия. Имала си собствен щанд, обзаведен с миниатюрни чекмедженца, стъклени витринки и подплатени с кадифе кутийки — целият като скъпа и прескъпа кутия с играчки. Мечтателно прокарвала пръст по поверените ѝ джунджурии — макари и копчета — кокалени, перлени, седефени и от слонова кост, пакетчета с карфици и лъскави игли за шиене, наредени по големина, и си мислела за онзи рай от красота и покой, който била виждала из зелените поля на Ашбърн.

Ала после се омъжила и един ден в началото на пролетта собственикът на магазина я извикал в стаята си зад канцеларията. Тя се изпружила пред бюрото му, като се опитала да глътне вече произдутья си корем. Видяла как устните му се раздвижили. Избягвал да я погледне в очите. Когато свършил да говори, тя не казала нищо. Той хвърлил молива си върху бюрото и креснал сприхаво:

— В края на краищата, моето момиче, това е магазин за мода и красота, а ти, я се погледни на какво мязаш!

Тя прекосила целия магазин, провлачила пръст по тезгяха, стигнала до вратата и сивия мартенски ден навън, а отвътре като огнен меч я пронизвала болка.

Това са нещата, за които си мислеше, това са нещата, които си спомняше.

Отивайки към Ашбърн, понякога спирах в Кулмайн. Обичах да се мотая сред прашното сметище и езерата от счупени стъкла, защото изпитвах някакво мрачно задоволство от факта, че се намирам наред необятна пустош от смет и отпадъци. Камионите от фабриките бяха издигнали нещо като могила от пясък и натрошени камъни, по стръмните склонове на която газех до колене, изпитвайки луда паника, когато цялата маса се размърдваше под краката ми и най-внезапно тръгнеше да се свлича надолу. Тогава на повърхността излизаха всевъзможни неща, после отново потъваха бавно във водовъртежа от

подвижна баластра — ръждясали пружини, пробити желяза и плочи, навити на спирала метални стружки с лъскави къдрави ръбчета и телесно гол подземен блясък. Вехтошарите бяха плъзнали отново. Ала като че нещо се беше случило с тях. Вече не търсеха старо желязо, а просто се събираха на групички, ту се биеха, ту плачеха и все пиеха от някакви големи кафяви бутилки. Подвикваха ми, когато минавах наблизко, наричаха ме кучи син и ми предлагаха да си пийна. Имаха опустошени от времето лица и налудничави кръвясали очи. От време на време някой от тях се надигаше и тръгваше да куцука подпре ми уж да ми каже нещо, като махаше с дрипавата си ръка. Спомням си устите им — меки безформени дупки като незаздравели рани.

Работата в мината вървеше бавно. В галериите непрекъснато ставаха наводнения и срутвания. Работниците изглеждаха отчаяни и често ги виждах вечер как вървят с тежка крачка към дома, с оцапани и сърдити лица, само бялото на очите им току проблясваше. На Феликс му беше писнало.

— Време е да се изнасяме оттук — рече. — Нищо не е останало. Виж ги само!

Стояхме върху могила от боклуци точно над входа на мината. Едни от мъжете излизаха от рудника, други влизаха. Камсионът стоеше като пияница встрани от коларския път, килнат на една страна, беше се счупил и повече никога нямаше да тръгне отново. От мястото се виждаше как мистър Касперл седи сам в колата с разстлани пред себе си карти и с пура в уста. Сивкав вятър подгони праха от сметището и донесе миризма на сира откъм железопътните рампи, дето се издигаха от другата страна на пътя. В далечината пред нас се намираше голямо солено блато, а отвъд него, още по-нататък — морето. Много объркана беше цялата тази география, или май трябва да кажа топография. Няма значение, Феликс потриваше ръце от студ.

— Да — повтори той. — Време е да се омитаме оттук.

Продължихме да крачим по могилата от отпадъци. Под нас в полите на склона църцореше вадичка и лъкатушеше между двата бряга от слузеста синкава кал. Веднъж точно там бях зърнал синьо рибарче — проблясък от млечнобяла коприна, — бръсна повърхността и изчезна. Днес водата отразяваше металносивото небе.

— Какво ще кажеш, лебедче? — попита Феликс. — Защо не тръгнеш с нас? Така ще останеш със своята Леда. Можем да отидем, о,

навсякъде! Чужди земи. Ще видиш чудни неща. Диви коне в равнините на Московия, кервани от камили в Сахара. Джунглата и как млади негърки танцуват край огъня голи-голенички. Или предпочиташ далечния север? Ескимоските са хлъзгави като змиорки и готови да си пъхнат езика навсякъде. — Той се изсмя. — Какво ще кажеш?

Нищо не казах. Заслизахме по склона, следвайки пътеката, която извеждаше точно пред портала на мината. Мислех, мислех за... о, за нищо. Всъщност не мислех за нищо. Най-ненадейно Феликс се изсмя гръмогласно и ме шляпна по рамото.

— О, Малволио^[1]! — извика той. — Виж си физиономията!

Мистър Касперл ни наблюдаваше през замъгленото предно стъкло на колата, Феликс му махна закачливо.

— Трябва да се разкараш и от него — каза ми той. — От него и от неговото влияние. — Хвана ме за ръка. — Чуваш ли? — продължи настойчиво. — Да се чупиш. Сериозно ти говоря. Той е прекалено... негативен човек. Виж аз, аз съм за всичко положително — правила, порядък, сигурност. И именно по това си приличаме — ти и аз. Не ми ли вярваш? Един ден ще се увериш, че съм бил прав. Светът е широк. И аз имам план.

Точно тогава чухме експлозията или по-скоро я усетихме — нещо се разлюля под краката ни. Миг след това всичко утихна.

— Упппс! — хлъцна Феликс и се изкикоти.

Разнесе се тревожен глъч. Стълб от дим бързо запълзя по небето над входа на мината — излизаше точно оттам и изглеждаше някак празничен. Мистър Касперл се измъкна от колата. Откъм отвора на мината започнаха да се появяват залитащи мъже, ходеха като с омекнали крака. Затичахме се към тях. Всъщност повече исках да избягам в противоположната посока, ала не можех да се спра. Колко жива изглеждаше кръвта върху черните им лица. Всички виеха странно, неистово. Един мъж, останал без панталони, коленичи в калта и се разплака, после допря дланите си като в молитва. Друг стоеше прав, псуваше и се заканваше с юмрук неизвестно на кого. Видях, че е изгубил едното си око, а на мястото му лъщеше парче морав пихтия. От мината продължаваше да излиза пушек, а вътре в дълбините й някой не спираше да крещи на задъхани пресекулки като разплакано бебе: ааа-ааа-ааа! Мистър Касперл се бе качил върху купчина от глинести шисти, стоеше като статуя със свити, прилепени до тялото си

юмруци и отметната назад глава, оглеждаше разиграващата се пред очите му сцена с лице, което изразяваше не толкова ужас, поне на мен така ми се стори, колкото някакъв скептицизъм, сякаш всичко това е нарочно скалъпено представление, но той няма да се хване на въдицата, защото такива на него не му минават. Изглежда Феликс подозрително, ала той вдигна ръце, отстъпи назад със смях и поклати глава.

— Не гледай към мен, шефе — рече той. — Аз си имам алиби.

* * *

В една от галериите бе избухнал някакъв газ. Двама бяха убити, десетки — осакатени. Трагедията се появи във всички вестници. Само дето бяха изписали погрешно името на мистър Касперл. Името на Феликс изобщо не фигурираше, което предизвика един от редките му изблици на озлобление. Дни наред не пророни дума на никого, мълчеше намусено и обидено.

[1] Вечно мрачният домоуправител на Оливия в пиесата на Шекспир „Дванайсета нощ“. — Б.пр. ↑

Тази година пролетта подрани — не, лъжа, закъсня. Но когато дойде, беше прекрасна. Спомням си ливадата в Ашбърн и кичестите нарциси, които се поклащаха от вятъра. Работата в мината бе напълно преустановена. Подпорите на галериите се оказаха изгнили. Хората обаче говореха, че мястото било прокълнато и обитавано от зли духове, че често чували гръмовните им въздишки, а понякога над входа на мината се появявало мъждукащо синкаво сияние. Всяка сутрин точно в девет чичо Амброуз пристигаше с колата си и оставаше пред входа на къщата цял час, след което потегляше обратно — бавно и тъжовно. Мистър Касперл не излизаше от къщи, само катереше скърцащите стъпала и обикаляше празните стаи. Срецах го на най-неочаквани места — безмълвно застинал в някое кьоше като блокирал автомат с изцъклен, напълно отсъстващ поглед. Сякаш го бе сковала парализа. Седеше в стаята си и гледаше тъпо страниците на разтворената в скута му черна тетрадка. Изглеждаше някак особено, не като нас, останалите. Сякаш бе дошъл от страна, където други живи хора е нямало.

Една сутрин пристигнах рано-рано и на тавана заварих Феликс, който клечеше в коридора пред стаята на Софи. Допря пръст до устните си и ми посочи вратата. Тя бе открехната. Софи още спеше, легнала на една страна, с ръка под бузата си и със затворени очи. Лъчиста бяла мараня бе полепнала по стъклото на кръглото прозорче над нея, огряно от бледото утринно слънце. Дрехите ѝ бяха захвърлени в безпорядък върху стола до леглото. Мистър Касперл седеше малко встрани от нея, сякаш потънал в размисъл, и потупваше дебелията си долна бърна с палец и показалец. Навън под стряхата един гълъб гукаше тихо и похотливо.

— Виж! — изсъска злорадо Феликс и стисна китката ми. — Виж го само!

Мистър Касперл се приближи до леглото, спря и се загледа в спящата Софи. След това някак трудно и мъчително подът под ботушите му изпъшка и той коленичи до стола, събра в шепи дрехите на Софи и зарови лице в тях, като тихо изпръхтя, Феликс не се сдържа и изпусна кратък пресеклив кикот, после бързо запуши уста със собствените си ръце. Мистър Касперл беше като в несвяст, забиваше нос все по-надълбоко в купчината коприни, като жадно поглъщаше тайните им ухания, а дебелиите му старчески плещи току потръпваха.

Софи бе отворила очи и без да се помръдне, го наблюдаваше. След миг погледна към вратата и ни видя — бяхме притиснали лица към открития процеп. Тя се усмихна.

— Погледни го само! — прошепна Феликс в екстаз. — Виж го ти, дъртия му пръч!

Феликс също се спотайваше. Беше станал скандал в „Блак“, когато роднина на един от загиналите се опитал да го нападне и той трябвало да се спасява през задната врата на хотела. Чувстваше се ужасно засегнат. Защо точно него бяха нарочили? Той нямаше никаква вина. Сигурно някой от онези дръвници — Пади, Мик или там както се именуваха — е запалил фас да си пафка долу в мината. Ала целият град се беше разбунил. Майка ми дълго слуша какво говорят хората и накрая реши, че е дошло време да се действа. Една вечер се прибрах въщи и я сварих да глади официалната си рокля и белите памучни ръкавици, като сърдито блъскаше ютията, ту я натискаше, ту я изправяше с гневен замах. Чичо Амброуз беше у дома, целият пламнал и начумерен, гледаше в пода и се опитваше да овладее разтрепераните си колене. Баща ми бе повдигнал бдително едната си вежда.

На следващата сутрин чичо Амброуз дойде да ги вземе с колата. Мама се беше приготвила и вече го чакаше, седеше до прозореца в хола с чанта в ръце, с шапка и бели ръкавици. Беше една неделя през май. Спомням си слънцето в прозореца и тежката миризма на нейната пудра. Баща ми, обръснат и сресан, закуцука надолу по стълбите, нещо си мрънкаше под носа. Чичо Амброуз чупеше ръце и нервничеше. Погледна ме крадешком и адамовата му ябълка подскочи. В края на краищата нали и двамата бяхме прелъстени от Ашбърн. Изглеждаше като прищипан в тесния си костюм. Тримата застанаха на тротоара, за миг облени в слънчевата светлина, сякаш смутени от нея, от закачливия ветрец, от дърветата, които вече напъпваха с нежни цветове. Но ето че чичо Амброуз ги поведе към колата и с обичайната си предпазливост се настани на шофьорското място. Хвана кормилото, държеше го на една ръка разстояние, сякаш се боеше от него, и натисна амбреажа, докато другите двама се качваха в колата. Баща ми седна до чичо Амброуз, а мама — отзад. Искаше нещо да ми каже, ала прозорецът беше затворен, опита се да навие ръчката, но тя, изглежда,

заяде и мама не успя да го отвори, след което колата пропищя остро, защото чичо Амброуз бе настъпил газта, и последното нещо, което успях да видя през стъклото на тази подвижна сцена, бе размитото от отражения лице на мама, която, отдалечавайки се, продължаваше да ми говори безгласно.

* * *

Леля Филомена дойде да ме потърси. Отпърво си помислих, че е просто пияна. Устата ѝ бе разкривена, а един кичур се спускаше чак до бузата ѝ. Когато отворих вратата, тя вече говореше. Гласът ѝ бе одрезгавял от нещо, което първоначално определих като маниакален смях.

— Нищичко не знам! — изломоти тя. — Обадиha ми се, ама нищичко не ми казаха!

Забързахме към града. Неделните улици бяха пуси. Ослепителният диск на слънцето се търкаляше редом с нас в околните витрини. Леля Филомена се клатушкаташе на високите си токове, потеше се и сумтеше.

— *Роднина ли сте?* — не спираше да повтаря тя. — *Роднина ли сте?* — това ме питаха. Дали съм роднина! Какво нахалство!

Болницата представляваше голяма бяла сграда, кацнала точно на върха на хълма. Огрена от пролетното слънце, изглеждаше много внушителна, като грандхотел в някоя южна страна, прозорците ѝ оплискани с празничната синева на небето. Обитаваха я хора от друг биологичен вид, съвсем различни от мен и леля Филомена — крехки посърнали създания, облагородени от невидимите си рани. Дори посетителите, които излизаха отвътре, изглеждаха някак особено — сякаш бяха влезли пияни, а сега бяха изтрезнели. Във входното антре миришеше на чай и паркетол. На регистрацията монахиня с крилата касинка записваше нещо в дебела книга. Двамата с леля Филомена стояхме и чакахме върху лъснатия под, захлупени от глухата тишина, която цареше навред. След малко пристигна една сестра — дребна жена с червена коса, красиви, зачервени по края очи и голям часовник на каишка, който висеше отпред на гърдите ѝ. Забелязах чистите ѝ бели обувки. Каза ни името си, което забравих на мига, и любезно се

здрависа с нас. Ръката ѝ беше топла и суха, притисна я към моята, сякаш ми даваше малък подарък, и в същото време ме гледаше мълчаливо с нещо като безмълвна страст. Поведе ни по тесен коридор, после по извита стълба. През един голям прозорец се виждаше градът, а след него в далечината и ивица тъмносиньо небе. В ниша на стълбищната площадка се издигаше статуя на Спасителя в естествена големина, скръбно разкрил рубиненото си сърце, лумнало в пламъци. Лицето му беше като на брадата жена — меко, кадифено, гладко и тъжно.

Влязохме в огромно помещение, изпълнено с ярка светлина и шум като гимнастически салон. Татко и чичо Амброуз се бяха проснали по гръб на две съседни легла, неподвижни и бледи като изваяни от мрамор рицари. И двамата бяха положили дясната си ръка върху сърцето, а лявата, изпъната встрани, бе на система, тоест чрез тръбичка бе свързана със стъкленица на поставка. И на двамата главите бяха бинтовани. Дишаха леко и едновременно. Носът на чичо Амброуз стърчеше като каменна брадва — преди не бях забелязал, че е толкова голям. Той отвори очи и погледна с недоумение към мен и леля Филомена.

— Мистър Суон! — извика сестрата, и то толкова силно, че се стреснах. — Имате посещение, мистър Суон, ето, вижте!

Той изобщо не реагира, а след миг отново затвори очи с трепетлива въздишка.

Баща ми обаче продължаваше да спи спокойно.

Появи се докторът — нисък набит млад мъж с неспокойни очи и увиснал перчем русолява коса, който се развяваше на челото му. Очевидно, че бяха прекъснали закуската му с чай, защото по реверите на бялата му престилка имаше трохи, а дъхът му ухаеше на топъл кейк.

— Предното стъкло — рече той и заби юмрук в дланта си. — Ето така. Имали са късмет. Голямо черно куче — уточни — изскочило ненадейно и право под колелата.

Леля Филомена извърна очи встрани със задавено ридание, после запуши уста със смачканата си на топка носна кърпа. Докторът стоеше намръщен, забил поглед във върховете на обувките си. В едно легло от редицата в противоположния край на помещението едър възрастен мъж с раирана пижама седеше и ни гледаше вторачено със зачервените си зли очи.

— Ами сигурно ще искате да... — рече докторът припряно.

Леля Филомена, която продължаваше да дъвче носната си кърпа, рязко разтърси глава и пак изхлипа сподавено.

Тръгнах след доктора, излязохме от залата и поехме надолу по стълбите покрай превзето усмихнатата статуя и панорамната гледка. Откъм стълбищния кладенец долиташе дрънчене на баки за чай и чаши. Докторът вървеше пред мен с тежка стъпка, коленете му стърчаха навън като лакти, а бялата му престилка се развяваше отзад. Той също ми се представи, но и неговото име забравих на мига. Един гърбав портиер в зелена болнична престилка мина наблизко, докторът го извика, той закова на място, погледна ни апатично, с една ръка небрежно пъхната в джоба на престилката, сякаш стискаше пистолет. Имаше гъста напомадена черна коса и очила с дебели стъкла и тежки рамки, които като че бяха част от него, приличаха на рогова арматура, поникнала направо от черепа му.

— К'во? — извика той.

Докторът му отвърна с тих глас, онзи кимна и ни поведе по един коридор, като извади от джоба си гигантска връзка ключове на метален пръстен. Не можех да откъсна поглед от гърбицата му. Влязохме в извит мръснозелен проход с кръгли прозорчета като люкове високо на стената, който ни отведе до сива метална врата. Спряхме и зачакахме, докато портиерът намери ключа. Докторът отметна престилката и пъхна ръце в джобовете на панталона си.

— Понеже е неделя — обясни и сви рамене оправдателно. — Всичко е заключено.

Вратата се отвори и се озовахме в малка стая с висок таван, осветена от поклащаща се гола крушка. От едната страна имаше вграден метален шкаф с много стоманени врати. Портиерът го отвори и изтегли оттам три замръзнали трупа, добре завити и подредени върху плъзгащите се рафтове. Погледнах главите им, белите им като вар уши, от краищата на които излизаха кълба леден дим. Портиерът се наведе, за да прочете етикетите с имената, като присви очи зад дебелите стъкла и оголи кътници.

— Не! — отсече. — Не е тук.

Затвори всичко и се затътри към следващото, по-отдалечено помещение, като ни направи знак да го последваме. В ъгъла на стаята имаше мивка, бюро със стол и малък прозорец, през който се

прокрадваха златни снопове слънчева светлина. Обувките ни скърцаха по гумения под. Вкараха легло на колелца. Покрито със саван тяло. Докторът се оригна тихо с шепата си.

— За съжаление има една формалност — рече той доверително. — Разпознаването. Искате се в такива случаи. Просто трябва да потвърдиш, че това е тя, и толкоз. Нищо повече.

Портиерът отметна чаршафа.

— Ето сега — рече той с леко професионално подсмъркване.

Жената върху количката изобщо не приличаше на майка ми. Беше по-възрастна, с ниско чело, а и косата ѝ беше по-друга, но въпреки това имаше някакво сходство, което ме обърка и за миг не знаех какво да мисля. Възможно ли беше това наистина да е моята майка, само че с разместени до неузнаваемост черти на лицето? Сигурно затова искат да я разпозная, за да могат да върнат чертите на лицето ѝ на старите им места. Затворих очи. Не, не, невъзможно. После дойде проблемът какво да кажа. Притеснението отвори паст и издиша горещия си дъх в лицето ми. Чувствах се като глупак, сякаш по някакъв начин всичко това бе лично моя грешка. Моментът се разточи във времето и изтъня като нишка. Докторът взе да нервничи. Отстъпих крачка назад. Трябваше да се прокашлям, за да си възвърна гласа.

— Не — казах. — Надали. Трябва да е станала някаква... Това не е...

Докторът премига.

— Не е ли?

— Не. Не е майка ми.

Той мигом се обърна към портиера, който почеса глава и се намръщи. После отвори уста.

— О, приятел — рече, — чакай малко.

Прекоси помещението, скри се зад един параван и гордо излезе оттам, бутайки друго легло на колела, върху което бе положено тялото на майка ми, увито в карирано шотландско одеяло. Ръцете ѝ бяха скръстени. На едната ѝ ръка все още стоеше бялата ръкавица. Лицето ѝ бе обърнато настрани, така че бузата ѝ опираше в рамото. Очите ѝ не бяха съвсем затворени. Не виждах никакви белези от катастрофата с изключение на малък прорез върху челото. Но нещо в начина, по който лежеше — някак скупчена на едно място, — ме накара да си помисля, че някой я е грабнал и я е раздрусал толкова силно, та всичко в нея се е

изпотрошило на парчета. Усетих лек мирис от пудрата ѝ. Докторът кръжеше край мен, беше се надвесил над рамото ми. Аз кимнах тъпо, в знак че съм разпознал онова, което вече не беше там, защото това не беше моята майка, а нещо, което бе оставила след себе си, все едно празна ръкавица.

След това мислите ми се объркаха. В паметта ми зейнаха пробойни. Спомням си как седях в тясна малка стая, може би амбулатория, с чаша чай, който бавно изстиваше в ръцете ми. До мен на стената висяха цветни схеми с напречен разрез на дробове, на раздразнен стомах и на огромно алено сърце с всичките му клапи и камери. Усетих дълбоко спокойствие, сякаш бях извършил дързък и изтощителен подвиг. През цялото това време обаче част от ума ми продължаваше да работи самостоятелно и ето че най-неочаквано ми хрумна отговорът на едно от уравненията в черната тетрадка на мистър Касперл, което можеше да се реши само с три елегантни преобразувания, които ме осениха, изтърколвайки се в мрака на главата ми, както обсипан с лъскави пайети акробат изпълнява безупречно тройно салто. В коридора сестра Ер разговаряше с доктор Блър. Най-неочаквано се разплаках. Също както ти потича кръв от носа. Риданията ми приличаха на безпомощен вътрешен срыв, като че огромна бездна се бе отворила в мен и аз пропадах стремглаво в нея. Бурята утихна така внезапно, както бе и започнала. Избърсах очи, бях уплашен и гледах глупаво, но в същото време неизвестно защо се чувствах горд от себе си, от моята обилна, всепоглъщаща скръб. Тогава докторът си тръгна и аз го последвах. Отново изкачихме извитата стълба. Вече се бе свечерило — не можех да повярвам. Огромно ослепително зарево обагряше хоризонта, сякаш някаква трагедия се разиграваше в морето. Баща ми и чичо Амброуз още спяха. Лицето на леля Филомена бе цялото разкривено и на червени петна. Тя увисна на ръката ми и двамата тръгнахме да си вървим. Входното антре бе пламнало от непоносимата слънчева светлина. Калугерката с крилатата касинка бе отлетяла, а върху бюрото ѝ стоеше отворена огромна книга. Не, нямаше никаква калугерка, това си го измислих. Тръгнахме към къщи, вървахме бавно по пустите улици. Небето беше бледо с червени ребра по него — изглеждаше много далеч, високо, необикновено

високо. Леля Филомена подсмърчаше и въздишаше. Искаше ми се да се махна от нея. Дърветата на площада бяха обсипани с розови, кремави и чисто бели цветове. Една врана припляска с криле току над главите ни и се прокашля. Ключът беше под изтривалката.

Погребахме я в старото гробище на Ашбърн, в същия парцел, в който лежаха майка ѝ и Джак Кей. Крачех след катафалката. Беше горещ ден, въздухът трептеше в омара — един от първите летни дни. Глогът беше обсипан с цветове, а в канавките бяха избуяли кандилката, маковете и дивите орлови нокти. Надойдоха хора, които не бях виждал никога преди това, едри широкоханшести жени с грозни шапки и ластични чорапи, чепати възлести старци, пъргави като горски елфи, които се блъскаха да си намерят място сред обраслите надгробни плочи, сакън да не изпуснат нещо. Една лопата бе забита под ъгъл в купчината земя до гроба. Свещеникът беше нисък набит мъж с червендалесто лице. Гласът му се извисяваше и спадаше с хленчеца интонация. Полята край нас изнемогваха от задуха. Въздухът трептеше с аромата на сено, прах и оборски тор. Леля Филомена плачеше шумно, стоеше с приведени рамене, плътно прибрала лакти до тялото си, сякаш се притискаше да не се разпадне отвътре. Баща ми и чичо Амброуз стояха един до друг в долния край на гроба. Бинтованите глави им придаваха леко пиратски вид. Чичо Амброуз стоеше и се усмихваше, а от време на време промърморваше нещо под носа си. Катастрофата като че бе повредила някакъв чарк в главата му, който никога нямаше да се оправи.

Огледах се за Феликс, но ако е бил там, не го видях.

След това всички дойдоха вкъщи — дебелите жени и престарелите мъже, — настаняха се в хола, пиха черна бира и чай и изядоха всички плата със студено месо, които леля Филомена бе приготвила. Във въздуха витаеше атмосфера на потисната несигурност. Беше като прием, от който почетният гост си бе тръгнал по-рано. Леля Филомена беше набрала в градината букет от розите на мама и ги бе поставила във ваза върху масата. Бяха оклюмали глави сред нас — голи, устоцветни и влажни като нежните вътрешни органи на легендарно и отдавна забравено същество. Чичо Амброуз беше кацнал на стол с висока облегалка в ъгъла на стаята и чинно бе положил ръце върху коленете си. Приличаше на едър добродушен хлапак, облечен за случая в чужд костюм с жилетка. Не спираше да се оглежда наоколо с дяволита усмивчица, а устните му се движеха

беззвучно. Сякаш най-накрая му бяха поверили голяма тайна, която дотогава всички освен него са знаели.

— Чалдиса се — прошепна леля Филомена с широко отворени очи. Тя не можеше да овладее треперещия си от вълнение глас. Защото драмата беше прекалено голяма, нещо, за което не смееше и да си помисли.

Най-накрая опечалените си отидоха и огромна слисана тишина легна върху къщата.

Всеки ден леля Филомена пристигаше от Куин Стрийт, за да се погрижи за мен и татко. В началото беше самата деловитост, навиваше ръкави и се захващаше за работа, ала много скоро напрежението ѝ проличаваше. Чичо Амброуз нямаше никакво подобрение. Бяха му свалили конците от главата и ѝ бяха казали, че вече е добре, ала той само седял и се усмихвал, непрекъснато разговарял със себе си и си живеел в някакво щастливо недоумение. Имало дни, когато зорлем го карала да стане и сама го обличала. Понякога пък изпадал в яростна превъзбуда. Отказвал да яде и тя го хранела с лъжичка.

— Не знам какво да правя! — оплакваше се тя. — Не знам какво да правя!

И тогава сядаше, отпускате се с пребледняло като сирене лице и запалваше цигара с треперещи пръсти.

Баща ми не излизаше от всекидневната. Часовете се точеха, минаваха — бели, бавни, безмълвни като айсберг върху оцъклено море. Превръзката на челото му бе сменена с парче марля, залепена с две кръстосани ленти розов лейкопласт. Астмата му се бе влошила и въздухът хриптеше и клокочеше в гърдите му като звука на стар ръждясал часовник, който аха и ще удари на кръгъл час. Ръцете му стискаха страничните облегалки на креслото, обутите му в чехли ходила бяха стъпили здраво върху пода. Беше напрегнат, целият в слух, като че очакваше някой да го посети и да му обясни как се беше случило всичко това и защо.

Седях на масата до прозореца в моята стая, подпрял глава на една ръка, както правех навремето, или онова, което сега ми изглеждаше „навремето“. Прекарвах времето си на горния етаж. Открих остатъци от забравена храна под леглото и филия, ритната под

гардероба, която се бе превърнала в загнила каша с прорасли отгоре ѝ косми от синьосивкав мухъл. В стаята се носеше жълтеникавокафявата миризма на гравиво. Отворих широко прозореца. Летният въздух нахлу — прозирен, копринен, сякаш въздух от друг свят. Нахвърлих се на работата, потънах в сън от чисти числа. Колко спокойни бяха те, колко тихи — тези бели юнски нощи. Едва вдигнал очи от числата, и виждах, че денят вече клони към залез, а нощта стремително се надига край мен, бездиханна и гореща. Чувствах се като сомнамбул, събуждах се облян в странна светлина в градина с безоки статуи, объркан, с напрегната душа и с нов копнеж по прекъснатия сън. Там цареше хармония, пустошта бе покорена, разкъсаните неща стояха цели. Там, неизвестно как, не бях сам.

О, работех, и още как. Ашбърн, Джак Кей, мама, черното куче, катастрофата, всичко това не приличаше на числата, но и то би трябвало да се подчинява на някакви правила, порядък и модел. Винаги съм си представял числата, които попадат в хаоса на нещата, като лед във вода, когато кипящите частички се укротяват, сортират, сключват се помежду си и заскрежената решетка расте и се разраства във всички посоки. Усещах го с ума си — това проскърцване на нещата, преди да спрат, скрибуцащата тишина, упоителният бял въздух. Но както и да подреждах фактите, не можех да съставя уравнение. Всичко играеше, изплъзваше ми се, полюшваше се и отведнъж изчезваше. Равнини, които изглеждаха съвсем твърди, ненадейно се разтваряха под краката ми. Нищо не се задържаше в ръцете ми, всичко безнадеждно се изнизваше между пръстите ми. Нула, минус, количества, ирационални числа, самият безкрай — изведнъж тези неща сами разкриха същността си пред мен, онази, истинската. Зави ми се свят. Светлината отстъпи. Един кос запя в мъждукация мрак. Закрих лице с длани и то също се разля, чертите се размиха, дори очните кухини се запълниха и изравниха, докато цялото се превърна в гладка празна маска от плът.

Времето стана някак странно — по цял ден се точеха мъгли и нито полъх от вятрец. Малкият блед слънчев диск стоеше като забоден наскреде белезникавото млечнобяло небе. Вечерта мъглата се превърна в слаб дъждец, който покри всичко с плътно наметало от сивкава пяна.

Цяла нощ сирените в морето виеха гръмовно, предупреждавайки за мъгливото време. Нещо ставаше под земята. По улиците асфалтът се топеше, а по плочниците зейнаха малки пукнатини. Градинарите взеха да преобръщат димящи буци земя, целите облазени от ларви и тлъсти плужеци, които се местеха като живи заедно с гъстите кълба розови червеи. Растителността избуя навред. Огромни гъби изникнаха по ливадите, под живите плетове, в дървените корита за събиране на картофи, слепешката си пробиваха път през топлата глинеста почва и оставаха да стърчат като меки сребристи черепи. Във въздуха се разнесе смрад на гнило. Миазми покриха соленото блато при Кулмайн. При прилив от входа на мината бликваха гейзери от черна пара. Тръгнаха слухове за внезапно избухнали пожари и загадъчни срутвания. Едно дете, което играело в градината на баба си, паднало в ненадейно отворила се под него пламтяща дупка. Намерили го цялото опърлено, пиццещо, вкопчило се с последни сили за оголените коренища на близкото дърво, а крачетата му ритали безпомощно над огнената паст.

Шляех се из града ден след ден. Виждах колата на Д'Арси, а един ден зърнах и него самия. Седеше мрачен до прозореца в „Блакс“, там където мистър Касперл обикновено провеждаше сутрешното си бдение. Започнах отново да се отдалечавам, стигайки чак до пътя Кулмайн. Видях мястото, където чичо Амброуз бе ударил колата, точно наполовината път до Ашбърн. В стената имаше избит камък и близкият телеграфен стълб беше обелен. Учудих се, че пораженията са толкова малко. Камионите отново използваха бунището. Вратите към него се бяха срутили и стариците с чували на гърба бяха плъпнали пак сред планините от шлака.

Разбира се, че отидох до Ашбърн. Дълго се спотайвах наоколо и старателно избягвах къщата, както правех навремето. Но един ден, знаех си, че така ще стане, срещнах Софи. Разхождаше се сред дърветата. Носеше плетена кошница, покрита с кърпа. Беше отслабнала, с бледо лице и хлътнали очи. Но щом ме видя, грейна в обичайната си усмивка, сякаш вчера се бяхме разделили. Тръгнахме към къщата. Взех да нося кошницата ѝ. Беше пълна с коприва.

Феликс седеше до кухненската маса с гръб към вратата и си тананикаше:

Това тайна не е,
че велик е Бог,
докато другите наказва,
с теб е само строг...

Щом влязохме, се обърна, видя ме, пусна една лукава усмивка, вдигна ръце и извика:

— Я виж ти кой дошъл! Слагайте трапезата!

Извади табакерата си, запали фас и ме заразглежда с приятелско любопитство. Носеше мазния си раиран костюм и старомодния каскет, на врата си бе вързал червено копринено шалче. На масата се виждаше будилник със свален капак и извадени чаркове. Той го посочи с пръст и рече:

— Смяташ ли, че ще мога да взема пари за него?

Софи вече слагаше в тенджерата с вода копривата и шепа кокали. Той се изсмя тъжно.

— Виж докъде се докарахме.

Вдигна часовника, разклати го, чу се тихо извъняване като далечно дрънчене на малки камбанки.

Софи ни сервира супа от коприва. Ромб слънчева светлина пулсираше до китката ми върху масата. Тя се усмихна, съзерцавайки ме над пълната си лъжица. Мистър Касперл влезе тежко и се отпусна на стола си. Стрелна ме с поглед, после извърна очи. Феликс не спираше да говори.

— Очевидно, че там долу още бушуват празнични огньове. А целият град е чучнал отгоре. Страшно ще става. Много страшно. — И той ми се ухили. — Какво ще кажеш, лебедче? Не е ли време да отлитаме?

Софи прибра масата, а Феликс предложи да поиграем на карти. Тримата започнахме, докато мистър Касперл само седеше, бе скръстил дебелиите си ръце и бе забил брадичка в гърдите си. В алеята отвън се появи кола. Феликс вдигна пръст пред устните си и ни изшътка. Д'Арси задумка по външната врата и извика на няколко пъти. След малко обаче се отказа и си тръгна, Феликс игра коз, после зараказва:

— Обикновената бълха, така наречената *pulex irritans* — това е името, с което е известна сред нас, учените, е в състояние да преживее

дълго време без храна. Тя обича да си хапва по някоя и друга сочна капка качествена червена кръв — на мъж или девойка е все едно за нея. Тя не хапе, така да се каже, за удоволствие. Всъщност тя не хапе, а по-скоро пробива малка дупчица, изсмуква рубинена капка кръв и се омита. Нейната братовчедка обаче, така наречената *xenopsylla cheopis* или бълхата по плъховете, е нещо съвсем различно, защото тази девойка изобщо не обича човешка кръв, всъщност от нея направо ѝ се гади, което е жалко за това иначе толкова енергично създание. Ала когато нейният приемник, черният плъх или *rattus rattus*, предаде Богу дух, тя просто няма избор и тръгва да смуче нас, хората. Всичките отворстия на клетата девойка обаче гъмжат от бацили, които се наричат *pasteurella pestis*, трябва ли да продължавам? И вече, умирайки от глад, тя пренебрегва омразата си в името на нуждата от храна и светкавично си намира човешки обект. Забива острото си хоботче и готово — капката кръв е всмукана. Вече задоволена, нашата скокливка се успокоява, но ето че част от тази кръв е останала, опасявам се, пълна с бацили, и влиза право в пробитата дупчица. Жертвата се намръщва и започва да разчесва мястото, докато *pasteurella pestis* се устремяват презглава към тестисите. Минава седмица и започват отоци по лимфните жлези в слабините, после треска, вцепеняване и, разбира се, миризмата — такава, сякаш клетият човечец е вече разлагащ се труп. След това от него го прихваща и милата му съпруга, после детето, после пощаджията Фред, да, Фред и неговият син, после за нула време пламва целият град. Чумата се разнася като черен дим, с еднаква сила поражда и здрави, и болнави, скоро цели континенти пламват в бубонната треска. И всичко това заради нейно величество господарката на безпорядъка, Бони Бълхата! Така че помнете! Когато усетите ухапване, това е чест, а не обида. Царят е мъртъв, да живее принцът... а, за вас валето! Мисля, че ръката е моя. Това се казва удар!

Софи ни направи едно куклено представление. Опразни масата във фотографското студио и издигна сцена от мукавени кутии. Вътрешните стени на въпросните кутии бяха облепени със снимки, на които се виждаха и дебелото бебе с глава на цезар, и магарето със сламената шапка, и мъжът с акробатското трико, и голата, възседнала

стол дама с дебелите си разкрасени крака, Феликс се наведе, за да я погледне отблизо, подсвирна продължително и ме смушка.

— Бива си я — рече той. — И още как!

Куклите се поклащаха, почукваха се една в друга, кланяха се и се люлееха. Конците като че не ги водеха, а по-скоро им пречеха, сякаш си имаха свой собствен мимолетен живот и се опитваха да се отскубнат от тях. Те разказваха моята история. Всичко беше в нея, срещата ни на ливадата, първото ми седане да се храня с тях, посещението на Д'Арси, Джек Кей, целувката, всичко.

— Страхотно! — извика Феликс и изръкопляска като тюлен. — Страхотно!

Софи излезе иззад масата и се поклони. Мистър Касперл стоеше на прага с увиснали ръце. Софи се приближи до него.

Двамата с Феликс тръгнахме да се разхождаме наоколо. Насред бялото небе се бе оцъклило мъждеещо слънце. Листата на дърветата блещукаха като импрегнирани с мъгла. Усещах мириса на морето и неговия сивкав дъх. Феликс дъвчеше кора хляб. Носеше старомодния си каскет, мръсен сивокафяв шлифер и овехтяла вратовръзка на райета.

— Това е костюмът ми за път — рече той. — Харесва ли ти?

Хвърли кората хляб. Една дебела чайка ни връхлетя откъм мъглата, шумно размаха криле и улови залъка още във въздуха, Феликс се помайваше мълчаливо и току примляскваше.

— Да — подхвърли той. — Трябва да се омитам. Тази мина... — Замисли се за миг, после изведнъж се разхили. — Дребният инвеститор, когото открих, няма никакво чувство за хумор. Клетият нещастник, изгуби всичко. — Спря и се обърна към мен. Бяхме застанали на пътя. Върховете на дърветата не се виждаха от мъглата. — Слушай, сигурно искаш да знаеш истината, а? В началото бяха само фактите и всичко останало. Ела, ела, ще ти покажа нещо.

Отидохме в къщата, качихме се право на тавана и спряхме пред стаята на мистър Касперл. Феликс внимателно подбутна вратата, колкото да се откряне. Залепих око до процепа. Стаята беше пълна с тиха бяла светлина. Една муха жужеше и се блъскаше в стъклото на прозореца. Мистър Касперл лежеше по гръб на леглото със затворени очи и отворена уста като огромно, изхвърлено на сушата морско

чудовище. Краката му бяха неочаквано тънки с възлести лилави вени. Големият му корем се белееше с щръкнали тук-таме рижави косми и шумно се вълнуваше нагоре-надолу. Пенисът му се беше сгушил в черния гъсталак от косми, сивосинкав и отпуснат, голям колкото бебешко пънче. Софи стоеше в долния край на леглото и си обличаше комбинезона. Вдигна ръце над главата си и само за миг, преди копринената броня да я покрие, зърнах дълбоките ѝ сенчести подмишници, сребристите гърди и малкия триъгълник от черни косми между краката ѝ. Тя се обърна и ме видя. Усмихна се и тръгна към нас двамата, като продължаваше да държи единия си чорап в ръка. Отстъпих назад, а Феликс чевръсто хлопна вратата.

На долния етаж взе да тършува из провисналия джоб на шлифера си, извади оттам будилника и го погледна.

— Боже Господи! — възкликна. — Виж кое време е станало!

Насред антрето се мъдреше стар очукан мукавен куфар. Той го вдигна.

— Омидам се! След лудориите на лятото, нали знаеш. Искаш ли да ме изпратиш до влака?

Докато вървахме по пътя край мината, той не спря да си свирука и весело поклащаше куфара си. Входът на мината продължаваше да пуши, а димът се издигаше нагоре към бялото като хума небе. Един камион, натоварен със счупени тухли, тъкмо влизаше през вратата на сметището. Неколцина вехтошари бяха наобиколили купчината от натрошени камъни и баластра, окаяни черни силуети, които се открояваха на фона на бялото небе. Събирачите на боклуци пак се бяха разшетали. Над блатото се бяха проточили кълба мъгла, Феликс спря и се огледа наоколо. Вдигна едната си ръка в саркастичен поздрав и издекламира:

— Сбогом, поля на моето щастие!

Минахме покрай разрушената ограда и обеления телеграфен стълб. Той се направи, че не забелязва нищо, и думичка не каза.

Улиците в града бяха мокри и миришеха на морска тиня. Наоколо почти не се виждаха хора, но въпреки това Феликс се движеше предпазливо, почти прилепен до околните стени. При хотел „Блак“ спря.

— Един последен поглед, какво ще кажеш? — подхвърли той. — Защо не, хайде, нека рискуваме. Ако дойдеш, влизам и аз. Нали знаеш, аз съм човек сантиментален и лесно се разнежвам.

Седнахме на масата на мистър Касперл до прозореца. Феликс се обърна с гръб към улицата и прикри лице с ръка. Разказах му как бях видял Д'Арси тук. Той сви рамене.

— О, Д'Арси ли? Не го мисли ти него! — каза. — Той е само представител.

Пристигна келнерката — селско девойче с румено лице. Феликс потри ръце. Умираще от глад и искаше нещо пържено — наденички, дреболии, месо.

— Бекон — поръча той, — наденички и едно хубаво парче черен дроб.

Девойчето му се усмихна притеснено и прехапа устна.

— Не бива да ви обслужвам — каза тя.

Феликс я изгледа възмутено.

— Какво?

— Мисис Суон рече...

— Мисис Суон ли? Мисис Суон! Уведомете мисис Суон, че искам веднага да говоря с нея.

Тя побърза да се отдалечи, като продължаваше да се усмихва притеснено, Феликс ми намигна. Аз гледах навън към улицата през бледите ни отражения във витрината. Той ме побутна.

— Ей, старче, не се ядосвай — каза ми. — Не си струва, повярвай ми. Забрави миналото, това е моето мото. Остави всичко, зарежи го, загърби го и почни наново.

Не ревнувах, дори не бях огорчен. Чувствах се изоставен. През процепа на откренатата врата бях зърнал един свят — сложен, объркан и необясним, за чието съществуване не бях подозирал, свят, в който не можех да вляза. Феликс запали фас и продължи да пуши мълчаливо, като току ме поглеждаше състрадателно.

— За твоє добро го направих. Освен това ти също можеше да я имаш. Колко пъти съм ти намеждал! Но по-добре стой настрана от тази работа. Знам, защото аз му я намерих. Навремето това ми влизаше в задълженията, сега разбираш ли защо искам да се махна? — Той ме погледна право в очите и се изсмя. — Да, знам — каза засрамено. — И теб също аз те намерих — за него.

Сетих се за куклите, които се полюшваха на конците си, мъчеха се да изглеждат като живи въпреки застиналите си усмивки и скованите, умолително протегнати напред ръце. Това силно желание, този копнеж! Много добре ги разбирах, аз, клетият Пинокио, който смяташе и броеше, подскачаше и лудуваше в желанието си да изглежда като истински.

Феликс чукна гневно по масата с кокалчетата на пръстите и се изправи.

— Добре тогава! — провикна се гръмогласно. — Щом няма да ме обслужат, няма да им стоя!

Хвърли угарката върху килима, смачка я с пета, грабна куфара си и навири нос. На излизане срещнахме леля Филомена, зад която ситнеше ухилената келнерка. Феликс отстъпи крачка назад и повдигна шапка за поздрав.

— О — засмя се любезно, — мисис Суон, ето ви и вас!

Тя стоеше с каменно лице, стиснала ръце отпред и със забит в краката си поглед. На мен не ми обърна никакво внимание. Прашинки пудра бяха полепнали по косъмчетата в двата края на устата ѝ. Тя освободи келнерката със свиване на едното рамо. Кокалчетата на пръстите ѝ бяха побелели.

— Трябва да поговорим насаме — обърна се тя към Феликс.
Той ѝ се усмихна мило.

— Разбира се — рече. — Само че не сега. Много бързам. Ще изпусна влака.

Умълчаха се. Тя обаче не помръдна от прага. С очи, все още втренчени в пода, даде едно рамо напред и безапелационно ме загърби. Изнизах се покрай нея. Келнерката, която се моташе във фоайето, ми намигна съучастнически. Зад себе си чух гласа на Феликс:

— Какво? Спестявания ли? Какви спестявания? О, Боже Господи, съжалявам, това беше в порядъка на инвестициите, смятах, че ви е ясно. В края на краищата вие не сте единствените...

Изваках го отвън на улицата и след малко той се появи, като поклащаше глава.

— Пфу! — възмути се. — Сега разбираш ли за какво говоря? Никакво чувство за хумор. Напират, напират за нещо и после при първия провал вадят ножовете, искат си своето, готови са от месото ти да отрежат. — Изсмя се и ме шляпна по рамото. — Но ти не си такъв, нали? — рече. — Не, не и ти.

Продължихме по Оул Стрийт. Кокошките в двора на продавача се разкудкудякаха. Пред нас градът плуваше в мъгла.

— Ела с мен — подкани ме Феликс. — Защо не дойдеш? Страхотна двойка ще бъдем — ти и аз. Той казва, че те чака блестящо бъдеще, наистина блестящо. А той знае, защото самият той е имал блестящо бъдеще навремето. Ха!

Поведе ме по малката Гоут Стрийт, надолу по слугестите стъпала към вълнолома. Морето беше спокойно, с цвят на кал.

— Между другото — рече той, — донесъл съм ти нещо. Отвори куфара върху коляното си и извади голямата черната тетрадка на мистър Касперл. — Пази я — каза. — Като страшно предупреждение. Чуй ме, послушай съвета ми и стой настрана от него. С него е свършено. Минало му е времето. Това се отнася и за двамата. С тях е свършено.

Стигнахме гарата. Влакът беше композиран, Феликс скочи пъргаво във вагона, като поклащаше куфара си, после отиде до прозореца и се подаде навън. Локомотивът изсвири.

— Сбогом — извика той и ми намигна. — Auf Wiedersehen.

Влакът издрънча и потегли, отнасяйки със себе си Феликс, който продължи да маха и да се усмихва по протежение на целия перон, край блокпоста, край семафора, докато най-накрая изчезна в дългия, спускащ се надолу завой на Кулмайн.

Остави всичко, зарежи го, загърби го и почни наново.

Ашбърн бе притихнал. Обиколих празните стаи под високите потъмнели тавани. Изпочупени кепенци, прогнили дъски на пода и изглед към красиви дървета. В студиото куклите си бяха там, където ги бе оставила Софи, проснати върху пода с отпуснати разкрасени крака под мукавания си навес. Колко сполучливо бе докарала приликата — косата на Д'Арси, лътящото теме на чичо Амброуз, моето безизразно лице и очите на мистър Касперл, тези сини очи, които сега ме гледаха безжизнени както винаги. Не, не безжизнени, а по-скоро сякаш ме съзерцаваха отдалеч, толкова отдалеч, че не можеха да ме разпознаят. Тя си беше същата, със същия отнесен поглед. Усмихваше се. Изправи се, роклята ѝ прошумоля сподавено. Мистър Касперл стоеше почти прилепен зад нея и дишаше тежко. Обадох им се. Но те не ми отвърнаха. И как можеха да ми отвърнат? Колко тихо бе всичко наоколо, ала изведнъж нещо се олюля. Под краката си усетих глухо ръмжене, отпърво едва доловимо, ала грохотът му бързо се усилваше — оглушителен тътен се разнесе изпод земята. Подът хлътна, изпъшка и се продъни с трясък. Дебелият и момичето потънаха бавно, сякаш във вода, а не в пламъци. Синьото му око. Нейната усмивка. Косата ми се запали. Червен рев блъвна от дупката и стиснал черната си тетрадка, полетях на огнени криле през пушек, прах и парченца стъкла нагоре в необятната шир на студения въздух.

II АНГЕЛИ

О, Ламия^[1], скъпа моя, Ламия, любов моя. Колко прилежна беше, как съвестно се грижеше за мен. Още си пред очите ми: гладката ти бледоморава кожа — най-нежната, вътрешностите ти — от бели побели, името ти, изписано с чудна яснота в миниатюрен шрифт, и онази малка, свенлива буква „R“, обрамчена в пръстен, като изящна бенка върху лъскавата ти буза. Стопи се под езика ми, обви се като спирала около нервите ми. Какво щях да правя без моята Ламия, как щях да издържа времето си в ада? Имаше и други, които се грижеха за мен, ала нито една не ме дари с такава подкрепа. Ето я Ореада^[2], бялата нимфа на забвението, и Лемуриите^[3], умъртвителите, като малки черни бобени зърна, и своенравната жълтеникава Емпуса^[4], зъл дух и паж от свитата на кралицата на духовете. Все ангели от по-нисш ранг, ала безценни въпреки това.

Бях заспал, да, беше нещо като сън. Дълбоко, дълбоко в тъмата блещукаше кехлибарът на съзнанието ми — блесне, угасне, блесне, угасне. Появи се дума, просъска светлина и проблясъците ѝ се разроят — и така с часове. Бях спокоен, съвсем спокоен, нищичко не усещах. Ала знаех, че нещо ме причаква отвън, извън купола на вцепенението, в който лежах, нещо като дебнещ в мрака звяр. Това беше болката. Болката бе звярът, който моите ангели държаха на разстояние.

Дойдоха при мен моите хранители — заслизаха в безкрайна върволица по невидимата стълба — и право в обятията ми. Когато най-сетне отворих очи, видях, че слънцето блести в найлоновата торбичка над главата ми, нажежено до бяло огнено кълбо с лъчи заструили във всички посоки. Стаята белееше — всъщност цветът беше наситен и кремав, ала на мен ми изглеждаше бял, така много бяха привикнали очите ми с черното. Стружки метална светлина проблясваха по стените и тавана, играеха като отражения в лъчисто море.

Вода. Мисълта за вода.

Отначало бях само съзнание, което бясно се въртеше в мрака, работеше като динамо. Но постепенно останалата част от мен се завърна, запретна ръкави и си плю на ръцете с мрачната решителност на палач. Стоях загледан в течността от пластмасовата тръбичка, мазна издута сълза бе увиснала в тънкия ѝ край. Капката се откъсна и падна. Болката връхлетя.

Как да я опиша? Няма как. Бях Марсий^[5], окачен на дървото, а богът работи запъхтяно с ножа, одира ми кожата, дъхът свисти между зъбите му. Сам-самичък съм, няма кой да ми помогне. Странно е, някак особено. Място, на което никога не съм бил преди това, за което не знаех, че съществува. То беше вътре в мен. И всеки път се завръщах по-знаещ. Сега, както никога преди, видях как светът край мен блести от болка, стъклото на прозореца стене под безжалостното острие на слънчевите лъчи, леглото е като повален на земята вол, който клечи върху ампутираните си нозе, а торбичката с плазма над мен капе ли, капе. Самият въздух пулсираше от болка. А ето и агонизиращите оси, молците, които се гърчеха по стъклото, кучето, което не спря да вие цяла нощ. Никога не съм знаел, не съм и предполагал. Никога.

Самотата. Съществуването отвъд. Неописуемо. Там, където отивах, никой не можеше да ме последва. Ала нечия ръка все пак успяваше да държи моята. Вкопчих се в нея, увиснал над пропастта, изгарящ.

Никога не съм знаел, не съм и предполагал.

Никога.

Обгорени ръце, обгорен гръб, пищялките ми овъглени до кокал. Главата — гола, разбира се. А лицето ми. Лицето ми. Пита сивкаво тесто, подпухнала пихтия, покрита със синини, нос на клоун, брадичка няма, две воднисти малки очи, които надничат объркани, обезумели. Да, с тяхна помощ успявам да се видя. Но това по-късно. Подават ми малко огледало, чудя се откъде ли са го взели? Било си е там — с розова пластмасова дръжка и гръб с ветрилообразната форма на черупка от морска мида. Не, не мисля, едва ли е нейно, въпреки че

именно тя го пхна в подутата ми длан. След като се полюбувах на лицето си, наклоних го надолу и мигом ме заслепи метален блясък.

— Станиол — каза доктор Кранич, — за да предотвратим загубата на топлина. Нова технология.

Но и това беше по-късно.

Обичах нощите. Тишината им бе различна от дневната; през деня тишината не е истинска, прилича повече на затишие, когато всичко край мен е затаило дъх, стои ужасено, слисано и безмълвно. Ала нощем огромното нищо се разтваря и разцъфтява като цвете. Светлината в стаята е приглушена. Обърна ли глава, когато вече можех да обръщам глава, успях да различа в сумрака отворена врата, после друга стая или пък коридор, в края на който се виждаше бюро и седнала зад него жена — облечена в бяло, никога не помръдваше, само бдеше ли, бдеше през цялата нощ. Върху бюрото имаше лампа със зелен абажур, която хвърляше светлината си надолу, така че се виждаха само раменете и ръкавите на бялата ѝ престилка, както и нещо около шията ѝ, което блестеше. По излъскания под грееше пътечка светлина като лунна пътека върху черна вода.

Денем вратата ми стоеше затворена. Напрягах се да доловя сподавените шумове зад нея — гласове и стъпки, бученето на машини и уреди. Наблизо имаше стълби и точно над мен напред-назад крачеха хора. Крачеха забързано, така ми се струваше. Веднъж някой извика, протяжен и отчаян вопъл, който се извиси и заглъхна като сигнална ракета, после потрепери във въздуха и бавно се сниши, премина в гърлено скимтене. Денят на отчаяния вопъл бе апогейт на тези дни. Значи не бях сам.

Аз също виех и моите стенания несъмнено превръщаха деня в апогей за друго, носейки му малко утеха, усещането за съпричастност. Тогава стана ясно, че ще оживея: щом можех да вия и да стена, значи щях да оживея. Тя мигом се затича върху безшумните си гумени подметки и изпразни двойна ампула Ламия в хранващата инфузия. Когато се пробудих отново, беше нощ. Както обикновено тя седеше зад бюрото, обезглавена от светлината на абажура. Представях

си, че е винаги тя. Че всички ръце са нейните ръце, всички гласове — нейният глас. Мина много време, преди да започна да различавам другите, да ги различавам от нея, искам да кажа. Но и без това смътно забелязвах каквото и да било. Тя бе тази, която поддържаше живота в мен. Тя се бе вкопчила в мен и не ме пускаше нито за миг, докато най-накрая успях да изпълзя от бездната.

Седмици, седмици. Усещах как лятото тече отвън, дните бавно окапваха един по един. Привечер пристигаха посетителите. Чувах ги как влачат крака по коридорите, тежък, поклащащ се вървеж. Представях си църковна процесия. Понякога долавях дори и полъх от аромата на цветята, които носеха. Не се задържаха дълго и на излизане отминаваха с по-лека стъпка. Малцина оставаха докато чуят звънеца. После разнасяха чая, санитарките си тананикаха. Откъм параклиса някой редеше молитви глухо, напевно и монотонно. Заслушах се, не смеех да си поема дъх. Мислех за другите, защото знаех, че би трябвало да има и други, които като мен се напругаха да доловят тези последни звуци, тези последни няколко капки, преди да потънат в пясъка.

Сега не можех да спя, аз, който бях спал толкова дълго. Вдигах стени от числа, тухла по тухла, за да се защитя от болката. Ала стените до една се срутваха. Уравненията се прекършваха наполовина, нулите се оцъкляха като дупки. И пак попадах сред разрухата, вторачен в чернилото на мрака.

Посети ме отец Плумър. Отворих очи — и го гледам до мен, седнал до леглото ми, кръстосал крака под лъскавите черни поли на расото си, а големите му бледи ръце без нито едно косъмче по тях лежаха склучени върху коляното. Усмихна ми се, кимна окуражително, сякаш беше хипнотизатор, а аз — негов клиент, който току-що е започнал да излиза от хипнозата. Не можех да видя очите му зад лъщящите стъкла на очилата. Наведе се напред и със съзаклятнически вид ми заговори тихо:

— Как си, младеж?

— Искам да умра — отвърнах.

— Как така?

Опитах отново, оформяйки думата с отекли устни.

— Да умра — повторих, — искам да умра.

— Точно сега ли? Казаха ми, че си започнал да се оправяш.

В съня ми пееха сирени и още чувах примамливата им песен.

— Недей да умираш — рече отецът, усмихна ми се мило и леко поклати глава, сякаш ме укоряваше. — Не си заслужава, уверявам те.

Сестрите бяха весели, весели и шумни, или пък много заети. Но не и тя. Тя се движеше с бавна решителност, говореше малко. Имаше широки длани. Беше млада, съвсем млада, или поне не беше стара. Трудно можех да определя. Смеяха се зад гърба ѝ, наричаха я крава. Тя им говореше тихо, със сдържан официален тон и никога не гледаше право в тях. Да, сестро, отвръщаха ѝ чинно със стиснати устни. Тя се обръщаше и продължаваше. Цялото ѝ лице бе в лунички, големи петна с цвят на кафе, също и ръцете ѝ. Около шията си носеше кръст на тънка златна верижка. Той се полюляваше над мен в деня, когато свалиха станиолените ми обвинки. Стана много бавно. Работеше усърдно с ножиците, после с тампоните, суетеше се наоколо. Лицето ѝ бе невъзмутимо, вторачено и съсредоточено. Край нас не се долавяше никакъв звук, сякаш цялата болница бе опразнена за случая. През прозореца струеше ярка лятна светлина. Никелиран съд я отразяваше. Станиолът пращеше, отваряха пашкула. Плачех, охках, виех от болка, сякаш безкрайна кървавочервена лента се изнизваше мъчително от устата ми. Доктор Кранич се надвеси над мен с ръце пъхнати в джобовете на бялата престилка.

— Добре — рече той. — Прескочи трапа.

[1] Ламия („поглъщаща“) — красива девойка, любимка на Зевс, превърната от ревнивата Хера в грозотия. Синоним на грозни женски същества, подобни на вампири, които привличали деца и най-вече младежи и им изпивали кръвта. — Б.пр. ↑

[2] Ореади — планински нимфи, олицетворение на природните сили. Най-известните са Ехо и Евридика. — Б.пр. ↑

[3] Лемури — у римляните нощни зли духове, вампири. — Б.пр.

↑

[4] Емпуса — страшилище от подземния свят от свитата на Хеката, или самата Хеката, богиня на магиите и чудовищата. — Б.пр. ↑

[5] Сатир от свитата на Дионис. Предизвикал Аполон на музикално състезание. Богът победил, след което го окачил на едно дърво и му одрал кожата. — Б.пр. ↑

Разкъсан, раздробен. Нещо си бе отишло от мен, когато прескочих трапа, разбрах, че нещо ми липсва. Не бях нито това, нито онова, наполовина тук, наполовина някъде другаде. Като пометнат. Всеки ден, когато се събуждах, трябваше отново да се създавам, да се самоизграждам от остатъци, парчета и отломъци, от спомени, усещания и догадки. Сега вече знаех как се е чувствал Лазар, изправил се сред ослепителната светлина на пладнето, обвит в промазания с восък саван, измъчван от главоболие, объркан, невярващ на очите си, все още под впечатлението за онова, другото място, разколебан, защото не е знаел къде е по-добре, там или тук.

— Голям късмет извади — рече доктор Кранич с уморения си глас. — Подкожната мазнина гори като кибрит и умъртвява нервите.

— Но аз усещам — казах.

— Какво? Къде, покажи ми.

Побутна очилата си и се наведе над мястото, което му показвах.

— Не, не — повтори. — Невъзможно. Това е въображаема болка.

Седна до леглото ми върху въртящо се столче. В момента минаваше на визитация, беше със спортен костюм от туид и вратовръзка със стегнат възел. Висок, слаб, блед като избелена от морските вълни кост. В лицето му се долавяше смътна развеселеност. Уморена усмивка, сякаш си бе спомнил някакъв стар и не много смешен виц. Постави студените си ръце върху мен, обърна ме на едната страна, после — на другата, като скулптор, който премията буца глина. Щорите бяха спуснати и въздухът бе спарен.

— Има надежда — рече. — Нали така, сестро. Има надежда.

Тя нищо не каза. Опитните чевръсти пръсти болезнено опипаха смъкнатата кожа на гърба ми.

— Тогава утре. Утре започваме.

Спомням си металния звън на инструментите, острата химическа миризма, блесналите в лицето ми светлини, сякаш пречупени от дъжд ярки слънчеви лъчи. През цялото време бях в съзнание — ден след ден. Атмосферата в тази висока стая, неизвестно защо, беше напълно неутрална, сякаш самият въздух е бил третиран с успокоителен газ. От време на време някоя от сестрите сваляше очилата на доктор Кранич, избърсваше стъклата им, а той стоеше с помръкнал поглед и увиснали

във въздуха ръце. После отново се навеждаше над мен, сръчен, с меко, леко разсеяно изражение на лицето, като понякога тихо си тананикаше под носа. Студентите му го наблюдаваха и от време на време се смущаваха крадешком. Аз пък с удивление си мислех за хората навън, как ходят по улиците и живеят нехайно. Както бях правил и аз, преди светът ми да рухне в агония.

Присаждане. Пинцети. Марля. Думи, от които и досега ме побиват тръпки.

Сега обаче се появи нов вид болка, по-голямата сестра на предишната. Сграбчи ме в яките си обятия и взе да ме мята насам-натам, без да й мигне окото. Никакви не й минаваха и до такава степен не търпеше да се бъркат в работата ѝ, че дори моите ангели хранители вдигнаха ръце пред свирепото ѝ майсторство.

Това беше възстановяването.

— Да — мърмореше доктор Кранич, — много добре заздравява.

Не можех да вдигам лявата си ръка по-високо от рамото, дясната ми пък беше като увиснал клон. На гърдите си нямах зърна. Половината кожа на стомаха ми бе отишла да се закърпят краката и гърбът ми. Лицето ми представляваше гладка лъскава карнавална маска с порцеланово чело и издути бузи, с гърбав нос и безжизнени очни ябълки. Над него се виждаше кожен шлем с прораснали тук-таме снопчета косми, кожата бе опъната и огледална като засъхнала слуз.

— Ще зарасне — отсече доктор Кранич. — Като нова ще стане, почти като нова.

Но аз бях различен. Аз бях друг, някой, когото и познавах, и не познавах. Бях влязъл в огледалото. Плаших се от себе си. Това смахнато лице. Тези очи.

Моите първи плахи крачки. Тътрех се рачешката, настрани към вратата, като размахвах ръце от ужас, спирах се задъхан със затворени очи, олюлявах се, панически се хвърлях обратно към леглото, не успявах да го стигна и се просвах на пода. Целият разтреперан, се напикавах в подлогата. За миг обаче забравях болката. Но ето че тя пак се връщаше туптяща и нетърпима и отново облизваше пепелявото ми лице с огнен език.

Тя придържаше ръката ми в лакътя. Ръцете ѝ бяха силни като на мъж. Наблюдаваше как ходилата ми, обути в стари, сиви, плъстени чехли, напредват инч по инч.

— Хайде! — окуражаваше ме спокойно, шепнешком. — Давай!

Как ли сме изглеждали отстрани — едрата, широка в ханша, тъжна жена и аз, превит надве, спънат, гологлав като бебе.

— Не, не мога. Не мога!

Спирах, закотвих се на място и отказвах да продължа — нито напред, нито назад. Тя ме изчакваше, нищо не казваше, беше се нагледала на такива като мен. Стигнахме до прозореца. Тя вдигна венецианските жалузи, потракването на опънатите ленти ме накара да заскърцам със зъби. Отвън слънцето блестеше ослепително, а насипът, покрит с подрязана трева, се спускаше към парапет и стена. В далечината градът блещукаше и трептеше, обвит в синкава омара. Градът! О, не мога, не мога вече. На перваза имаше саксия с обички, край които кръжаха оси. Не издържам! Легнах на земята и се разхълцах, опрях сипаничавата си буза до студената гумена настилка.

— Хайде, стани. Да се връщаме.

Нейните лунички, моите изгаряния.

Полека-лека започнах да изследвам малкия си свят. До леглото ми имаше дървено шкафче и метален стол, кошче за боклук, застлано отвътре с найлонова торба. В нишата се виждаше умивалник и над него — огледало. Дълбока сребриста пукнатина криволичеше по диагонал в огледалото и разрязваше лицето ми от челото до челюстта. Шкафчето беше празно с изключение на една изсъхнала огризка от ябълка и свещенически медал на щифт. И черната тетрадка. С обгорели корици. Затръшнах вратичката, щом я видях.

Мис Бар беше едра руса персоне с червени бузи и изпъкнали бледосини очи. Носеше бяла туника, бял колосан панталон и бели обувки до глезените с дебела каучукова подметка. Сламенорусата ѝ коса беше опъната отзад на кок и аз често си представях как сутрин, щом стане, я събира в ръце, дръпва я здраво, усуква я така, че кожата на слепоочията ѝ се изопва, поради което и очите ѝ изпъкваха.

Миришеше на сапун, марля и мехлем. Често я сънувах. Заспалото ми тяло трепереше, плашеше се от нея, отдръпваше се в очакване на сладката болка. Първия ден, когато влезе в стаята ми, нави ръкави и рече бодро:

— Хайде, момчето ми, само гимнастика ще те оправи.

Помислих си, че е луда, изобщо не разбирах за какво ми говори. Хвана ръката ми, после крака и ги огледа отблизо.

— Боже! — възкликна. — Отпуснал си се като торба. Но няма страшно, скоро ще те стегнем.

Вдигахме се и се влачехме заедно, вкопчени един в друг като грохнали пъшкащи борци. Тя често изпускаше по някоя пръдня. Разказваше ми за детството си, което прекарала сред коне. И аз изведнъж си я представих като кентавър, който прелита над зелената морава и пръхти. Понякога си въобразявах, че съм я яхнал и вятърът гали лицето ми, чувах тропота на копитата и усещах под себе си пулса на голямото ѝ сърце. Опираше коляно в гърба ми и ме превиваше назад, друг път сядаше върху гърдите ми и ме издърпваше за ръцете.

— Опъвай! Опъвай колкото сила имаш! — викаше тя. — Стегни тези мускули! Нов човек ще направя от теб.

Денят, в който за пръв път излязох от стаята си. Паметен ден. Седях по турски на леглото с ръце в скута. Бях се вторачил във вратата, после се видях сякаш отстрани как ставам, надигам се, натискам бравата и излизам навън. Дълго ниско помещение от двете страни с легла и в тях хора, които се надигнаха да ме видят. Всички тези очи! Очаквах просторна пустота и огромни помещения, в които от време на време да се мярка по някой странен самотен силует. Нисък мъж по чехли и нещо като рокля се приближи към мен. Почерняла кожа, хлътнали очи, перчем мазна черна коса. Поздрави ме фамилиарно и едната половина на малкото му лице с остри черти се усмихна.

— Я виж ти — рече той. — Нашият загадъчен пациент.

И ме поведе покрай леглата да ме представи на обитателите им. Не попита за името ми. Беше някакъв особняк с готова задявка за всекиго. По-възрастните се изсмиваха сподавено, а по-младите само се подхилваха глуповато. Всички избягваха да гледат покритото ми със струпей лице.

— Лично аз предпочитам ножа — каза той и посочи собствената си нещo като рокля.

Някои от леглата отминаваше мълчаливо. Бинтовани глави, восъчни лица, замаяни непроницаеми очи.

— Това са мозъчните увреждания — прошепна ми зловещо. — Държиш ли да ги разгледаш?

Казваше се Сайкс или Стоукс, нещo такова. Предложи ми слива, която извади от торбичка в шкафчето си.

— Нещастен случай, а? — рече.

На следващия ден, когато излязох, него го нямаше. Чаршафите от леглото му бяха вдигнати и вратичката на шкафчето му зееше отворена. Само една костилка от слива стоеше залепнала в дъното на металния пепелник. Ножът го беше довършил. Моя чичероне. Не, моя Вергилий. Защото в края на краищата това бе адът.

Въздишки. Стонове. Викове посред нощ. Един старец взе да повръща зелени съсиреци, провесил глава от едната страна на леглото, а младата сестра само го придържаше за челото. Бавни мокри прокашляния като звука на дефектирала смукателна помпа, която мудно и умислено се опитва да проработи. В големите бани, облицовани с бели плочки, имаше малки надписи, които предупреждаваха пациентите да не плюят в умивалниците. Навсякъде се виждаше един и същ дебел слой кремава боя, гладка като емайл, лепкава като кожа. Носех болничен халат в миши цвят, обрaмчен с избелял червен ширит. Представях си как преди да ми го дадат, някой е умрял в него. Непрекъснато се разхождах по глестообразните коридори, прегърбен надве, влачейки единия си крак. Хората извъръщаха поглед от мен, особено посетителите, тоест непосветените. Младите доктори се мръщеа, правеха нещo като гримаса на любезност, сякаш гледаха глупаво и нелепо представление. Отминавах, мъкнейки болката подир себе си.

Болката имаше миризма — блудкава, бозава, сладникава, нещo като смесица от пърхот и фекалии. По нея разпознавах моите побратими по страдание, онези, за които болката беше постоянно присъствие, нещo като втори призрак аз. Както и по безмълвието, което също беше по-особено. Заедно седяхме в така наречената

рехабилитационна, цяла група от такива като мен, нищо не правехме, дори дума не обелвахме, но въпреки това общувахме помежду си като участници в спиритически сеанс.

Понякога си представях, че не съм нищо друго освен ектоплазма, прозрачна, плаваща, мека като желе, невидима за очите на здравите. Един ден съвсем неочаквано се озовах в родилното отделение и застанах пред стъклената стена на бебешката стая, заляпан в редиците от мъничета със сбръчкани като сушени сливи лица, които лежах в пластмасовите креватчета. За миг се почувствах ужасно объркан — старият призрак съзерцава новия живот. Те изглеждаха като мен! Опрях чело в стъклото и обзет от нежност, жадно запоглъщах гледката. Майка в розова нощница вдигна очи от бебето си, видя ме и се разпищя. Дойдоха и ме отведоха, целия разтреперан, онемял, единият ми крак се влачеше и ме дърпаше назад към гроба.

Мислех си за всички мои мъртъвци. Мислех и за Сайкс или Стоукс, който си бе отишъл под ножа. Вече никъде го нямаше. О, част от него все още се навърташе наоколо, най-вероятно в моргата и най-вероятно с по-добър външен вид от моя, защото половината ми плът бе окапала и нищо нямаше по голите ми кокали. Но другото, останалото, онази негова усмивка, проникателният поглед, закачките, къде бе всичко това? Изчезнало. Това е смъртта. Не закачулен мрачен силует, нито добър приятел, нито дори празно пространство с целия потенциал, който се крие в него, а отсъствие, просто отсъствие. Нищо, никъде, несъществуване в живота. Но как тогава това нищо успяваше да ме спохожда така осезателно и непреодолимо, сякаш някой край мен бавно поемаше необятния си дъх?

— Недей да умираш — умоляваше ме отец Плумър. — Не си заслужава.

Седеше до леглото ми, съзерцаваше ме с усмивка, като ритмично поклащаше едното си ходило с черна обувка. Той беше капеланът на болницата. Край него се носеше миризма на пяна за бръснене и топло вино.

— Разбира се — рече той с успокоителен тон, — животът е гадно нещо и практически безсмислен. Но въпреки това трябва да се живее.

Беше ми писнал с това негово голямо гладко лице, плътен афектиран глас и добронамерено безпристрастие.

— Защо? — попитах.

С това мое лице да се изсмея беше сложна работа и не го правех често. Той обаче се усмихна и сви устни, като че люпеше семки с предните си зъби.

— Защо ли — повтори, — ами за да можем да се подготвим за вечния живот, който ни чака!

Сега беше негов ред да се изсмее и той се облегна назад, очилата му заблещукаха, ха-ха-ха! Изведнъж си представих лицето му с оголен череп, алените, възпалени, полюляващи се парчета плът, слюзта по тях, мускулите, белеещия се кокал на места, облецените очи.

— Сестро — провикна се той. — Тук имаме един млад езичник. — Точно така, ще трябва да го вкарам в правия път.

Тя спря зад него, мълчаливо се загледа в тила му за миг, после продължи. Той отново пусна своя смях — серия от приглушени взривове, със свити устни, сякаш изпускаше кръгчета цигарен дим.

Научи ме да играя шах. Винаги носеше у себе си малка пластмасова кутийка, която отваряхме и закрепяхме в края на леглото помежду ни. Много бързо усвоих играта. Представляваше нещо като движеща се геометрия. Той играеше безсистемно, като се надвесваше над дъската, впускаше се във внезапни необмислени ходове, после размисляше и ги анулираше през смях, и то само за да направи още по-голям гаф.

— Сега си вече по-добре, нали? — обръщаше се към мен, смръщил чело над безпорядъка от фигури. — В смисъл че състоянието ти се подобрява. Между другото шах. Шах, нали? А, не.

Гледаше като бухал шахматната дъска и тихичко си тананикаше с не много доволен вид. Последният му останал офицер понечи да се спаси, ала не беше забелязал моя кон.

— Да — рече той разсеяно, — животът, животът е...

Моят кон се изправи на задните си крака, ликвидира го странично и взе да рие земята с предните си копита.

— Мат — казах.

Той се шашна и вдигна ръце във въздуха.

— Така ли? — засмя се учудено. — Вярно бе!

Излез навън — всички така ми казваха. Поразходи се. Прескочи до града, поразгледай, отиди сред хората. Това е съвсем естествено,

какво толкова! Всичко е там, теб чака, това е твое рождено право. Бъди един от живите, човешко същество. Дадоха ми дрехи: риза, обувки, панталон и сако. Щом се облякох, почувствах нещо като гадене, сякаш бях навлякъл не чужди дрехи, а чужда плът.

Изправих се на стъпалата пред болницата и спрях. Златистият есенен залез чезнеше зад покривите. Оттогава нататък все си представях града по този начин — като безкрайна шир от великолепно разруха, която бавно потъва зад хоризонта. Ръцете ми трепереха, пъхнати в непознатите джобове. Огромно пространство, огромни разстояния. Зави ми се свят, имах чувството, че ако падна, ще падна нагоре в необятния въздух. В главата ми бучаха несвързани числа. Трева, дървета, релси, път. Пътят! Един автобус профуча и едва взе завоя. А може да е било и мастодонт. Вечерните посетители вече пристигаха. Извърнах лице да не ме виждат и се спуснах надолу по алеята.

О, тази първа есен. Огромни крехки небеса, черни като въглен клончета на фона на безбрежната синева, болезнен копнеж и смълчана скръб в плътния прозирен въздух. Скитах се из улиците като човек без памет, всичко ми изглеждаше ново и неизвестно защо — познато. Най-добре си спомням краткия час в края на капналия от умора ден, когато продавачите вече са се прибрали у дома, всичко е затворено и загадъчна тишина е легнала навред. Тогава удряше часът на просящите и пияниците, на онези, които тършуваха из боклукчийските кофи, на обезумелите старици, дрипавите, ала яки на вид млади мъже с обръснати до синьо бради и налудничави погледи, които крачеха забързано по средата на тротоара, като енергично размахваха ръце и сърдито разговаряха със себе си. Сякаш знаеха нещо ужасно, всички те, някаква страшна тайна, чието бреме бе разбило живота им. И аз бях един от тях или почти. Все още чирак, може да се каже. Все още новак. Дебнех ги с часове, мъкнех се след тях по мостове над канали, под арки, където гълъбите крачеха важно и напето, където прах и хартии се въртяха в буен вихър и всичко изнемогваше, сивееше, късаше сърцето. Не съм в състояние да обясня меланхолното удоволствие на тези мигове, от които се завръщах с неохота, когато последните проблясъци на деня се процеждаха откъм небето и една по една уличните лампи светваха в синкавия есенен сумрак.

О, площадите, булевардите, парковете. Опушена, огряна от слънцето утрин, миризма на измити тротоари, на риба и престояла бира. Една каруца отмина със звучен тропот и остави след себе си

купчинки конски фъшкии с цвят на старо злато. Ръмженето на трафика. Ненадейно изви черен вятър и денят се сепна. Заваля. В парка капещите дървета кръжаха бавно около мен — спря ли, спираха и те. Паянтовият купол на откритата естрада се олюляваше заплашително. Ала ето че слънцето отново изгря — окъпан в дъжд ослепителен блясък. Спрях на ъгъла до един мост. Месарница, зарзаватчийница и банков клон с червени тухли като детска кукленска къща със златни букви на витрината и огромен часовник, окачен над прага. Работник с бояджийска стълба, прикрепена на колелото му, изчакваше светофара и си свирукаше. Един камион се разтресе и спря, спирачките му издишаха шумно. Какво е това усещане за нещо надвиснало във въздуха, сякаш престъпление изчакваше сгодния миг, за да се случи? Светлините на светофара се смениха. Навред забелязвах бавната съсипия на нещата, безкрайната пълзяща разруха.

А после нощите. Сребристи, лъскаво черни, потъмнелите сгради клечат под навелата се да ги зърне луна. Една неонова светлина запращя — светне, угасне, пак светне, пак угасне, после потъна в странна тишина. Някъде се изсмя жена. В пометената от вятъра улица покрай реката двама дрипави мъже се сбиха, подрипваха вяло и неохотно, дишаха тежко, размахваха ръце, а пешовете на палтата им се бяха разлетели във въздуха. Свитият юмрук удари плътта с тежко мясване и единият тупна на земята, другият се прицели, ритна го отново, после пак — още по-силно. Мократа улица блестеше. Вятърът вдигна вестник от тротоара и го залепи върху една решетка. Огромна дебела чайка кацна на пътя и ме изгледа изпитателно с едното си око. Бях се свил в уличен вход и чаках, обзет от нетърпение и страх. Оттук се виждаше една малка мръсна истина, сама ми се разкри, макар и неохотно. Чайката разкърши крило, после отново го сгъна до тялото си. Единият от дрипльовците не спираше да кашля, скрил лице в шепа. Другият беше избягал. Зловонният дъх на реката, разлята помия, течение, пак черна помия. Тихо! Какво повика този дух?... Тихо!

Когато го срещнах, не, когато той ме срещна, седях на една пейка в парка. Беше по здрач през октомври, тревата бе посивяла от роса. Бях се заслушал в дърветата и плачливото им шумолене. Мина покрай мен веднъж, после се върна и мина втори път, върна се бавно за трети път и

спря. Слабо лисичо лице и тънка лукава усмивка. Пъхна ръце в джобовите си и повдигна вежда.

— Познаваме ли се? — попита.

Изучаваше ме, лебедовия ми профил.

— Знаеш ли, никога не забравям лице, ако съм го видял макар и само веднъж.

Изкикоти се. Не се изненадах, когато го видях. Седна до мен и подреди полите на старото си палто. Разказах му историята си. Той слушаше напълно неподвижен, с ръце, склучени върху едното му кокалесто коляно. Мракът плъзна из парка. Градските камбани проехтяха — едни отблизо, други отдалеч.

— Цялото това време в цеха за поправки, а? — рече. — Но я се виж сега, нов-новеничък.

Един прилеп запърха над нас във виолетовия мрак.

— Помогни ми — помолих се.

Обходи с поглед притъмнялата трева и кимна, ала на себе си.

— О, Калибан — каза, — трябваше да дойдеш с мен, когато те подканих. Нали ти казах, че тук всичко е свършено, нали те предупредих! И видя ли какво стана.

Той въздъхна. Група маскирани деца изскочиха от храстите с шумни викове. Вдигнах ръка и скрих лицето си.

— Помогни ми.

— Искаш да си истински мъж, така ли?

Облегна се назад, кръстоса крака и се загледа в черните клони над главата си.

— Все пак хубаво се позабавлявахме, нали? — рече. — Страхотно беше. Сега ми се струва, че всичко това е било толкова отдавна. Още ли те бива в смятането?

— Да.

Смеещите се дечурлига пак се върнаха и затичаха в кръг около пейката, на която седяхме.

— Май те взеха за плашило — каза Феликс.

Стана и те мигом се изпокриха в храстите. Остана да стърчи още миг и печално огледа мрака. После извади лист хартия и огризка от молив, написа някакъв адрес и ми го даде.

— Понякога съм там — каза. — Обикновено вечер. Не е далеч. — Тръгна, повървя малко, спря и се върна. — Видя ли? Нали ти казах,

че никога не забравям лице, щом веднъж съм го видял.

Чандъс Стрийт представляваше отдавна западнало свърталище в джорджиански стил с протестантска църква в единия край и заобиколен с оградка зелен площад — в другия. Скитах се там денонощно, крачех под лампите, наблюдавах къщата с висока тераса, с изпочупени гранитни стъпала отпред и черна външна врата. Хора влизаха и излизаха. Не, никой не влезе, никой не излезе, вратата не се отвори нито веднъж. Понякога една хрома проститутка присядаше на стъпалата отпред и си тананикаше с пиански глас. Веднъж ме помоли за кибрит, а когато ѝ отвърнах, че нямам, ме нарече пътьо. Двамата не бяхме единствените скитащи се тук. На ъгъла до църквата се появи и двойка, която всяка вечер идваше по едно и също време: млад мъж с болнав вид и треперещи ръце и момиче, което приличаше на видение, с тънка провиснала коса и крака като клечки. Мотаеха се наоколо някъде към час, като напрегнато се взираха нагоре-надолу по зле осветената улица, след което се обръщаха и с много нещастен вид си тръгваха. След време младият мъж взе да ме поздравява, като весело вдигаше пръст към падналия върху челото перчем и се опитваше да се усмихне. Една вечер ме спря, хвана ръката ми с треперещите си пръсти и предпазливо се огледа, сякаш се канеше да ми сподели страшна тайна. Вместо това обаче ми поиска пари. Момичето гледаше с празен поглед някъде към кръста ми. Дадох му цяла шепа таблетки Емпуса. Той ме погледна учудено и тихо подсвирна.

— Страхотно, приятел — каза. — Аз пък мога да ти предложа Новена.

Имаше и още едно момиче, и то кожа и кости, с кльощави крака, с изпито лице и бледи тънки китки. Носеше прозрачна найлонова мушама за дъжд и бели обувки, а в ръцете си стискаше бяла найлонова чанта. Пушеше цигари и крачеше от единия светъл кръг под лампата до другия, като съзерцаваше улицата и къщите. Но мен сякаш не ме забелязваше. Младият мъж с треперещите ръце се приближи към нея, протегна ръка, но и на него му обърна гръб. Пушеше и крачеше, пушеше и крачеше. Една нощ се опитах да я проследя. След като бяхме прекосили улица-две, тя изведнъж сви рязко и се качи в един автобус. Отдръпнах се назад, скрих се на тъмно и видях как автобусът

я отнесе — седеше гордо изправена до прозореца, успях да зърна малкото ѝ, бяло като тебешир лице с остри черти и ниско подстриганата гарвановочерна коса.

В края на седмицата най-накрая се появи и Феликс, мъкнеше се бавно по улицата с разкопчано палто и пъхнати в джобовете ръце. Момичето прекоси улицата бързо и го пресрещна на стъпалата. Той спря с вдигнат към звънеца пръст и отстъпи назад. Тя го заговори — тихо и напористо. Пресякох улицата и заставах под тях на тротоара. В същия миг момичето млъкна, Феликс погледна през рамо.

— Скъпи ми приятелю — рече той, — ето те и теб.

Момичето се обърна едва-едва към мен, ала продължи да гледа в земята. Умълчахме се. Феликс погледна първо единия, после другия.

— Да не би да сте заедно? — попита той. — Не ли? Какво съвпадение тогава.

Натисна звънеца, но никой не отвори вратата. Звънна повторно. Стояхме и чакахме. После момичето, очевидно вбесено, отвори чантата си и извади ключ. Феликс ѝ се ухили. Тя обаче не му обърна никакво внимание, само пъхна ключа в ключалката.

Мрачно неприветливо антре с масленозелени стени и прашна крушка с абажур от кафява хартия. Килимът по стълбите — протрит. Мълчаливо се заизкачвахме в мрака, Феликс се усмихна на себе си и тихичко си подсвири. Момичето вървеше пред нас. Отзад косата ѝ стърчеше на туфи, сякаш някой се бе опитал да я оскубе. На третия етаж тя почука на една врата, но това бе само жест, защото и от тази стая имаше ключ. Вътре беше тъмно с изключение на бледорозово мъждукане, което се процеждаше през горната част на високите прозорци, Феликс светна лампата.

— Хоп, магия! — извика той. — Тук ли си, неподкупний?

Никой не се обади.

На пода бяха струпани кашони и купища книги, на закачалката висяха черна престилка и чадър. Кухнята смърдеше на газ, балатум и нещо гниещо. Феликс запали печката и отвори бюфета. Момичето отиде в стаята с изглед към улицата. Последвах я. Застана до прозореца и се загледа навън. Църковната камбанария стърчеше като изрязана на фона на серното небе. И в тази стая цареше хаос, пак кашони по пода, пак книги и мръсни чинии на масата. Момичето запали цигара. Пламъкът на кибритената клечка се огъна.

— Ти ме проследи тази вечер — рече тя и продължи да гледа през прозореца. Явно мислеше за нещо друго. — Недей да вървиш подире ми.

Влезе Феликс с чайник в ръка.

— Ето сега — потри ръце — по една хубава чаша чай.

Носеше стар, овехтял шлифер и разкривени трандафори. Постави чайника върху масата, като помете настрани мръсните чинии и разпръснатите прибори.

— Виждам, че двамата вече сте се запознали — подхвърли той.

Взе три чаши от масата и лисна останалата на дъното течност срещу оцапаната решетка на камината.

— Аз не искам от тази помия — рече момичето.

Той се намръщи и театрално се огледа наоколо, престори се на ужасно изненадан.

— Помия ли? — попита. — Помия? О, имаш предвид чая. О!

Изсмя се под сурдинка, отиде до масата и поклати глава. Наля чай в три чаши и й поднесе едната. Тя я взе.

— Знаеш ли — обърна се той към нея, — че и нашият млад приятел тук, той също е лежал в болница. Каза ли ти?

За пръв път тя вдигна лице и ме погледна право в очите. Имаше малки черни, близко поставени очи с обидено изражение. Изглежда ме изпитателно и прехапа устни. Найлоновата ѝ мушама бе закопчана догоре.

Зад гърба ни се отвори врата и влезе дребен мъж със свиреп вид. Носеше дълги вълнени наполеонки, а отгоре се бе заметнал с одеяло. Косата му стърчеше на кичури от рижави бодли, а лицето му бе обрасло с три-четиридневна червеникава брада. Напъна се да каже нещо, но вместо това кихна. Босите му ходила бяха малки с корави жълти нокти.

— О, професоре — каза Феликс. — Помислихме, че те няма.

Дребният мъж го изглежда кръвнишки.

— Аз съм болен — отвърна.

И сякаш да потвърди казаното, кихна още по-шумно. Феликс посочи към почернелия чайник върху масата.

— Искаш ли чай, професоре?

Онзи изобщо не му обърна внимание. Момичето стоеше с гръб към прозореца. Той придърпа одеялото си, загърна се още по-плътно,

изглежда го, после премести погледа си към мен.

— Ти кой си? — ме попита.

Феликс се прокашля.

— Това е момчето, за което ти говорих. Спомняш ли си?

Професорът отвори уста и замижа. Зачака, ала кихавицата не го споходи.

— А! — рече раздразнено. — Детето-чудо.

Казваше се Косок.

Споменах ли за рейсове? Много харесвах начина, по който се търкаляха по улиците, въздишаха и потръпваха като огромни, много сериозни и преуморени животни. Скачах на някой от тях, произволно избран, и се возех до края на маршрута му. Свивах се на предната седалка на втория етаж и гледах как градът се разстила край мен — булевардите с шпалир от дървета, малките паркове, куполите, куличките и украсените с всевъзможни завъртулки фасади. Пред очите ми се плъзваше облепена с афиши строителна ограда, после лъскав отрязък от реката, после задънена улица с паркирани по нея коли, деца, които ритаха топка под ръждивия железопътен мост. Най-добре опознах горния пласт на нещата — бедняшките горни етажи над лъскавите магазини, аварийните стълби, саксиите със здравец пред малките мръсни прозорци, избелелите надписи по тухлените зидове, рекламиращи карболов сапун и тютюн за дъвчене, както и складовете на търговците, които снабдяваха заминаващите кораби с провизии. После идваха покрайнините, пустошът на ветровитите квартали с типови къщи и пръснати между тях хилави градинки, прохождащи деца, тръгнали да бродят из калната мизерия, после внезапният живачен отблясък на огледало в мрачните дълбини на стаен прозорец.

Като си мисля сега за тези безцелни призрачни пътешествия, винаги се сещам за момичето. Когато напусна апартамента през онази първа нощ, аз тръгнах с нея. Вървахме из мрачните улици и мълчахме. Рейсът дойде и вътре бяхме единствените пътници с изключение на някакъв пияница, който се бе проснал да спи върху задната седалка. Гледахме как полираният мрак навън се плъзга край прозореца. Тя пушеше. Казваше се Адел. Изглежда ме строго.

— Не съм еврейка, така да знаеш — ми рече. — Да не мислиш, че съм еврейка.

Кондукторът ѝ каза, че в рейса не се пуши. Тя не му обърна внимание. Държеше цигарата вдигната между тънките си бели пръсти и от време на време лекичко я почукваше с изядения нокът на палеца си. Пътувахме покрай реката, под зловещите силуети на складове и подежни кранове. Пияният се събуди, разкреця се, после отново изпадна в несвяст. Кондукторът се разхождаше между двете редици седалки, дъвчейки кибритена клечка. Изглежда ни продължително — от главата до петите, особено моето лице, после нейната налудничава прическа, и се усмихна замислено. Адел не сваляше очи от прозореца,

току изтръскваше цигарата си, като лекичко я потупваше, а тя трепереше между пръстите ѝ, сякаш през нея постоянно протичаше слаб ток.

— Мразя го! — изсъска. — С тази коса. Начина, по който върви, сякаш няма гръбначен стълб.

Знаех кого има предвид.

Ненадейно се разсмя — кратък папагалски крясък. После се намръщи, стана рязко и натисна звънеца. Пияницата измърмори нещо в съня си. Слязохме на някакъв пуст ъгъл под мъждукаща улична лампа. Виждаше се нисък изронен дувар, боядисан в синьо, и висока паянтова дървена ограда, цялата изподраскана с имена и псувни, с проводени сърца и една изрисувана с тебешир закръглена като луковица дебелана с разтворени крака. Адел се огледа замислено и притисна чантата към хлътналата си гръд. На уличната светлина устните ѝ изглеждаха черни. Тишината на нощта ни обви плътно.

— Тук ли живееш? — попитах.

Тя ме погледна изненадано.

— Не. Защо?

В дясната ми ръка запулсира тъпа болка, като старо куче, което рязко подръпва каишката си. Глътнах едно хапче.

— Откъде ги взимаш — попита тя, — хапчетата?

Предложих ѝ едно. От ореадите — беше ми последното. Тя го разгледа, сложи го в устата си и го глътна бавно и внимателно, сякаш ѝ бях дал не хапче, а късче от моята болка. За втори път ме погледна право в очите.

— Гейбриъл. Така ли се казваше?

Тя никога не се усмихваше. Само понякога се изсмиваше отривисто или пък се ухилваше с блуждаещ, объркан поглед. От отсрещната страна се зададе рейс. Тя наведе глава, бързо се отдалечи от мен и прекоси уличното платно. Токчетата на белите ѝ обувки потракваха по асфалта, фаровете на рейса я осветиха за миг. Качи се, той изръмжа, после трмаво потегли в мрака.

На следващата сутрин отново се спуснах до вълнолома, но всичко изглеждаше съвсем различно на дневна светлина и не успях да открия пустия ъгъл с боядисания в синьо дувар и надрасканата дървена ограда. Подемните кранове и белезникавите стени на

складовете изглеждаха сякаш са извърнали глави и презрително хихикат в шепите си.

Феликс дойде с мен до болницата за редовното ми седмично посещение. Наложих се дълго да чакаме, седнали на дървените пейки в антрето на отделениято за приходящи пациенти. Имаше майки с уплашени деца, младежи с костюми и обръснати до синьо лица, момичета като кукли с невероятни прически и ярко начервени устни. Всички гледаха право пред себе си с едно и също изражение на отегчение, недоверие и страх. На определени интервали вратата пред нас се отваряше, излизаше сестра и извикваше нечие име, при което пъргаво скачаше момче с шина или пък старец със сълзящи очи и тремор смирено затъртяше крака към нея. Тогава всички се измествахме встрани по пейката, а човекът от крайното място на едната пейка се преместваше на овакantenото място на другата, Феликс се изсмя.

— Тук сме като в домашен параклис — подхвърли той. — Чакаме ред да се изповядаме.

Той седеше спокойно разположен с кръстосани крака, артистично праметнал едната си ръка върху облегалката на пейката, усмихваше се на пребледнелите кашлящи лица и на начервените момичета. Сръчка ме и рече:

— Страхотна компания сме, нали?

Когато дойде моят ред, той се надигна и понечи да влезе с мен, ала сестрата го спря. Беше вече стъпил на прага на кабинета и успя да надникне вътре, преди вратата да се затвори под носа му.

— Какво нахалство! — изсумтя сестрата, но въпреки това продължи да се усмихва.

Помещението както винаги гъмжеше от народ — асистенти с бели престилки се мотаеха с папки под мишниците, консултантите седяха на бюрата си — ужасно отегчени и само с половин ухо изслушваха трескаво изшептените разкази за страхове, нощни напикавания и внезапно появяващи се нетърпими болки. На един от кантарите в стаята мереха старец, който трепереше като лист, а кокалестите му пръсти стискаха панталоните да не паднат. В една кабинка без завеса седеше възрастна дебела жена и си играеше с

жартиерите, а сестрата стоеше права до нея и нервно потропваше с крак. Доктор Кранич ме изгледа с недоумение, после отвори папката да се подсети.

— А, да! — рече. — Суон. Как си?

Показах му ръцете и прасците си. Присажданията бяха заздравели и площта на новата кожа — като розов лишей — се бе уголемила. Той кимна и затананика. Помолих го за нова рецепта. Той сви устни и погледна през мен, сякаш не беше чул.

— Не мога да спя — настоях аз.

— Може пък — кимна разсеяно — да трябва да стоиш буден. — Опипа дясната ми ръка, раздвижи я, за да се увери, че ставата е в ред. — Много ли боли?

Не му отговорих. Пусна ръката ми, наведе се над болничния ми картон и записа нещо вътре със заоблечения си педантично четлив почерк.

— Можеш да живееш съвсем нормално — отсъди той. — Нищо не ти пречи.

Но не вдигна очи да ме погледне. Говореше с безизразен и бездушен тон, сякаш беше сам и изпробваше думите колкото да чуе как звучат.

— Дайте ми рецепта — примолих се. — Помогнете ми.

Но той продължи да пише — бавно и съсредоточено.

— Вече ти помогнах — измънка под носа си.

Феликс не беше в чакалнята. Открих го в коридора, пушеше. Попита ме какво е казал докторът и когато му предадох думите, той се изкикоти, хвърли фасата на пода и го стъпка. После се качихме на горния етаж и старшата сестра ми напълни джоба с хапчета. Погледна мълчаливо Феликс. Той се подсмихна. На излизане рече:

— Тези хапчета ти ги даде ей така, никъде не ги записа, нали?

Ноемврийски вятър по улиците, натоварено движение, пушек и грохот. Той обичаше да му разказвам за часовете, прекарани върху операционната маса, за превръзките със станиол, за марлите и ножиците. Току премигваше и изскърцваше със зъби, затваряше едното си око и размахваше ръце в лицето ми, сякаш не искаше да чуе и дума повече.

— Но все пак те върнаха към живота — казваше накрая. — И след това ние отново се срещнахме. Виждаш ли как се нареждат

нещата? Бог пази стриганите агънца.

По обяд в апартамента лампите светеха. Професор Косок крачеше из разхвърляния, претъпкан с мебели и вещи хол. Носеше черни панталони като кюнци, обувки с връзки и омазнена папийонка. Ходеше със сърдита, поклащаща се като пате походка, дебелиите му крака се огъваха и непрекъснато мърдаше ръце, сякаш нещо го стягаше в чатала и под мишниците. Забоде в мен малките си тъмни премрежени очи. Адел седеше в креслото до камината, облечена в найлоновата си мушама, беше се навела напред и опряла лакти върху коленете, втренчила поглед в единствения работещ нагревател на електрическата печка. Под очите ѝ имаше тъмни кръгове. Огънят от печката хвърляше ромбовидна сянка върху пищялите ѝ. Пепелникът на пода до нея беше препълнен.

— Така! — извика щастливо Феликс, огледа ни и потри ръце. — Ето ни отново заедно!

Адел ме разведе из града и ми показва места, за чието съществуване не бях и подозирал. Оградени със зид градинки наред квартал, населен с учреденски сгради, малки вътрешни дворове със странна форма, обрасло занемарено гробище по средата между фурна и банка. Вървеше бързо по улиците с източена шия, а малкото ѝ лице с остри черти бе някак издадено напред. От време на време спираше и се оглеждаше внимателно, с проникателен поглед, сякаш много държеше да установи нещо, някакъв детайл от пейзажа. Почти не ми говореше, само поглеждаше косо надолу към коленете ми. Влизахме в големите универсални магазини, шляехме се из ярко осветените пътеки, зяпахме мълчаливо рафтовете с шарени дрехи, тоалетни принадлежности и пакетирани храни, сякаш бяха експонати в музей, изкопаеми от някакъв отдавна отминал златен век. Хората ни зяпаха, децата подръпваха уплашено полите на майките си, сочеха ни с пръст и зяпнали от учудване жадно ни поглъщаха с поглед. Адел не обръщаше внимание на нищо. Тя живееше в града, сякаш бе единствената му обитателка, сякаш той ѝ принадлежеше, сякаш бе огромна ветровита градина на удоволствията, пуста и порутена.

Обядвахме в евтини кафенета, седнали на пластмасови маси зад замъглени витрини, сред миризмата на сварен чай, пържени филийки и

угарки. Наблюдавах хората край нас, шофьорите на камиони със зачервени очи, трътлестите момичета с изрусени коси и чорапи с бримки, мършавите, съсухрени млади мъже с отеснели шлифери. Хранеха се като кучета — подозрително наблюдателни, наведени над чиниите, челюстите им дъвчеха ритмично с кръгови движения. Зяпаха тъпо и неразбиращо, сякаш току-що бяха оцелели от някаква страшна катастрофа и още не можеха да дойдат на себе си. Тайничко наблюдавах и Адел, изпитото ѝ, светнало от слабост сърцевидно лице и премръзналите ѝ, зачервени от студ ръце. Почти нищичко не хапваше, затова пък пушеше непрекъснато и се наливаше със слабо сивкаво на цвят кафе. Когато лапваше цигарата, затваряше едното си око сякаш от болка и всмукваше силно с остър дрезгав звук. Понякога говореше — тихо, страстно, без да откъсва поглед от замъгленото стъкло до себе си. Твърдеше, че разни хора я следят, че нощем мъже я задирят из улиците, сядат до нея в рейсове, опипват я и ѝ шептят мръсотии. Един ден някаква червенокоса жена се приближила откъм гърба ѝ и я проклела, развикала се и я заплюла в лицето. Освен това проститутките и скитниците не сваляли малоумните си погледи от нея. Веднъж на някаква опашка в магазин един негър плътно се притиснал в нея.

— Беше силно парфюмиран — каза тя. — А дланите на ръцете му бяха розови.

И тогава нададе своя писклив птичи смях и ме изгледа с отнесения си, отчаян поглед.

Аз също ѝ показах моите стари обиталища, алеи и сводести проходи, улиците край реката, калните пътечки по протежение на канала, където бях издебвал просяците и откачените в онези първи опиянителни дни на есента, които сега ми се струваха безкрайно далечни. Тя често ставаше неспокойна, като нервно поемаше ту в една посока, ту в друга, сякаш търсеше откъде да избяга. Понякога ненадейно хукваше и се скриваше от мен, както направи и през онази първа нощ на вълнолома, скачаше в някой автобус или пък изчезваше, потъваше в някоя странична уличка. Според мен не го правеше от гняв, грубост или невъздържаност, а защото в един момент просто забравяше за моето присъствие. Понякога се случваше да не я виждам с дни. Не знам къде ходеше. Сигурно си имаше стая някъде другаде. Много държеше на това да не живее в апартамента на Чандъс Стрийт,

въпреки че прекарваше там много време и често спеше в някоя от мръсните и мрачни задни спални. Там държеше и нещата си — пръснати сред общия хаос. Имаше куфар, пълен с дрехи, който често се преместваше от спалните в предните стаи, оттам във вестибюла и после обратно по същия път. Всичко се местеше по този начин, вещите на професора също, и може би затова апартаментът имаше такъв вид, сякаш огромно и много разхвърляно семейство току-що се е нанесло в него или е на път да се изнася. Адел си пробиваше път сред неразборията със сомнамбулско изражение на лицето, някак намусена, сякаш търсеше нещо, но бе забравила точно какво. Една вечер ми показва спринцовката си, голяма и старомодна с градуиран стъклен резервоар и метално бутало с вдлъбнатинка за палеца. Имаше си и специална кутия като за бижута с тъмносиня кадифена подплата и капаче, което щракваше при затваряне.

— Той ми я намери — рече тя.

И двамата се наведохме над спринцовката, челата ни почти се докоснаха и я заразглеждахме мълчаливо. После тя въздъхна, хлопна капака, взе си я и излезе от стаята. Застанах до големия преден прозорец. Зимната вечер се спускаше. Чувах в далечината грохота на натовареното движение. Недозагасената ѝ цигара продължаваше да дими в пепелника върху лавицата над камината. Все не успяваше да изгаси докрай фасовете си, независимо колко силно ги натискаше и кривеше уста от напрегането.

Намерих я в голямата гола стая в задната част на къщата. В ъгъла имаше тясно легло и една-единствена мъждукаща крушка се поклащаше от тавана. Газовата печка съскаше. Големите прозорци без завеси гледаха към запустяла градина. Нощта се спускаше над града, сякаш черен газ струеше от още светлото мораво небе. Тя седеше на леглото с наведена глава, едната ѝ ръка висеше отпуснато, а другата лежеше върху коленете с дланта нагоре. Беше се съблякла. Презрамката на комбинезона ѝ се бе смъкнала. Щом влязох, тя вдигна глава и ме огледа разсеяно с празен поглед. Прокара пръсти през косата си.

— По едно време цялата я бях отрязала — рече. — Но пак порасна.

Премигна, намръщи се и поклати глава. После стана, свали си комбинезона през главата и го остави да се изплъзне през пръстите ѝ

на пода. Крехки китки, тънки глезени, мършави хълбоци. Нежни белеещи се рамене. На един от пръстите на краката ѝ се виждаше лейкопласт — където е имало мехур от измръзване. Тръгна да се разхожда нагоре-надолу из стаята и докато крачеше, разсеяно сваляше и останалото по нея. Изглеждаше ми доста странно — тази добре позната глава върху непознатото слабо, бяло като бадем тяло. Между краката ѝ се виждаше малък процеп като триъгълник, точно под петното от черни косми. Запали цигара. Когато я докоснах, тя се извърна рязко, сепнато. Устата ѝ бе отворена, целунах я несръчно, вкусих от дима на цигарата ѝ. Тя не затвори очите си.

Загаси лампата и двамата легнахме заедно върху тясното легло. Цялата трепереше. Постепенно неясните очертания на стаята изплуваха от мрака подобно същества, които безмълвно се скупчваха край нас. Тя ме притисна силно в обятията си, но в същото време като че ли по-скоро ме отблъскваше, сякаш част от вниманието ѝ бе другаде, сякаш се бе съсредоточила в нещо отвъд мен. Чаршафът беше студен и влажен. Аз горях и зъзнях. Ръцете ми трепереха. Близнах клепачите ѝ, подмишниците, пъхнах език в ухото ѝ, в пъпа ѝ, в студената чашка в основата на шията ѝ. Ала тъкмо когато понечих да проникна в нея, тя се отдръпна и настана внезапно глухо мълчание. Съвсем внимателно опитах пак, но тя се дръпна. Не ми даваше да вляза в нея, или поне не там, където аз най-много исках, докато накрая въздъхна отегчено и ме загърби.

Лежеше на ръба на леглото, свита и напрегната, беше се втреничила в мрака като заслушано животно, което очаква да долови опасността. Още стисках в ръка едната ѝ гърда — малка и студена, и бях прилепил устни до тила ѝ. Кожата ѝ имаше млечна миризма — като на ученичка. Продължавах да треперя. Вечерта бе тиха. Прозорците гледаха оцъклено и изумено в мрака. Прелетя самолет, двигателите му работеха тежко и трудно, вдигнах очи към рубинените светлини на крилете му, които прекосиха единия край на прозореца над нас. В главата ми изплува отдавна забравен миг от моето детство, в него нямаше нищо особено и не знам защо си го спомних — просто миг, когато бях застанал на завоя на стръмна улица някъде нощем, през зимата, мократа настилка блестеше, мъртвите листа се въртяха в кръг, а светлината от уличната лампа се люшкаше от вятъра. Отсъствието,

така си мисля, безнадеждното бреме на всичко онова, което го няма, това, предполагам, си бях припомнил.

Облякохме се в пълно мълчание. Газовата печка продължаваше тихо да преде съскащата си песен. Ръцете ми още трепереха. Адел се намръщи и взе да крачи от стая в стая, сякаш търсеше нещо. Беше гладна, така ми каза. Излязохме и тя си купи пакетче чипс. Застанахме на тротоара пред магазинчето и бързо излапахме чипса. Тя гледаше право надолу, забила поглед в земята, и напъхваше чипса в устата си, сякаш хранеше не себе си, а някакъв прегладнял звяр вътре в нея.

Тръгнахме да се разхождаме. Беше влажна, студена и ясна нощ с пронизващ вятър. Пълната луна си играеше с плаващите облаци, ту се гмуркаше в тях, ту отново се показваше. Пред една кръчма двама се биеха, после видяхме дребна женица да бута кукленска бебешка количка, в която возеше кученце. На едно празно място около запален огън седяха в кръг група пияници и се наливаха с денатуриран спирт. Приличаха на порутени от времето каменни статуи. Застанахме върху един мост и се загледахме в шлепа, който се плъзна под нас — мрачен и мълчалив върху мрачната река. Когато се върнахме на Чандъс Стрийт, болнавият младеж беше там, чакаше на ъгъла, увит в палтото си, наведен срещу вятъра, а до него — кльощавата му приятелка. Опита да си лепне весела усмивка, ала устните му потрепваха нервно.

— Здравсти, шефе — провикна се той. — Имаш ли от дрогата? Слушай, страшно сме зле, вече не издържаме.

Предложих му едно шишенце от Лемуриите. Той го грабна, но като прочете надписа, помислих, че ще се разплаче.

— Не това бе! — изпъшка. — Това не върши работа. От другото искам, нали го знаеш. Като последния път.

Целият се обливаше в пот. Момичето захленчи. Той се обърна към нея и ѝ изшътка да млъкне с одрезгавял, мутиращ глас. Адел продължи да върви напред с наведена глава.

— Нямам — казах му и си тръгнах.

Той обаче ме настигна, взе да рови из джобовете си, извади часовник и ми го пъхна под носа.

— Давам ти го — рече. — Виж го! Златен е!

Сложих ръка на гърдите му и го блъснах. Той остана на място, оклюмал, само ме проследи с поглед, докато се отдалечавах. Изхълца шумно и ядно тропна с крак.

— Защо бе, приятел?

Адел бе вече до вратата. Тъкмо изкачих стълбите, когато тя влезе вътре и тихичко затвори вратата под носа ми.

Една вечер Феликс ме причака във входа. Имал да ми казва нещо, крайно време било да си поговорим. Някъде над нас се отвори врата, той ме хвана за ръката и бързо ме придърпа след себе си, помъкна ме по тъмен коридор под стълбите. Излязохме в двор. Имаше кофи за боклук и миризма на усойна влага. Той се огледа предпазливо, после ми намигна и заби треперещите си нокти в рамото ми.

— Трябва да внимаваме. Той е винаги нащрек.

— Кой?

Феликс се изсмя.

— Кой! Ти кой мислиш?

Тръгнах след него. Прекосихме тясната градинка — беше цялата обрасла с поветица и бодливи трънаци. Високите стъбла на изсъхналата паламида стърчаха голи и вкочанени. Околоврът се издигаха само гърбовете на околните къщи. Небето още светлееше. Новата луна бе увиснала над комините, Феликс пъкна ръце в джобовете си и престана да се оглежда.

— Във всяко нещо си има ред — започна той. — Това е прекрасно, нали? Виж това място. Прилича на пустош, ала под пустошта има градина. — Изглежда ме косо и се ухили. — Какво ще кажеш?

— Не знам — отвърнах.

— Как да не знаеш! Разбира се, че знаеш, най-вече пък ти! — И отново ме хвана за ръка.

Продължихме по буренясала пътечка и стигнахме до черно езеро с оклюмало над него самотно, голо, изсъхнало дърво. В дълбините на водата шаваха неясни форми. Спряхме, наведохме се и погледнахме — много бавно рибите изплуваха на повърхността като в сън, вдигнаха бледи, молещи се уста, белезникавите им перки вяло припляскваха в кафявата като мъх вода. Лицето на Феликс се разтегна в усмивка и той ме погледна с очи като рибешките уста.

— Какво са числата в края на краищата? — попита. — Музика, нали така? Всичко е въпрос на математически пропорции, нали така?

Бакъреното отражение на един облак прекоси водната повърхност, в която се оглеждаше арабската луна — блещукаше с двата си сребърни рога. Рибите отново потънаха плавно и надълбоко.

— Хайде — подкани ме Феликс, — дай да се поразходим. Трябва да се срещна с един човек.

Здрачът вече се спускаше и уличните лампи светваха една по една. Духаше студен вятър и по плочника се виждаха кръпки от влага. Вървахме покрай оградката на площада под тъмните дървета, Феликс кимна към канавката.

— Винаги съм се чудил — рече — кой събира умрелите котки от пътя? Тази сутрин тук имаше една премазана, а сега не я виждам.

Той спря и вдигна свитата си шепа зад ухото, сякаш да чуе по-добре. И наистина някъде отдалеч долетя музика — протяжен рев на тръба.

— Чуй! — извика той. — Ангелите възвестители.

Чиновниците се прибираха у дома, пробягваха като сенки през мразовития здрач, бързаха да настигнат непонятния си живот. Пресякохме пътя, минахме покрай високите сводести колони и гранитни фасади и поехме към реката. Два силуета в дълги палта стояха под улична лампа и разглеждаха бутилка, увита в кафява амбалажна кесия. В една пукнатина в паважа — очевидно спукана тръба — бълбукаше вода. В миг прозрях мрачната сърцевина на нещата и в мен заликува налудничаво веселие, надигна се като стомашни киселини.

— Та за професора — обади се Феликс. — Той е безнадежден случай, само това ще ти кажа. Вече съм се отказал от него, вдигнал съм ръце. Сляпата случайност, твърди той, сляпата случайност — освен нея друго няма. Като че случайността е сляпа. Ние обаче ги разбираме тия работи, нали, Кастор?

Минахме под железопътен мост. Откъм една тясна уличка се разнесе зловонието на реката. Имаше прилив. Тръгнахме по вълнолома, стъпвахме внимателно по слузестия калдъръм и спряхме до ръждясал товарен кораб. Извитият му нос стърчеше над нас, остър като секира. Феликс надникна в мрака и тихичко изсвири с уста. Забързаните облаци се разливаха на талази отвъд корабния силует и светлееха като бляскав пушек. Той изсвири още веднъж и този път получи едва доловим отговор. Появи се глава, една ръка помахаше и след малко по корабната стълба заслизаха две фигури — безшумно подтичваха на пръсти, Феликс тръгна към тях, но в един миг спря и се обърна към мен.

— Между другото споменах ли ти, че старецът иска да работи с теб?

Моряците бяха набити, ниски, кривокраки мъже с яки бицепси. Единият носеше кожена шапка с козирка. Казваше се Бранд. Лицето му беше голямо и розово, а очите му бяха толкова близко едно до друго, че чак се сливаха. Мълчеше и само се хилеше, оголвайки уста, пълна с изпочупени зъби. Приятелят му се казваше Фриш^[1]. Беше с високо чело, щръкнал нос и почти без брадичка.

— Скъпи приятели!... — каза Феликс.

Фриш вдигна ръка и направи знак, че ще му отреже главата.

— *Ruhe!*^[2] — изръмжа той. — Какво искаш, всички да ни чуят ли?

Отидохме в „Звезда на морето“ — опушена бърлога с нисък таван, пластмасови столове и пожълтели гравюри на платноходи по стените. Компанията на бара беше шумна и доволно подпийнала. Седнахме в ъгъла на кръчмата, Феликс купи по едно бренди за моряците, отпусна се назад и с удоволствие ги съзерцаваше как пият, като барабанеше с пръсти по масата и се усмихваше, Фриш, който оглеждаше всичко с дълбок сърдит скептицизъм, потопа тюленската си муцуна в чашата, след това погледна мрачно покритите с влажни петна стени, гравюрите по тях и повесените над бара разноцветни хартиени гирлянди. Изгледа ме и се обърна към Феликс:

— Това е твоят лаборант, така ли? Твоят химик.

Феликс се изсмя невъзмутимо.

— О, не — отвърна му. — Моят... съдружник. — И ми намигна.

— Да бе — изсумтя раздражено Фриш, — и на такъв прилича.

Взеха да спорят за пари, или поне Фриш започна, докато Феликс седеше и се усмихваше. Сред насъбралите се на бара някой падна от стола си и всички избухнаха в дивашки смях. Бранд се оглеждаше наоколо с циклопското си око, а по лицето му бе изписано нещо като щастливо удивление, вдигна кожената си шапка и почеса сламенорусата си коса, като че ли никога не бе виждал подобно място с толкова много веселяци. Гаврътна още едно питие, тресна чашата върху масата и запя:

В килера плъх се спотаил,

*похапвал си сланина
и като Лутер се сдобил
с шкембе и половина.*

— А така, Ларс! — провикна се Феликс. — Давай смело!

*Отрова сложили и той
лишил се вече от покой
като в любовна мъка.
Като в любовна мъка!^[3]*

Раздадоха се още питиета и зловните бръцолевеници на Фриш взеха да стават все по-неясни. Бранд се изправи, качи единия си крак върху масата, поднесе запалена кибритена клечка между краката си и пръдна. Задникът му блъвна къс син пламък. После пак седна и лицето му се изкриви в тъпа овча усмивка, разкърши стеснително рамене и подръпна козирката на шапката над очите си.

— Браво! Същинска главня си! — похвали го Феликс.

— Задник! — измънка Фриш и сви презрително устни.

Бранд се ухили и наведе глава.

— Да пием! — обади се Феликс. — Хайде, лоч-лоч.

Фриш се раздраваше с всеки изминал миг, гледаше кръвнишки наоколо и си мърмореше нещо наум. Бранд запя отново, ала не успя да си спомни думите. Вкисна се. Феликс ми даде знак и стана. Веднага го последвах. Чакаше ме отвън. Дръпна ме за ръката, повлече ме подире си, без да каже дума, и двамата се скрихме зад ъгъла на кръчмата. След малко оттам излезе Фриш, взе да се оглежда нагоре-надолу по вълнолома и нададе пиянски крясък. Бранд се олюля подире му, взе глътка нощен въздух и моментално повърна, Феликс изхихика. Двамата се отдалечихме по малката уличка.

— Виждаш ли с какви хора ми се налага да въртя бизнес! — възмути се Феликс.

Луната бе високо, из улиците фучеше черен вятър. Стигнахме до ъгъла и ето че отново се озовахме на вълнолома. Видях порутен син

зид, дървена ограда и една разкрачена дебелана, изрисувана с тебешир. Спряхме под уличната лампа.

— Виждаш ли колко е гот с мен! — каза Феликс. — Нови приятели, нощни разходки, интересни случки. А условието, срещу което ги получаващ, е само едно. — Беше примижал и се взираше в мрака. — Да не водиш нормален живот. — И се разсмя.

Към нас се приближиха два силуета, които крачеха неуверено, и в първия момент реших, че са Фриш и Бранд, но не бяха те. Беше болнавият млад мъж от Чандъс Стрийт и кльощавата му приятелка, Феликс тръгна право към тях и извади нещо от дълбокия вътрешен джоб на шлифера си. Размениха си няколко думи с младежа, докато момичето нарочно изостана. После се разделиха и Феликс се върна при мен:

— Както ти казах, хора разни.

Продължихме покрай реката и пресякохме моста. Студената нощ беше напълно безлюдна. С изключение на група младежи, които се бяха скупчили пред входа на магазин и пееха гръмогласно коледна песен. Нанизите с разноцветни лампички, окачени между уличните стълбове, танцуваха на вятъра и леко подрънкваха. Феликс се закова на място пред мрачната фасада на някакво порутено учреждение и рече:

— Ето, стигнахме! — Видя озадаченото ми лице и се изсмя. — Нали ти казах. Той иска да работи с теб. Обещах му да те навия. Няма да ме излагаш, нали така?

Посочи ми няколко стъпала, които се спускаха към мазето на сградата, и се ухили. Някъде далеч в студената нощ проехтя весел камбанен звън.

— Не се тревожи — каза ми. — В края на краищата нали сега му е времето за нови начинания. Такъв е сезонът! Рождество!

Заподскача по стълбите, пешът на шлифера му се развя, той направи широк елегантен жест и натисна звънеца.

Вратата отвори пълничък младеж с жълта жилетка, велурени чехли и копринено шалче. Лицето му — широко, меко и болнаво — бе обрामчено с къдрици, а малката му влажна уста приличаше на клапан, който отвежда към сложен вътрешен орган. Името му — да приключи и с това — бе Лийч. Погледна Феликс с отвращение и рече:

— Няма го.

Феликс обаче му се усмихна и след миг колебание Лийч сви рамене, отстъпи назад и ни пусна да влезем. Когато прекрачих в осветеното помещение, той се изсмя.

— Кой е този? Фантома на Операта ли?

Феликс пак се изсмя, този път през стиснати устни, и закачливо му се закани с пръст. Озовахме се в дълъг гол чист коридор с бели стени и бели гумени плочки на пода. Въздухът трептеше от някакви плътни безшумни вибрации, от които ушите ни заглъхнаха. Закрачихме към вратата в края на коридора. Лийч ни следваше с тихи леки стъпки, но аз продължавах да усещам враждебния му взор. Обутите му в чехли крака изведнъж се забързаха, той подскочи като дебел балетист, изпревари ни, стигна пръв до вратата и вдигна пълната си ръка да ни спре.

— Разрешете — изчурулика с отровен глас.

Стаята представляваше огромна правоъгълна кутия с нисък таван, направена от бели синтетични блокове. И тук подът бе покрит с бели плочки. Прозорци нямаше. Машината се помещаваше в големи, сиви, стоманени шкафове, които гледаха с недоумение. Бяха толкова величествени и така изящно подредени, сякаш някой ги бе прекъснал наред внушителния им танц. За миг дори Феликс се поколеба, преди да прекрачи прага. Това бе тяхната стая. Докато ние имахме друго естество.

— Заповядайте — каза Лийч. — Запознайте се с чудовището.

Ухили се презрително, розовата му уста се намуси и той понечи да си тръгне.

— Чакай, старче — спря го Феликс. — Няма ли да разведеш новото момче, да му покажеш всичко?

Лийч премести пълния си с омраза поглед от него към мен, после пак към него. Тъкмо да откаже, но нещо в усмивката на Феликс, изглежда, го спря. Той сви рамене и сърдито подръпна коприненото си шалче.

— Какво иска да види?

Феликс се изсмя.

— О, всичко! — каза и се обърна към мен. — Нали така? Искаш всичко да видиш!

Машината беше Райцнер 666. Никога не бях виждал подобно нещо, дори не знаех, че съществува. Но веднага я разпознах. Откъм намотаните ѝ като спирала вътрешности идваше тихо бръмчене, сякаш сънуваше голямата си мечта за числата. Имаше мозък, имаше и памет. И това го познах. Лийч ми показва основните ѝ функции и начина, по който работеше. Почти не го слушах. Защото тя самичка ми говореше повече. Докоснах я и тя потрепери под пръстите ми. Когато натиснах клавиатурата, веднага взе да принтира с меко почукване. Феликс, който стоеше до мен, се изсмя.

— Каква джунджурия, а? — прошепна ми.

В този миг се появи професор Косок с черно палто, шапка и накриво сгънат чадър. Спря и се вторачи в нас. След това свали палтото си, хвърли го на един стол и дойде да погледне цифрите, които бях напечатал.

— Какви са тия неща? — попита. — Това не е играчка! — И погледна Лийч. Младежът се намръщи и тогава Феликс се обади:

— Хайде, аз си тръгвам.

Смигна ми и изчезна.

[1] Отпратката към „Фауст“ на Гьоте тук е очевидна. Виж „Ауербаховата изба в Лайпциг. Гуляй на весела компания“, където сред героите са Фрош и Брандер. — Б.пр. ↑

[2] Тихо! (нем.) — Б.пр. ↑

[3] Текстът на песента е взет от превода на Любомир Илиев на „Фауст“ от Гьоте. Издателство „Атлантис“, 1999 г. — Б.пр. ↑

Професор Косок винаги работеше нощем. През деня често го виждах в някоя от стаите на Чандъс Стрийт — заспал направо върху гол матрак, завит с купчина одеяла и палта, така че се подаваше само върхът на главата и щръкналият му нос. Няма как, аз също започнах да живея нощем в онази бяла стая. Професорът почти не ме забелязваше. Той съществуваше в състояние на постоянна сърдита умисленост, крачеше с тежки шумни стъпки, вечно с жилетка и папийонка, като тихо сумтеше, сякаш на себе си, и разтриваше с ръка редките кичури на скалпа си. Машината беше свързана с подобни на нея в други части на света и посред нощ принтерът ѝ ненадейно се размърдваше като по собствена воля, сякаш бе масичка за спиритически сеанси, и започваше да трака, задавайки най-безапелационно кодираните си въпроси. Тогава професорът се втурваше трескаво към таблото в желанието си да отговори на часа, но не се справяше добре с клавиатурата, непрекъснато правеше грешки, с което предизвикваше растящото раздразнение на машината — тя дрънчеше и му се зъбеше, после отведнъж потъваше в сърдито мълчание. Тогава идваше Лийч с отегчена до смърт презрителна усмивка и с лекота натракуваше правилните кодове. И ето че часове след това не спираха да пристигат изписани с числа листове, точеха се един по един, с еднаква копринена въздишка тупваха в плетения метален поднос и се подреждаха сами. Щом свършеше предаването, двамата с Лийч грабвахме числата и дни след това не вдигахме глава от тях, като търсехме сложните съответстващи или поне повтарящи се схеми в тях. Понякога търсехме една-единствена повтаряща се стойност и нищо друго.

— Трюфели — подхвърляше професорът с усмивка, която повече приличаше на тик. — А вие сте прасетата.

Това бе единствената му шега.

Но той като че ли се интересуваеше само от несвързани части, оазиси на порядъка в пустинята на произвола. Когато се опитах да съставя обща схема, той се намуси, хвърли молива си по таблото, тропна с крак и се разфуча. Обърнах се към Лийч, ала той бе сложил върху лицето си сърдитата маска на дълбока умисленост и само почукваше челото си с пръст.

— Търсим смисъла на живота — подхвърляше. После се изсмиваше и ме поглеждаше презрително. — Откъде да знам какво прави той? Нали ти си геният, ти ми кажи. Статистика, вероятности,

сляпа случайност — нищо не разбирам. Ти защо не го попиташ? И без това не е с всички си.

Но да питаш професора беше невъзможно. Правеше се, че не е чул, и ти обръщаше гръб, измърморвайки нещо под носа си.

Докато враждебността на Лийч беше нещо съвсем чисто и безкористно. Насочваше я с еднаква сила срещу всички. Приемаше я като лично задължение — досадна и неблагоприятна задача, която не му даваше мира. Истинското му име беше Базил. Страдаше от пристъпи на астма, които опитваше да скрие от мен. Сводовете на ходилата му също не бяха в ред и затова не сваляше чехлите си, вървеше като патрав, а обеимистото дъно на панталоните му стоеше винаги провиснало. Имаше измъчено, изжулено до розово лице, на което посвещавахе дълги часове в банята — плискаше го, лъскаше го, подир което следваха мрачни бдения пред безмилостното огледало. На китката си носеше златна верижка, както и пръстен, изобразяващ две златни ръце, които държат златно сърце. Единствената му утеха бе храната. Ядеше сам — печален сибарит, — седнал в най-отдалечения ъгъл на стаята с пластмасов поднос в скута и книжна салфетка, пъхната под коприненото му шалче. Поглъщаше сандвичи, банички с месо, торти и студено пилешко. Представях си го наведен над масата в някаква омазнена стая, в някаква друга Чандъс Стрийт как реже филии и ги маже с масло, а отвън се спуска избледняващата светлина на още един самотен зимен следобед. Все пак имаше нещо внушително в това негово непреклонно и мрачно самозадоволяване. Докато отхапваше от поредната праскова или зобаше моравите зърна на шепи грозде, той приличаше на детрониран император с къдриците, които обрамчваха широкото му бледо лице, и с тези посърнали, обидени и безсърдечни очи.

— Просто си гледай работата, и толкоз — нареди ми веднъж. — Гледай си работата и ме остави на мира.

Думичка не бях обелил цяла нощ.

— Каква работа? — попитах тогава. — Това работа ли е?

Той се обърна и ме изгледа кръвнишки.

— Тук си, нали така? — озъби ми се. — Какво повече искаш?

Нищо, не исках нищо, може да се каже, че дори бях щастлив. Колко тихи бяха нощите тук, само машината жужеше и професорът си мърмореше полугласно, а навред около нас — мрак. Сякаш се

намирахме на миля под океана. Никого не виждахме. Живеехме като в принудителен престой. Истинските клиенти на машината идваха денем, най-вече от офисите над нас. Чудех се що за хора са и често търсех да открия следи от пребиваването им. Забравена чаша кафе или чинийка с недопушена цигара, която, догаряйки, е оставила само крехката си вкаменелост от пепел и катранено петно върху фаса. Една нощ, като пристигнах, заварих жълта жилетка, метната върху облегалката на стола, където някой я бе забравил. Не я преместихме, дори Лийч не желаше да я пипа, и колкото повече напредваше нощта, толкова по-натрапчиво ставаше нейното присъствие, което ни вдъхваше почтителен страх, сякаш не бе жилетка, а чифт ангелски криле.

Присъствието на машината също се чувстваше осезателно — огромен, добре опитомен, търпелив звяр, затворен в бяла клетка. Имаше си и гласове — тихото пърхане и тиктакане на запомнящото устройство и шумното тракане и блъскане на принтера. При включване един от дисковете на паметта винаги издаваше необясним пронизителен писък. Както и неизменното плътно жужене, от което целият въздух вибрираше. Понякога в ранните часове, когато крайниците ми започваха да пукат, както пука хвърлена в огъня съчка, ми се причуваше камбанен звън — кратко, застинало във въздуха съзвучие, сякаш машината и моята болка пееха в един глас. В случай на повреда трябваше да викаме инженера, но ние не го правехме. Вместо това Лийч изваждаше пинцета и други инструменти и пъхваше ръка в деликатните вътрешности на машината, покрай решетката от ключове и навити на рула жици, тънки като косъм, докато стигне до най-съкровената ѝ сърцевина. Там направо се забравяше, преобразяваше се наред бялата светлина — вгълбен, вторачен, напрегнат, — сякаш помагаше да се извърши някакво свято раждане. Често говореше на машината — ту я ругаше, ту галювно я коткаше. Пък и тя винаги му угаждаше. Тогава той седеше назад върху петите си, по челото и горната му устна рукаше мътна пот, избърсваше влажните си длани, дебели рамене се отпускаха и очите му застиваха мъртвешки.

Донесох си черната тетрадка и когато няха работа, умувах над старите нерешени задачи, оглеждах ги отвсякъде и размествах съставните им стойности като шахматен гросмайстор. Безкрайността

продължаваше да се бъде безкрайност и нулата продължаваше да зее, ненаситна както винаги. Веднъж професорът спря зад мен и надникна през рамото ми.

— Виж ти! — рече. — Антики, прастари антики.

На зазоряване, без да си кажем дума, тримата тръгвахме в различни посоки — професорът навличаше черния си балтон, Лийч мушкаше под мишница празната си торба за храна, а аз бавно се размотавах подире им. Обичах да обикалям улиците в този ранен час. Вятърът метеше тротоарите и фучеше навред — твърда като кокал сивкава стена, — чайките похапваха от уличните канавки. Светлините на светофара безмълвно разцъфваха от зелено до червено и после обратно, също като цветя. Намираше се и по някоя кола да ме задмине, с шофьор, подпрян като манекен зад предното стъкло, по което се носеха отраженията на студеното сиво небе и белите като хартия облаци. Понякога се отбивах на Чандъс Стрийт с надеждата, че там ще сваря Адел. Вместо това често попадах на професора, който седеше на масата до големия прозорец в кухнята, облечен с палто и шапка, зяпаше улицата навън, а до лакътя му бавно изстиваше чаша чай. Тези бегли срещи, необяснимо защо, бяха много притеснителни.

Адел никога не питаше къде ходя нощем, както и аз не я питах къде е била, когато изчезваше за дни наред. Мисля, че когато не бях с нея, тя забравяше за мен. Не, не искам да кажа точно забравяше, а по-скоро изпускаше нещо важно — факта, че аз съществувам. Така беше и с мен, когато я нямаше, нещо от нея избледняваше в ума ми и тя ставаше прозрачна. Дори когато се намираше в обятията ми, тя някак отсъстваше. Никога, нито за миг, не съм успявал да прикова цялото ѝ внимание. Може би така е по-добре. Често си мисля, че не бих издържал въздействието на цялостното ѝ присъствие. Какво означава това? Не знам, не знам — в нея имаше толкова много мрак. Тя обичаше да разглежда изгарянията ми и го правеше, сякаш не са част от мен, а нещо допълнително придадено — като бездомно куче например. Повдигаше се на лакти и започваше да ме изучава, докосваше спаружената ми ръка или прокараваше пръст по възлите и къдравите белези върху гърдите ми, после нацупваше устни. За какво ли си мислеше? Така и не я попитах. Нямаше да ми отговори. Един ден каза:

— Когато това се случи, помисли ли си, че може да умреш?

Беше седнала в леглото, наметната с одеялото, а пепелникът стоеше на матрака до нея. Навън бе студено, небето сивееше мрачно, а в градината голите дървета зъзнеха. Мисля си за този миг и ето ме отново там.

— Нещо в мен чезне — рече тя. — Някаква част от мен се изчерпва и чезне.

Бях я срещнал в антрето. Носеше ботуши с дълъг косъм, барета и проядено от молци кожено палто. Беше в някакво истерично настроение, ледените ѝ пръсти се впиха в китката ми, изсмя се, в ъгълчетата на устата ѝ се появиха мехурчета от слюнка и се спускаха. Качихме се в стаята и тя свали палтото си. Разтвори го и от него повя хлад. В леглото хвана члена ми, стисна го в студената си ръка и се разсмя, като отметна глава назад и ми предложи оголената си шия. Прилепи крака и не искаше да ме пусне между тях. Притиснах я към себе си, пъшках и се молах, вече не издържах и най-накрая, за да ме успокои, тя коленичи с досада и зарови глава между краката ми. Изпразних се с няколко бавни чувствени гърча в топлата влажна кухня на устата ѝ. Ръката ѝ лежеше върху гърдите ми и от китката до лакътя се виждаха малките дупчици, оставени от спринцовката, сякаш пунктир, гравирани от бодлива шипка. Сетих се за детството си.

Феликс бе в предната стая, беше се разположил върху тапицираното с росхар канапе и четеше вестник.

— А, ето те и теб, Грендел^[1] — обади се той. — Как си? Седни, кажи нещо. Отдавна не сме се виждали, забрави старите си приятели, а?

Седнах до масата. Един гълъб кацна на перваза отвън, погледна вътре, вятърът разроши перушината на врата му. Феликс захвърли вестника и се наведе напред, като притисна длани между коленете си. Беше по шлифер и с каскет, който побутна назад върху темето. Едва забележими бръчици прорязваха слепоочието му — преди не ги бях забелязал. Понякога се вглеждах в него и ми се струваше напълно непознат.

— Как върви великото дело? — попита. — Професорът държи ли се добре с теб? А онзи дебелак там, да не ти е хвърлил око, а?

Адел слезе от спалнята. Беше боса и с коженото палто. Като го видя, се стъписа, после се приближи до масата и взе да рови из чантата

си за цигара с една ръка, а с другата придържаше палтото си да не се разтвори. Той се ухили срещу нея и се наведе, за да я погледне право в лицето.

— Как влезе тук? — попита го тя.

— О! Много добър въпрос.

И продължи да се хили. Настъпи мълчание. Адел запали цигара, намръщи се неизвестно защо и не вдигна очи от масата, Феликс премести поглед от нея към мен, после обратно към нея и пак изхихика.

— Вие двамата какво, забавлявате се, а? Играете си игрички.

Гълъбът размаха шумно криле и отлетя от перваза, Феликс се облегна назад, кръстоса крака и извади табакерата.

— Ти защо ми каза, че професорът искал да работя за него? — попитах го аз.

Той запали фас и през ноздрите си пусна във въздуха две кръгчета гъст дим. Изглежда ме и се ухили.

— Защото искаше — отвърна. — За какво друго?

— Дума не ми е казал.

— О, той си е такъв, ще видиш.

Адел отиде да седне пред електрическата печка, вдигна босия си крак да се стопли, после го свали и вдигна другия. Навън избледняващата светлина на деня помръкваше бързо.

— Така е — продължи Феликс, — може и малко да съм преувеличил. Но не съм споменавал, че е *казвал*, нали? Казах, че иска да работиш за него, а това е нещо по-различно.

Изправи се и отиде до прозореца. Остана така, с гръб към стаята, загледан в зимния здрач.

— Хората не знаят какво искат — рече той. — Затова някой трябва да им каже, да им посочи, да им преведе... И преводачът съм аз. — Погледна ме през рамо с усмихнати очи. — Така е, Пинокио. Повярвай ми.

Адел се изсмя рязко — кратък креслив изблик, — хвърли цигарата си и запали нова. После наведе глава и подпря челото си в ръка. Феликс продължаваше да ме гледа и да се усмихва. Мракът погълна стаята.

[1] Митическо чудовище, което всяка нощ нападало кралския замък и избивало всички спящи и което най-накрая било убито от Беоулф. — Б.пр. ↑

Сега вече ходех в болницата само когато имах нужда от още хапчета. Внимавах да не срещна доктор Кранич. Старшата сестра ме поглеждаше с тъжните си очи и нищо не казваше. Обикновено изчитах всички съобщения по стената в амбулаторията, докато тя пълнеше шишенцата ми с хапчета. Слагаше им отгоре по едно ново памуче и нов етикет, който надписваше с четливия си ученически почерк. Каза ми, че и мис Бар, и отец Плумър питали как съм. Нито веднъж не вдигна поглед. През прозореца зад нея се виждаше градината. Петно слънчева светлина огря тревата, но миг след това угасна. Старец с патерица куцукаше по алеята. Взех хапчетата. Тя погледна ръцете ми и си тръгна.

Точно на входа една кола спря пред мен, отвътре надникна Феликс и ми махна.

— Каква щастлива случайност! — провикна се той. — Качвай се, отиваме на купон.

Колата беше стара таратайка, която се давеше и гърмеше, изпускайки цели облаци от синкав пушек. Болнавият младеж с треперещите ръце седеше зад волана. Гаджето му се бе свило отзад до прозореца. Заваля.

— Скачай вътре — подкани ме Феликс, — какво се назлъндисваш!

Младежът се казваше Тони. Когато влязох, той се обърна към мен и ми намигна.

— Здравсти, приятел.

Под очите му синееха подпухнали торбички.

Прекосихме реката. Вятърът целуваше стоманеносинята вода на пориви, пешеходците по моста крачеха приведени, а полите на палтата шибаха краката им.

— Има едни хора, с които трябва да се видим на Гоут... — рече Феликс.

Тони се изсмя — весело, кресливо изцвилване.

— На Гоут, на Гоут! — извика.

Момичето се сви, свря се в ъгъла, за да бъде по-далеч от мен, и се зазяпа навън с юмрук притиснат към устата си. Лицето ѝ беше празно, очите — уплашени, а върхът на малкия ѝ нос розовееше. Казваше се Лиз. Едри капки дъжд облизваха предното стъкло на колата.

— Мамка му, тези чистачки — оплака се Тони.

Но ето че изведнъж дъждът спря и грейна слънце. Карахме покрай канала. Тополите бяха още голи. Облаците се носеха по порцелановото небе на големи валма. Както си седеше, Феликс се извърна с лице към мен.

— Среща с дамата в бяло, така ли? — попита. — Да ѝ изпросиш още бонбонки, а? Я дай да ги видя.

Повъртя в ръце малкото шишенце с Ламии, стисна го между палеца и показалеца, вдигна го на светлината, присви очи, сякаш беше рядък сорт вино, поклати глава с изумление и се изсмя.

— Знаеш ли колко струват тези нещица? — каза. — Знаеш ли?

— Чисто злато са, приятелче — намеси се Тони и ми кимна в огледалото за обратно виждане. — Чисто злато!

Поиска да му дам едно хапче, Феликс се изсмя.

— Антъни, мислиш ли, че това е разумно?

— По дяволите разумното! — отвърна му Тони.

До мен Лиз седеше и си свиваше цигара с помощта на миниатюрна машинка. На два пъти се отказа и започна отначало. После разсипа кибритената кутия върху седалката. Аха да се разплаче. Понечих да ѝ помогна да събере клечките, ала щом протегнах ръка, тя се отдръпна уплашено и замръзна на място, извърна лице от мен и само малкият ѝ розов нос остана да потрепва.

Пътувахме по посока към планините.

Тони подскачаше заедно със седалката си. Беше залепил цялата си длан върху клаксона на кормилото и го натискаше.

— Уф! — присети се той. — Чудна дрога! — Пак ме погледна в огледалото с широко отворени, сияещи очи. — Чисто злато! — рече и за миг изпусна кормилото.

— Успокой се! — скара му се Феликс и се изсмя. — Или искаш всички ни да пребиеш.

Градът остана далеч зад нас. Започнахме дълго изкачване, при което колата взе да пъшка и пръхти, после прекосихме голо кафеникаво плато. Далечните върхове се обливаха в светлини и сенки. От двете ни страни овцете се разбягваха в канавките. Тони си тананикаше тихичко.

— Ех, колко е хубаво да излезеш на чист въздух — каза Феликс. — Планини, планини, винаги съм се чувствал добре в планината.

Започнахме да се спускаме по лъкатушещ път и спряхме в малък оазис с превити от вятъра борове. Насред оазиса стърчеше стара кръчма с оплут от мухи прозорци и едновременно газена лампа, окачена над външната врата. Сред десетината или повече паркирани отвън коли се разхождаха пилета, търсеха какво да клъвнат помежду изцапаните с грес камъчета на чакъла. Излязох от колата и студеният въздух ме преряза. Някъде наблизо ромонеше вода. Силен порив на вятъра разлюля боровете и стана пролет.

В кръчмата цареше мрак. Отнякъде се чуваше радио. Призрачни фигури населяваха тъмнината и щом влязохме, ни изгледаха подозрително. Един дебелак с мръсна престилка излезе от някаква врата зад бара. Дъвчеше дъвка. Избърса уста в престилката, шляпна двете си огромни ръце върху плота и заплашително се надвеси над нас със смесено изражение на сервилност и лукавство. Феликс му се ухили широко.

— Дан, приятелю...

Огледах другите клиенти, които се скупчиха зад нас като сенки, наблюдаваха ни. Те също бяха пристигнали тук от града. У тях имаше нещо, което ми бе познато. Виждаха се момичета, които приличаха на Лиз, и дрипави млади мъже като Тони, но не за това става дума. Сетих се за престоя си в болницата, дългите часове, прекарани сред братството на осакатените. Невралгичното, притъпено от чакане лице — като в летаргия. Същото безмълвие. Влачеха крака — наобиколиха ни. Феликс се обърна и ги изгледа с усмивка. Беше запънал тока на едната си обувка върху металната релса и ширнал лакти върху бара.

— Погледни ги само — подшушна ми. — Знаят, че докторът е вече тук.

Тони тръгна към тоалетната. Другите го последваха — поединично и по двойки. Дълго време мина, преди да се върне. Следобедът си отиваше, залязващото слънце обагри прозорците в сърдито червено и залезе. Лиз седеше на едно от високите столчета на бара и обръщаше чаши тъмно пиво. Пушеше и кашляше. Улових я, че ме гледа. Този път не извърна поглед. Поиска ми едно от моите хапчета. Когато извадих шишенцето, Феликс светкавично сграбчи ръката ми и се огледа рязко.

— Помни, че това е злато — усмихна ми се той. — А другото е просто забранена от закона смес.

В кръчмата закипя някаква уморена веселба. Двама младежи се прегърнаха и заподскачаха в шотландска жига. Едно момиче се смееше — без да престане нито за миг. Барманът Дан стоеше зад касовия си апарат и с тревога в погледа наблюдаваше засиления трафик от влизащи и излизащи в коридора към тоалетната, Феликс въздъхна щастливо и тихичко запя:

*Страстта е сладка, но такава,
че мъките със мъки награждава!*^[1]

После се появи Тони, с ръце, пъхнати в джобовете на тесния му панталон. Хилеше се и потреперваше.

— Свърши ли операцията? — попита го Феликс. — Всички излекувани ли са?

— С изключение на мен — отвърна му Тони.

Треперенето се разпростря от челюстта към ръцете му, след което обхвана и единия му крак. Лиз го задърпа за ръкава.

— Той ми даде — закиска се тя, — даде ми едно от...

Той рязко се отскубна от нея.

— Махай се! — изкрещя. — О, Боже!

Целият се обливаше в пот. Погледна Феликс умолително с тъжна изкривена усмивка, Феликс се изсмя и се обърна към мен.

— Май докторът се разболя — каза ми той.

— Хайде стига! — прошепна Тони и му скръцна със зъби. — Стига си се правил на...

Феликс го загърби невъзмутимо.

— Но, Антъни, ако ти стане много хубаво, кой ще ни връща после вкъщи? Кажи де!

Двамата, които се бяха хванали да танцуват, се строполиха на земята, проснаха се по гръб и взеха вяло да размахват ръце и крака във въздуха. Единият като че ли плачеше. Тони сложи ръка върху челото му. Лиз го съзерцаваше с някакво изцъклено безжизнено любопитство.

— Ще се оправя — промълви падналият. — Наистина, нищо ми...

Феликс махна с ръка.

— Добре, върви тогава — провикна се. — Върви да се полекуваш.

Тони се понесе към тоалетната, като си пробиваше странично път сред тъпканицата наоколо. Двама в ъгъла се сбиха, последваха псувни и писъци, Дан се измъкна иззад тезгяха, изрева и тръгна да ги разтървава. Едно момиче с кървящо око тупна на пода с главата напред. Някой не преставаше да се смее неистово. Лиз падна от високия си стол с пепеляво, умислено изражение.

— О — изпъшка тя, — май ще повръщам.

Изведнъж се озовах навън в студената, черна, полирана нощ под взора на стъписаните звезди. Подуших миризмата на боровете, чух развилнелия се в клоните им вятър. Зави ми се свят. Нещо в мен се надигна, искаше да излезе навън в мрака. И ето че отново, и то съвсем отчетливо съзрях тайната, която бях изгубил от погледа си — хаосът не е нищо друго освен безкраен брой добре подредени неща. Задачата, която е вятърът, звездите, водата и камъните под нея, целият вечно променящ се паянтов свят, можеше да бъде решена. Закрачих, олюлях се в тъмата, протегнах напред ръце в сляпа прегръдка. Върху чакъла под газената лампа клекнала жена пикаеше. Някъде продължаваха да се бият, чувах викове и стенания. Феликс изникна пред мен и се изсмя зловещо.

— Деца на нощта! — каза. — Каква музика произвеждат само!

Заизкачвахме лъкатушната пътека и стигнахме до върха на планината. В далечината се виждаха мъждукащите светлини на града. Над нас вятърът забарабани, после заплющя във въздушните кухни.

— Помислете! — провикна се Феликс, сякаш се обръщаше към насъбрало се множество. — Не е ли забележителен този свят, не е ли достоен за нашето внимание?

Окастрената луна бе изгряла и на бледата ѝ светлина успях да зърна усмивката му. Хвана ме за ръка.

— Не съм ли те водил на разни места? — попита. — Кажи де! Не съм ли ти показвал разни неща? Блажени наркоманите, защото те ще наследят земята.^[2]

След известно време Тони се появи при нас с колата, беше се превил надве, изпит и измъчен над кормилото. Лиз се бе проснала и

спеше на задната седалка, Феликс влезе, ала аз останах навън в нощта, поколебах се, опиянен от познанието за тайния порядък на нещата. Вятърът зафуча и звездите потрепераха. Като че паднах нагоре в небесния мрак.

[1] Парафраза на реплика на Бирон от „Напразните усилия на любовта“ на У. Шекспир. — Б.пр. ↑

[2] Парафраза на едно от блаженствата: Блажени кротките, защото те ще наследят земята. — Б.пр. ↑

Всичко ме водеше към това познание, оказа се, че и най-дребните събития са част от заговора. Или по-скоро трябва да кажа, че отново ме върна към него. Защото нима винаги не съм знаел? От самото начало за мен светът винаги е бил една огромна формула. Ако се вгълбиш много силно в нещо — облак, лъч светлина, уличен писък, то непременно ще ти разкрие своята тайна под формата на сложно уравнение. По-различното сега обаче бе откритието ми, че не числата стояха в същността на нещата. Най-накрая проумях, че числата са само метод, начин на извършване. Докато самото нещо е далеч по-неуловимо, по-устойчиво, дори повече от начина на неговото откриване. Но аз щях да го открия, в това нямах никакво съмнение, макар и все още да не знаех как. Предполагах, че всичко е въпрос на време. Нещо в мен се бе разтворило там, на върха на планината — някакво дълбоко, сдържано и безкрайно предпазливо нещо, като черно цвете, което отваря гърлото си в нощта. Сега, когато пролетта се пробуждаше край мен, градът се оживи като истинска градина — засия, разшумя се, пълен с енергия, нетърпелив и задъхан, огласян от неясни писъци, пронизителни и остри, а трептящият воднист въздух го обливаше отвсякъде. Сложих настрана черната тетрадка, защото вече ме ядосваше с нейните противоречия и жалки парадокси, с нейните ситно изписани дребнави намеци. Защо трябваше да си блъскам главата с ирационалните числа и тяхната природа или пък да си размътвам мозъка с отрицателни величини и какво всъщност биха могли да представляват те? Нулата е отсъствие. Безкрайността е мястото, където се случват невъзможностите. Тези дефиниции ме задоволяват. И защо не? Излязох и тръгнах да се разхождам по улиците. Именно тук, в големия свят, щях да срещна онова, което очаквах, онази съвършено проста, пленителна и неоспорима формула, в чиято светлина маската на случайността ще падне. Понякога ми се струваше, сякаш въпросното нещо ще се появи от само себе си. А с него несъмнено ще дойде и другото — мъртвата ми половина, която непрекъснато мъкнех със себе си, някак ще се съживи и аз ще постигна своята цялост. Не знам как, изобщо не знам как, но вярвах, че ще стане, или поне исках да вярвам. Усещането беше толкова силно, че започнах да си мисля, че ме следят, сякаш от време на време някакво трептящо присъствие наистина се материализираше зад гърба ми. Спирах наред улицата и рязко се обръщах, ала изведнъж всичко

добиваше преднамерено безобиден вид — и витрините, и фасадите на къщите изглеждаха подозрително плоски и нереални, като набързо сглобен сценичен декор. На няколко пъти се почувствах абсолютно сигурен, че съм зърнал движеща се сянка, избледняващия силует на фигура, побързала да се скрие в някой вход или зад ствола на дърво. Тогава за миг, още преди да имам време да си кажа, че просто си въобразявам, разтреперан усещах очертанията на един друг, по-мрачен и по-опасен свят, невидимо как примесен с нашия свят на небе, зелени листа и посърнали сгради.

Всичко трябва да се промени. Какво бях правил досега, освен да се нося по течението? Най-накрая щях да имам цел, порядък. Заслужих и одобрението на Феликс.

— Точно така — каза той. — Трябва да се заредиш с положителни мисли. Винаги съм ти казвал, че двамата много си приличаме, нали така?

И изведнъж прозрях грешката си. Бях приемал множествата за единици. Защото светът е като числа и нещата, които се случват в него, никога не са толкова малки, че да не може да се разложат на още по-малки. Как съм могъл да изпусна този факт, да го оставя да убегне от вниманието ми? Разрових се из близкото минало, търсейки онези модели, които сигурно съм пропуснал. Но както навремето с числата, така сега и със случките, когато успявах да ги раздробя, те не ставаха по-прости, а се разпръсваха и колкото повече знаех, толкова по-малко разбирах.

Там, в бялата стая, се нахвърлих върху работата с нова страст. Какво по-добро място да ме осени светлината на безпогрешната увереност? Професорът пак изпадна в един от ненадейните си пристъпи на раздразнение.

— Какво по-точно има в числата — рече — освен собствената им точност?

— Не — отговорих, — не става дума за самите числа, а за...

Той скръсти късите си пълни ръце и ме изгледа сърдито като заядлив бухал. Кухината на дясното му око беше по-голяма отколкото на лявото, и затова винаги изглеждаше като че носи монокъл.

— За какво? — попита. — За какво, кажи ми.

— Не знам — рекох. — Но за нещо друго.

Той изпръхтя нервно.

— Какво друго има освен числа?

Принтерът се разтрака, сякаш се пробуди от сън, и той се обърна рязко. Лийч ме изгледа косо, ухили се злобно и пхна парче шоколад в малката си розова лакома уста.

През същата тази нощ дойде да ни посети мис Хакет. Слаба висока жена на средна възраст с издадени напред остри черти на лицето и лакирана бакъреночервена коса. Надникна през вратата, която водеше нагоре към канцелариите, с усмивка, която бе едновременно лукава и закачлива. Лийч, който се бе отпуснал пред таблото, изведнъж се изправи на стола си и я погледна като омагьосан. Тя влезе, затвори вратата след себе си, насочи се право към него с протегната ръка, все още дяволито усмихната със стиснати устни, сякаш бяхме малчугани, на които скришом носеше сладкиши. Бе облечена в официален костюм от туид и бяла блуза, богато надиплена около шията. Имаше мъжка походка и високите ѝ токчета енергично тракаха по пода. Лийч скочи на крака и скришом пхна празната опаковка от шоколада в джоба си. Тя се спря пред него и шумно удари токове.

— Мистър Косок — каза лъчезарно. — Аз съм Хакет. Толкова се радвам.

Върху един от големите ѝ предни зъби имаше червило. Лийч се ухили плахо и скръсти ръце отзад.

— О! — възкликна той. — Аз не съм...

В усмивката на мис Хакет се появи лека пукнатина — колкото косъм върху порцеланова чаша. Хвърли въпросителен поглед наоколо. Вече ме бе зърнала, без да ме погледне директно. Професор Косок изникна в коридора откъм тоалетната, като още закопчаваше дюкяна си. В първия момент не я забеляза. Тя обаче изчака, цялата сияеща, докато се дотътри до нея. Когато най-накрая я видя, той спря на място и като че стъписано отстъпи назад, а по-голямото му око стана още по-голямо. Тя хвана ръката му и я раздруса така енергично, сякаш размахваше камшик. Изглежда, си помисли, че е глух, защото когато пак отвори уста, направо крещеше.

— Хакет! — извика му тя. — Отскочих само за едно „здрасти“.

Той продължи да я гледа с мрачно недоумение. Тя изпусна кратка въздишка и пак се огледа с грейнали очи.

— Добре! — продължи. — Как върви великото дело?

Ние с Лийч се спогледахме и мигом сключихме мълчаливо примирие. Пред заплахата от всевъзможни неприятности, които мис Хакет можеше да ни докара, дори Лийч почувства нужда от съюзник. Под мишницата си носеше тънка папка от мека лъскава кожа, която излъчваше секретна важност. Вторачи се в таблото и го посочи с лакиран в яркочервено пръст.

— Предполагам, че това е командният център — рече тя. — Изглежда ми доста сложен.

Настъпи кратко мълчание. Професорът изсумтя, обърна се гърбом към нея и едва забележимо махна към Лийч, давайки му знак да ѝ покаже машината. Лийч разтегна устата си в тъжна усмивка и се прокашля. Но още преди да успее да каже нещо, мис Хакет вдигна ръка да го спре.

— Да, благодаря — побърза да изрече тя с ледена любезност. — Боя се, че нищо няма да проумея от тази машинария.

Професорът се бе навел над принтера. Стоеше по жилетка и риза, а лъскавите закопчалки на тирантите му току проблясваха. Тя килна глава на една страна, стрелна го с поглед и се прицели точно между плешките.

— Тук съм само да поговорим — каза с половин уста. — Просто да си поговорим.

Приближи се до принтера и за миг двамата останаха един до друг, мълчаливо загледи в листовите с числа, които бълваше.

— Колко е бърз! — рече тя и се наведе да го разгледа отблизо. — И толкова хартия! Знаете ли, бяхме силно впечатлени от количеството, което се произвежда тук.

Професор Косок отново изсумтя и отново се отдалечи от нея. Тя обаче продължи да съзерцава излизащата от принтера хартия, като поклащаше глава в знак на възхищение и удивление. Професорът седна пред таблото, дишаше тежко, и започна да чука по клавишите с двата си вдървени показалеца като разярен начинаещ пианист. Ние с Лийч се бяхме изправили от двете му страни. Мис Хакет мигом довтаса и се надвеси над рамото му. Сякаш това бе скромнен семеен рецитал и всички се бяхме събрали около салонното пиано.

— Разбира се — обади се мис Хакет и се изсмя звънливо, — забелязва се известна липса на... как да кажа, може би на резултати.

Изчака, но отговор не се получи. Професорът продължи да удря клавишите, сякаш не бе чул. Тя си пое дълбоко въздух, хвана ме за ръката, чевръсто ме отмести встрани, завъртя се мълниеносно и се подпря точно срещу професора. Скръсти ръце и изящно кръстоса глезени. Усмихна се пак като за пред дечица, кривна глава на една страна, надникна право в лицето му и очите ѝ взеха да му изпращат блещукащи сигнали.

— Нали знаете, министърът — започна тя със заплашително закачлив тон, — министърът иска да види резултати.

Най-накрая той вдигна ядосано ръце от клавиатурата, завъртя се на стола си, вдигна поглед към Лийч и грубо се изсмя.

— Резултати! — повтори. — Тя иска резултати! — Обърна се и я изгледа сърдито. — За какво говорите? Какво искате да кажете, какви са тези резултати, които министърът очаквал?

Тя скочи, наведе се напред заканително и събра длани в беззвучно ръкопляскане.

— Точно за това става дума! — извика радостно. — Очакваме да чуем това от вас. Нали разбирате.

Неизвестно защо Лийч се изсмя.

Тя изпъна тяло, стисна още по-здравео папката под мишницата си и мина покрай мен. Този път внимаваше да не ме докосне, очевидно спомняйки си по-осезателно отколкото би желала, усещането за нещо твърдо като пръчка в ръкава ми. Продължи да крачи умислено напред с наведена глава, но ето че направи кръгом и много бавно запристъпя обратно.

— Ние всички си даваме сметка — каза тя — каква чест е, че работите тук, личност от вашия... от вашия... И, разбира се, в такъв случай разходите не са проблем.

— Разходите ли? Какви разходи? — изкрещя професорът. — Работим нощем.

Лийч се прокашля.

— Тоест когато машините и без това бездействат — доуточни с тих глас.

Професорът пак се завъртя на стола си и го изгледа гневно. Мис Хакет махна пренебрежително с ръка и демонстративно се намръщи, сякаш се мъчеше да се сети докъде е стигнала.

— Но и ние си имаме господари, нали разбирате — продължи тя, — дори министърът трябва да се отчита.

Закова се пред него, усмихна се замислено и плъзна поглед по разяреното му чело, по изсочилото му от ярост око, по стиснатата челюст с наболи рижави косми, по папийонката и обувките му. После с едно светкавично движение придърпа стол и седна, шляпна папката върху колене си, затисна я в скута си и доби изражение, с което искаше да каже „край на любезностите, сега на работа!“

— Любезни господине — започна тя, — чуйте ме добре! Когато дойдохте при нас за първи път, говорехте за провеждането на определени изследвания. Документацията е тук. — И тя потупа приятелски папката, сякаш погали главата на вярното си куче. — Но всичко е доста неясно — продължи. — Документите са неясни. Навремето ние също не си доизяснихме нещата, а вие, простете, говорехте с недомлъвки.

Професорът се изправи рязко, отдалечи се от нея, взе да разтрива черепа си с една ръка, а късите му крака тропаха сърдито по пода.

— Изследвания, точно така! — каза той. — Аз извършвам изследвания! А вие си мислите, че лъжа, така ли?

Мис Хакет поклати глава, като продължаваше да се усмихва любезно.

— Не, не, не — помъчи се да го успокои тя и сви устни. — Що за хрумване! Разбира се, че не става дума за... измама. Само дето тази машина, и вие го знаете, гълта много пари, въпреки...

Тя погледна към Лийч, а той се сви като умилкващо се коте.

— ... че работи по време на престоя — подсказа ѝ той.

Тя му благодари с кокетно кимване, като тръсна бронзовите си къдрици.

— Гълта! — възмути се професорът. — Пфу!

Мис Хакет погледна крадешком часовника си, пое си въздух и опита пак. Този път говореше по-спокойно и по-бавно, ала пак завършваше изреченията си с нахакана въпросителна интонация.

— Само питаме — рече тя. — Министърът ви моли да заявите целите си в тази програма по-ясно и категорично, това е. Досега всичко, което ни е било показвано, изглежда някак... мъгляво и неуточнено.

При тези думи професорът си пое шумно въздух като останал без дъх плувец, едва подал глава на повърхността, и се обърна гневно към нея.

— Няма нищо сигурно! — извика. — Това е резултатът! Защо не можете да го разберете, вие, вие... Ох, заобиколен съм от глупаци и деца. Какво си въобразявате, къде живеете, а? Такъв е светът, огледайте се наоколо, огледайте се хубаво! Искате сигурност, порядък и така нататък, нали? Тогава изобретете си ги!

Той се отпусна на стола, разфуча се, въртеше глава наляво-надясно, току подръпваше папийонката си, а краката му подритваха нервно. Настъпи тишина. Мис Хакет се поизкашля тихичко и оправи прическата си. Погледна Лийч, после мен и разчупи устни в крехка храбра усмивка, за да ни покаже колко е търпелива и неустрашима, след което отново погледна професора и го сгълча, сякаш бе голямо своенравно дете.

— Съвсем не исках да ви ядосам — каза тя. — Дойдох само да си поприказваме. Министърът искаше да изпрати друг човек, но аз му казах, не, не, няма нужда, да не избързваме. Нека аз да отида, така му казах, той ще се съгласи да говори с мен. В края на краищата аз съм статистичка, така да се каже.

Професорът махна уморено, сякаш да я отпъди.

— О, статистика!... — измърмори и поклати глава.

— Сега обаче виждам — продължи мис Хакет, — че съм сбъркала. Всъщност само си загубих времето, нали? Вече става късно и трябва да си тръгвам.

Тя се изправи, приглади полата си и мушна папката под мишница. В същия миг Лийч се хвърли напред, сякаш искаше да я вземе на ръце и да я понесе към вратата в знак на извинение и преклонение. Най-ненадейно професорът отново се изсмя отривисто и дрезгаво, изправи се и завря лицето си в нейното, след което ме посочи с пръст.

— Ето! — рече. — Него гледайте! Такъв ви трябва. Той смята, че числата са нещо точно и строго определено, разкажете на министъра си за него!

И тримата се обърнаха едновременно и цяла минута ме зяпаха мълчаливо. Мис Хакет се намръщи. Професорът пак поклати глава.

— Погледнете го — каза. — Само го погледнете!

Сякаш бяха застанали на ръба на бездна и надничаха в нея. Първа се размърда мис Хакет и разтегли лицето си в ледена усмивка.

— Добре тогава — обърна се тя към професора, — лека нощ, очаквайте много скоро да ви се обадим отново.

На половината път към вратата спря внезапно и се обърна, а Лийч, който вървеше по петите ѝ, едва не се блъсна в нея. Огледа стаята и сбърчи нос, сякаш я виждаше за пръв път. Принтерът тракаше, въздухът жужеше.

— Същински зандан! — изрече. — Как изобщо стоите тук!...

Когато си отиде, Лийч погледна злобно професора.

— Този път го прекали! — каза му. — Съвсем я оплеска!

След тази нощ отношенията ни с Лийч се промениха коренно. Сякаш и двамата бяхме случайно попаднали в някаква мъчителна безизходица и общата опасност ни застави да се сближим в една колкото неловка, толкова и неизбежна връзка. Той стана много словоохотлив. Непрекъснато се оплакваше от професора, наричаше го мръсно копеле, разказа ми и за други чудовищни мерзости, които бе вършил. Седеше разпасан пред таблото — дебел и злобен — и не спираше да мърмори. Неизвестно как, ала посещението на мис Хакет бе пробило цирея на огорчението му и сега отровата се лееше на воля. Никой не се отнасял с него както трябва, абсолютно никой! Всички били против него, до един, били против него само защото... — и тук той изведнъж спираше и ми хвърляше кос недоверчив поглед. Очите му, потънали дълбоко в кръгове от морави сенки, гледаха маниакално — мътни и някак лепкави, те приличаха на два кафеникави водни охлюва. Говореше и за мис Хакет — тихо, сякаш изпаднал в унес, в мечтание на омерзението. Подхвърляше шеги по неин адрес, в които я набеждаваше в най-гнусни мръсотийки. Познанията му в областта на женската анатомия бяха внушителни, Феликс го наричаше сбъркан гинеколог. Слагаше топлатата си ръка върху китката ми, изхихикаваше, накланяше глава към ухото ми и прошепваше поредната вулгарна гадост. Никога не успях да му отвърна с нещо повече от вяла усмивка, но за него това нямаше никакво значение, защото той и това не забелязваше, стигаше му да чува как собственият му глас произнася цинизмите. Но когато Феликс се навърташе наоколо, той думичка не

обелваше, Феликс го наблюдаваше, радваше се на чехлите и шалчето му, на издутото му шкембе, на хитрите му воднисти очи.

— Абе, Базил — подмяташе му от време на време, — какво прави веселяк като теб в тази дупка, а?

Смигваше ми с хитра усмивка, вдигаше крака на бюрото, изваждаше фас от табакерата и го запалваше.

Изчакахме да видим какво ще се случи след посещението на мис Хакет. Лийч предричаше най-лошото, въпреки че никога не казваше какво според него представлява най-лошото. Една нощ телефонът иззвъня. Дотогава дори не бях забелязал, че в помещението има телефон. Професор Косок вдигна слушалката и остана дълго заслушан в пискливия сърдит глас отсреща, като същевременно подръпваше долната си устна и се чумереше. Промълви нещо, най-накрая тресна слушалката. Когато телефонът иззвъня повторно, той го остави отворен. И в същия миг обеът на трансмисиите взе да намалява, първоначално едва доловимо. Понякога принтерът спираше рязко наред редицата от цифри и замираше така цели минути, потопен в тайнственост и самодоволство, някак многозначителен. Лийч твърдеше, че нищо му няма, че не открива никаква повреда и че отсреща са спрели предаването. Тогава професорът му се разкрещяваше, докато най-накрая принтерът тръгваше от само себе си, сякаш нищо не се бе случило. Ала онези, които работеха денем, започнаха да остават до по-късно и по-късно. Веднъж, идвайки на работа, ги видях, че тъкмо си тръгват — зърнах ръка, която затвори вратата, и чух смеха им надолу по стълбите. Когато идвахме, седалките на столовете бяха още топли.

Феликс се отбиваше по всяко време — понякога рано сутрин, когато приключвахме. Винаги имаше вид на човек, будувал цяла нощ. На разсъмване често излизахме заедно, разхождахме се в мъглата покрай сивата река. Спомням си тези утрини с особена яснота, тишината над града, чайките, които кръжаха над нас, бледата пролетна светлина на слънцето, която се мъчеше да пробие мрака и мръсотията, онзи особен бледолилав оттенък, с който плътният въздух трептеше над покривите, Феликс ми говореше за професора и уж неспонтанно ме разпитваше за работата, която вършим. Май смяташе, че крия нещо от него, че не съм откровен, и често ми хвърляше по някой изпитателен поглед — въпросителен и насмешлив, — като отмяташе

назад глава и повдигаше едната си рижава вежда. Разказах му за мис Хакет и той дълго се смя.

— А, значи са му вдигнали мерника — рече. — Ти по-добре внимавай, Филемон^[1], да не те отнесе и теб бурята.

[1] Старец от Фригия, който живял дълги години със своята връстница Бавкида в съпружески сговор. Единствени Филемон и Бавкида приели в бедната си колиба Зевс и Хермес, когато тръгнали да пътуват по земята, предрешени като смъртни. — Б.пр. ↑

В една от тези утрини с Феликс — не, чакайте, тогава него го нямаше. Просто през едно априлско утро. И професора го нямаше, беше заминал някъде, не си спомням къде. Апартаментът беше тих. Върху масата в предната стая имаше остатъци от храна, а пепелникът беше препълнен. Застанах до прозореца, няхах желание нито да си тръгвам, нито да остана. Болката отново се обади, дръпна струните и забарабани, както правеше всяка сутрин в този немощен час. Представях си, че нещо в мен — цялото колена и остри лакти — подръпваше опънатите ми нерви. Улицата беше пуста. В една от отсрещните къщи иззвъня телефон, приглушеният му звук не спираше и не спираше. Безмълвието се струпа зад гърба ми като огромен ням звяр и току леко ме подбутваше тъжно и настоятелно. Не обичах да оставам сам в стая, която не е моя, почувствах се като чужденец, искам да кажа чужденец на себе си, сякаш бяхме двама — аз и другият, онзи натрапник, отвътре, който тайно делеше с мен тази крехка тленна обвивка от плът и болка. Но изведнъж се оказа, че не съм сам.

Тя беше в мръсната тъмна баня на етажа. Открих я, когато понечих да отворя вратата, ала нещо я бе подпряло отвътре. Лежеше свита на кълбо с притиснати към гърдите си колена и отметната встрани гола ръка. Носеше прозрачната си найлонова мушама, а отдолу бе по комбинезон. Босото ѝ ходило затискаше вратата, така че трябваше да си глътна корема и да се промуша странично през тесния отвор. Когато коленичих до нея, тя се размърда, потрепери, изскимтя тихо и въздъхна като заспало дете, което не иска да прекъсваш съня му. Ръцете ѝ бяха ледени, изглежда, бе лежала така часове наред. В свивката на ръката ѝ имаше синина, която бе започнала да пожълтява.

— Адел — прошепнах. — Адел!

Почувствах се като глупак.

Вдигнах я. Беше се подмокрила. Изведнъж натежа в ръцете ми — студена, влажна отпуснатост, която едва носех. Като я вдигнах, мушамата ѝ прошумоля и изпука. Промуших крак през пролуката, за да отворя вратата, ала изгубих равновесие, залитнах като ездач при полукръг, и за миг останах така — ни напред, ни назад, с крак във въздуха и с рамо подпряно на стената. Кранът на умивалника капеше. Прозорецът зад тоалетната чиния бе отворен и долу в градината един кос чуруликаше звучно и настоятелно също като капчук. Когато извих глава, собственото ми опулено око се облеци срещу мен в огледалото

за бръснене. Огледах се — кран, стар бръснач, чаша и в нея четка за зъби — контурите им се размиха пред погледа ми, удебелиха се в млечната светлина на утрото и за миг усетих как нещо се разкри пред мен — припламна насреща ми и изчезна като монета в дланта на фокусник.

Пренесох я в предната стая и я положих върху канапето, подпрях главата ѝ върху страничната облегалка. Главата ѝ обаче непрекъснато клюмваше. Изглежда, дълго бях стоял така, втренчен в нея като омагьосан. Влязох в кухнята, после излязох, обиколих спалните, кърших отчаяно ръце, търсейки и аз не знам какво. Взех опърпаното ѝ кожено палто и я завих с него. През цялото време ѝ говорех, спомням си смътно глухото и монотонно боботене на глас, който ту я придумваше, ту я гълчеше, глас, който можеше да бъде само моят. Спомням си също и градското изящество на пролетното утро с едва доловимия трафик и гугукащите гълъби, с бялото валмо като пухкаво облаче в ъгъла на перваза и големия блед паралелограм от слънчева светлина върху пода в краката ми.

После пристигна линейката и всичко потъна в странна, мечтателна леност. Май бях очаквал по-голяма суматоха, сирени и скърцане на спирачки, тропот на обувки по стълбите, викове. Вместо това — любезно позвъняване и двама усмихнати плещести мъжаги в униформа, които мъкнеха сгъваема носилка. Имаха вид на хора, които знаят точно какво ще намерят. Спокойно се заловиха за работа, единият зави Адел в червено одеяло, докато другият разгъна носилката. После двамата я вдигнаха много сръчно от канапето и завързаха кожени каиши през раменете и глезените ѝ, а единият се наведе и отмахна влажен кичур коса от бузата ѝ. Тя беше толкова бледа и изглеждаше така спокойна — като статуя на дете-мъченик. Отвън на улицата радиото в линейката изпращяваше на равни интервали. Поставиха носилката върху тротоара, докато отворят задната врата. Адел се събуди и се огледа панически. Сграбчи ръкава ми.

— Какво си направил? — проплака дрезгаво. — О, Боже, какво си направил...

Качиха я в линейката и я откараха. В отсрещната сграда онзи телефон отново се раззвъня.

Разбира се, имаше само една болница, в която можеше да се озове. Крачех безмълвен като спомен по познатите ми коридори. Всичко бе потънало в тишина. Това бяха моменти, още си ги спомням, когато всичко утихваше внезапно, без причина, насред сутрешната суматоха и тогава тишината плъзваше като етер, изпълваше отделенията. Някъде свиреше радио, а в кухнята пееше готвачка. Казаха ми, че Адел спи — винаги така казват: сега спи, сякаш сънят е някаква много специална и скъпа терапия. И ми хвърляха бездушен поглед. Но когато отново се появих същата вечер, тя беше будна, седеше изправена в бялото легло, напрегната като птица, завързана за прът, тънките ѝ ръце стискаха завивката, а тънкият ѝ врат се бе източил напред. Стаята миришеше на мляко и теменужки, нейната миризма. Феликс беше там, както и професор Косок. Професорът седеше с кръстосани крака, барабанеше с пръсти по коляното си и гледаше в тавана. Спрях на прага.

— Ето го и нашия хубавец — провикна се Феликс. — Какво! Не носиш цветя за цветето, цветя, окъпани в роса?

Очите на Адел блестяха трескаво и тя не спираше да се смее.

— Вижте това място — каза тя. — Какво правя тук? Питам какво правя?

Погледът ѝ се плъзна покрай мен и се вторачи в нищото. В крайчеца на устата ѝ имаше възпалено червено петно, което току разчесваше с нокти. Беше още по комбинезон, наметната с коженото си палто. Подръпваше косата си, която стърчеше на всички страни — гарвановочерна и лъскава, като раздърпана перушина, Феликс прикри уста с ръката си и ми заговори насмешливо, но уж сериозно.

— Станала е непоносима, направо е откачила.

Изхили си. Вечерната светлина озаряваше прозорците. Отвън се виждаше ръбът на тухлена стена и плоското пространство на покрив с комин, който бълваше бял пушек. Професорът се намести в стола и въздъхна.

— Късно е — каза той, без да се обръща към никого. — Трябва да тръгвам.

Но не се помръдна, остана да седи с втренчени в тавана очи, а пръстите му продължаваха да барабанят. Отмина миг — сякаш си го предадохме от ръка на ръка. Феликс се изсмя тихичко и рече:

— Да, шефе, хайде да тръгваме. Време е да се омитаме.

Като стигна вратата, професорът се поколеба, взе да се преструва, че търси нещо в джобовете си. Намръщи се. Адел не вдигна очи да го погледне. Феликс го смушка закачливо, смигна ми иззад рамото му и двамата излязоха.

Загледах се в дима навън. Вечерното небе бе избледняло. В далечината се виждаха хълмовете — едва-едва очертани. Адел продължаваше да стои с извърнато лице. Опитах се да докосна ръката ѝ, ала тя се отдръпна, не рязко, но непреклонно, като дете, което не дава куклата си, и толкоз.

— Изтормозих се, нали виждаш — рече. — Нямам покой. И какво да правя тук?

Въздъхна и поклати глава леко раздразнена, сякаш този престой в болницата ѝ беше провалил други, далеч по-важни дела, които сега трябваше да чакат.

— Съжалявам — казах.

Далеч в небето ято птици се издигна и закръжи — мракът изведнъж припламна със сияйни отблясъци, а хилядите криле се сляха в едно. Икар. Адел се огледа замаяно.

— Взеха ми цигарите — рече. — Трябва да ми донесеш. — И за пръв път, откакто бях влязъл, ме погледна право в очите с онзи свиреп и малко разnogлед поглед. — Нали? Трябва да...

Вратата зад мен се отвори, обърнах се и видях старшата сестра. Стоеше на прага и ни гледаше.

Ред, порядък, хармония. Искаш ли нещо, искаш ли го много, можеш да сложиш край на произволните случайности. Чаках търпеливо в състояние на мрачно въодушевление. Бях отхвърлил излишния багаж от предишните години и сега преследвах единствено простотата — изчистените, непретрупани неща. Навсякъде долавях тайни знаци. Звукът на машината бе като песен за мен, та не бях ли и аз като нея създаден въз основа на бинарния код? Едно и нула — това бяха полюсите. Щурмът на пролетта разтърси сърцето ми. Не можех да спя, с часове обикалях грейналите нощни улици — жертва на някаква безрадостна веселост. Измъчвах ме болки. Когато най-накрая изтощен се отпусках в леглото, зарейвах поглед в небето и препускащите облаци, а отвътре ме измъчваше тъпа сива болка, спотайваше се в

стомаха ми като плъх — спотайваше се и гризеше. Още при първия пепелив здрач ставах — клепачите ми пареха, главата ми пулсираше тъпо — и се отправях към болницата.

Там също господстваше безумна атмосфера. Когато влязох в стаята на Адел, заварих Феликс и отец Плумър — и тримата със светнали очи и задъхани, сякаш току-що бяха приключили някаква буйна лудория. Отецът идваше често. Пълничък и едър, вечно облечен в черен костюм и с везан епитрахил отпред, надничаше през вратата със заговорническа усмивка, а очилата му проблясваха. Плясваше с ръце и се изсмиваше, оголвайки белите си зъби и златни пломби. Приличаше на голямо, тромаво и непохватно момиче. Обичаше да идва. Дай да си спретнем едно парти! — така казваше и успяваше да придума някое от кухненските прислужничета да донесе чай и табли с хляб и масло. Преди да се настани, сваляше епитрахила си с благоговееен жест, целуваше го със затворени очи и го оставяше настрана. После вдигаше ръце към небето и прошепваше:

— О, свобода!

Към Феликс се отнасяше с нещо като трепетна фамилиарност, нервно се навърташе край него и сервилно се кискаше на шегите му.

— О, твоето мръснишко подсъзнание! — подхвърляше му. — В главата ти все такива се въртят.

А Феликс вдигаше очи над отца, улавяше погледа ми и се усмихваше, разтягайки докрай тънките си устни.

Адел седеше сред нас със замръзналото си като маска преbledняло лице и чумава коса. Вместо комбинезона сега носеше атлазен пеньоар на рози и птички, от който стаята съвсем бе заприличала на клетка. Смееше се все повече и повече, ала смехът ѝ все повече и повече наподобяваше уплашените писъци на оплетена в мрежа птица. Очите ѝ помътняха и тънко белезникаво було покри зениците ѝ. Все се оплакваше, че не ѝ достига светлина, че стаята е мрачна, но когато вдигнех венецианските щори или пък светвах още една лампа, тя закриваше лицето си в шепи и извърщаше глава от ослепителния блясък.

След едно от нашите посещения отец Плумър се позабави пред вратата ѝ. Изглеждаше някак тържествен и развълнуван.

— Знаете ли, аз ще я спася — рече ни. — О да, тя вече се съгласи да приеме наставленията ми.

Феликс отстъпи на крачка от отца и се ококори насреща му, сякаш не можеше да повярва на ушите си.

— Ой-ла-ла! — рече и вдигна длан да скрие тънката си подигравателна усмивчица, която не успя да сдържи.

След време обаче веселяшкото настроение, което обикновено заварвах в нейната стая, отстъпи пред една по-напрегната благочестива атмосфера, в която въздухът вибрираше като след току-що заглъхнало ехо. Веднъж дори ги сварих да се молят — отецът на колене с ръка на челото, требникът отворен, а Адел легнала по гръб със склучени върху гърдите си ръце и втренчени в тавана очи, напълно неподвижна и въсьчно бледа в атлаzenia си пенъоар, подобно статуя на красива удавница, положена върху покрития с цветчета бряг на река. Но това не продължи дълго. Един ден тя грабна молитвеника от ръцете му, изсмя се и го запокити надалеч и макар че, увесил нос, той продължи да се навърта в коридора пред вратата ѝ, тя категорично отказа да го вижда повече.

— Не се тревожи, падре — окуражаваше го Феликс. — Тя самичка ще намери пътя към просветлението.

Тази нощ Адел бе в добро настроение — седеше по турски под завивката, а в скута ѝ се мъдреше препълнен пепелник. Беше се начервила, миглите ѝ бяха с аркансил, а ноктите на ръцете ѝ — лакирани в яркочервено. Размахваше ръката си с цигара между пръстите, пърхаше с мигли и се превземаше като същинска съблазнителка.

— Опита се да пъхне ръка под дрехите ми — подхвърли тя. — Представяш ли си!

Феликс едва не припадна от смях.

— О, Боже! — извика той и се хвана за главата. — Значи това му било спасението!

Когато той си тръгна, тя се изправи в леглото, намръщи се и взе нервно да подръпва чаршафа. Правеше всичко възможно, само и само да не срещне погледа ми. Взе едно списание и започна да го разглежда.

— Слушай! — обади се най-после. — Трябва да ми донесеш нещо. Онази кучка ми дава само някакви хапченца по предписание — как им викаше, абе няма значение, но те не ми вършат работа.

Спря да прелиства лъскавите шарени страници, умълча се и наведе глава. Настъпи тишина. Загаси цигарата си в пепелника,

премрежи очи и ги втренчи в тънкото синкаво перце дим, което се виеше нагоре.

— Не мога — казах. — Как бих могъл.

Тя не продума, нито помръдна, сякаш не беше чула.

— Да — промълви. — И той така ми отвърна, след което се изсмя. — Погледна ме и опита да се усмихне. Възпаленото ъгълче на начервената ѝ уста се бе разранило. Долната ѝ устна трепереше. — На теб ти дава, нали? От хапчетата, онези. Можеш да я помолиш за още. Ще кажеш, че са за теб.

Понечи да се измъкне от постелята, преобърна пепелника, коленичи на края на леглото, прегърна ме през врата и притисна треперещите си устни към моите. Разплака се. Червило, цигарен дим, солени сълзи. Още усещам вкуса им в устата си.

— Ще легна с теб — изпъшка тя. — Всичко, всичко, което поискаш! Абсолютно всичко...

Откраднах заради нея. Знаех къде ги държат и точно какво да взема. Старшата сестра не беше на мястото си, а ключът от лабораторията стоеше в чекмеджето. Тръгнах нагоре по стълбите. Беше време за чай и никой не ми обърна внимание. В една болница дори аз мога да мина незабелязано. Заклучих вратата на лабораторията след себе си. Изведнъж настъпи глуха тишина, сякаш се намирах под вода сред всичките тези рафтове от зеленикаво стъкло, сред тези шишенца, пълни със сън. Намерих това, за което бях дошъл, но продължих да се мотая, погледнах през прозореца. Сумрачно и ветровито. По небето мълчаливо се носеха отломъци и разруха. Долу в градината една череша се прегъваше, шумолеше, а изпадалите по земята цветове се люшкаха напред-назад като вълни над сивата трева. Колко такива моменти познавам, когато всичко се превива, колебае, губи кураж, като въртележка преди да спре. Уморените ми очи изведнъж доловиха онова, което винаги си е било там. Опрях чело в стъклото. Да остана тук така, да остана завинаги. Да се свърши най-последно.

Тя крачеше нервно из стаята, обвинява тялото си с ръце. Нахвърли се срещу мен, къде съм се губел! Подадох ѝ малките пластмасови ампули. Тя ги пъхна в джоба на пенъора си и за миг се вцепени, замръзна с празна усмивка върху устните, заляпана в нищото. После се намръщи.

— Не — промърмори, — не, не, в стаята е опасно, вратата не се заключва и всеки може да влезе когато си поиска.

Освен това нещата ѝ не били тук, скрила ги другаде. Отново закри из стаята, говореше си сама, с едната ръка разрошваше косата си, а с другата чоплеше раничката в крайчеца на устата. Изведнъж спря и кимна.

— Там няма да има никой — рече. — По това време там няма никой. Чудесно! — Сграбчи ме за ръката и ме повлече след себе си. — Да — каза, — да, там е мястото.

Помислих си колко много тези коридори приличат на манастирските — със сводести тавани, статуи в нишите, изрисувани кралски лилии и безмълвие, което не е точно тишина. Тя бързаше напред, вървеше прилепена до стената — босоного видение. Заведе ме

в параклиса. Той представляваше малка килия с купол, цялата обкичена със знамена, флагчета и картини на светци в огромни кафяви рамки. Прозорчето, през което се виждаше, че денят помръква, беше с цветен стъклопис, изобразяващ Успение Богородично в розови и яркосини багри. В миниатюрния олтар някой бе оставил нарциси. Месингова газена лампа с рубиненочервено стъкло висеше на тежка верига от тавана. Мястото, мрачно и накичено, бе така претрупано и някак потънало в разпуснатост и разкош, че по-скоро приличаше на шатрата на номадски главатар. Миришеше на дърво и восък. И тук тишината шумеше с ехото на остатъчни гласове. Адел бръкна зад картина на прободения със стрели свети Себастиан и извади найлонов плик, който бе прикрепил с пластир за гърба на рамката. Останахме в миг наред притихналата обител, допрели глави, захласнати по нейните съкровища. В пликчето имаше шишенце, лъжичка, гутатор и спринцовка за еднократна употреба със счупен връх на иглата, която бе намерила в някаква боклукчийска кофа. Спомних си друг случай, когато пак стояхме така — дъхът ни се смесваше и се сгрявахме един друг от топлината, която излъчвахме. Навън духаше вятър. Ръцете й трепереваха. Раненият светец ни съзерцаваше с безтрепетен, тъжен и похотлив поглед.

Тя коленичи на стъпалото пред олтара, за да забърка коктейла си, а аз седнах на пейката да я наблюдавам. Работеше с усърдие и любов, напълно погълната от заниманието си, бе прехапала устната си, стоеше намръщена и съсредоточена, забравила за всичко друго. Сякаш изобщо не я познавах — коленичила в мрака, преобразена, унесена в задачата си — тя, обещаната ми жрица. От време на време й се налагаше да спре и да почака, докато треперещите й ръце се успокоят, и тогава се оглеждаше наоколо с немиждащи очи. Запали остатък от евтина свещ и го постави върху стъпалото, за да затопли сместа в лъжичката. После седна на пети и нави ръкава на пенъора си чак до рамото. Голата й ръка блещукаше в сумрака. Напила една вена и взе да я помпа, като свиваше и разпускаше юмрук, докато вената изпъкна, изду се — морава и пълна с кръв. Отначало иглата не влизаше, но тя продължи да мушка и натиска, като току приплакваше пискливо и извиваше гръб. Най-сетне счупеният връх влезе и надутата кожа наоколо заприлича на малка свита уста, която лакомо засмука от фината метална дупчица, а тя взе плавно да натиска буталото, докато пулсиращата вена смучеше

ли, смучеше, и накрая отметна глава назад, клепачите ѝ примигаха и тя изпусна дълга трепетлива въздишка.

Коленичих върху студения под и я прегърнах. Тя ме гледаше безжизнено. Ръката ѝ, която продължаваше да държи спринцовката, лежеше отпуснато върху стъпалото. Сграбчих студената коприна на пеньоара ѝ и я смачках в обятията си.

— Обеща ми — казах. — Ти ми обеща.

Взех я на ръце и я занесох до вратата, изправих я с гръб към нея, така че никой да не може да влезе. Тя праметна едната си ръка през рамото ми, а с другата стисна главата ми в яростна прегръдка, като търкаше брадичка в бузата ми. Бедрата ѝ бяха ледени. С вяло учудване се заслушах в собствения си дрезгав и учестен дъх. Тилът ѝ се удряше в дебелата дъбова врата и кънтеше тъпо. Тя се смееше или плачеше, не знам кое от двете.

— Ще ми донесеш още, нали — прошепна в ухото ми. — Обещай ми, обещавай, че ще ми донесеш още.

— Да — казах. — Обещавам.

Но не беше нужно да ѝ донасям, защото вече го имах — достатъчно да ѝ стигне за седмици напред. Беше в джоба ми — достатъчно и за двама ни за седмици напред.

И така вечер след вечер по едно и също време двамата отивахме в параклиса и аз ѝ давах дневната дажба спокойствие, а тя ми се отплащаше, като разтваряше пеньоара си и за кратко ме притискаше към себе си — задъхан, вкопчен в треперещата ѝ плът. Спомням си тишината около нас, помръкващата светлина в ярките цветове на прозореца и миризмата — миризма на ковчег, както и тропота навън, защото в отделенията беше време за чай — шум, идващ от един друг свят. След това оставахме още дълго, седнали, притихнали в мъждукация мрак на олтарната лампа, а навън още един ден бе угаснал, за да дойде нощта. Понякога старица в болничен халат се промъкваше тихо, падаше на колене, въздишаше и мълвеше със скрито в шепи лице. Не ни обръщаше внимание, дори май не ни забелязваше. Беше май, месецът на Богородица — всеки ден пред олтара носеха свежи цветя: нарциси, лалета и момини сълзи. Адел седеше с наведена глава и отпуснати в скута ръце, така притихнала, сякаш изобщо не

дишаше. Разказах ѝ доста неща за числата, как действат, колко просто и чисто е всичко при тях. Не знам дори дали ме слушаше. Разказах ѝ и за онзи миг в планината, когато в ума ми просветля, нещо ми се яви и ми каза по-ясно отвсякога, че под хаоса на нещата цари скрит порядък. Някакво въодушевление заседна в гърлото ми и аз го преглътнах като бучка скръб. Тя седеше уморено облегната на рамото ми.

— Трябва да се махна оттук — промълви. — Помогни ми.

Звънецът ни сепна. Щяха да заприичдат за общата молитва. Станах. Тя ме погледна с помътнелите си замаяни очи.

— Помогни ми.

Феликс ме изслушваше. Той разбираше. Това е то, слушай мен! — така ми казваше, усмихваше се, кимаше и ме подтикваше. Да знаеш, да действаш, да се гмурнеш в тайните дълбини на нещата — нали винаги това ми бе казвал да правя? И сега обеща да ми помогне. Притежаваше и връзки, и влияние. Имало и други хора освен професора, и други машини, дори по-големи и по-съвършени, о, да, ще ми ги покаже, разбира се! Обичах да слушам, когато ми говореше така, защото това задействаше у мен някаква възбуда, в която имаше и тревога, и предчувствие, и мрачно задоволство. Понякога се случваше да го погледна неочаквано и да уловя как ме съзерцава с дяволито пламъче в очите и онази негова лукава усмивка, но истината е, че вече не ми пукаше.

Следобедите понякога се разхождах с него из града. Често отивахме в зоологическата градина — едно от любимите му места. Там за него всичко беше ужасно смешно. Заставаше пред клетката на тигъра или пред потъналата в летаргичен мрак бърлога на алигатора и се превиваше от смях. Животните на свой ред го наблюдаваха озадачено и подозрително или поне така ми се струваше.

— О, виж, виж! — провикваше се той в захлас, грабваше ръката ми и тресейки се от смях, ми показваше с пръст павиана, който дръгнеше червения си задник, или пък хипопотама, който се опитваше да възседне женската. — И все пак колко странен е този престарял свят — подхвърляше. — Какви само чудовища го обитават, какво ще кажеш, а, Калибан?

Там често срещяхме разни особняци — хора, които се криеха зад дърветата или пък сваляха ниско разтворените си вестници, за да го изгледат с влажен взор. Имаше нещо у тях — някакво напрежение, а може би и терзание, което беше в пълен унисон с мястото. Сякаш надничаха през невидими решетки. Когато се случеше да ги забележи, той се изсмиваше тихо, сякаш на себе си, тръгваше право към тях и им казваше нещо, но с гръб към мен. След това не споменаваше нищо за тези срещи, просто закрачваше редом с мен и любезно продължаваше разговора ни от мястото, където го бе прекъснал. Но имаше и дни, в които ми правеше впечатление, че се озърта предпазливо, улавях как в усмивката му се прокрадва леко напрежение, и тогава гледаше да бъдем винаги на открито.

— Ако някога ти се наложи да ме търсиш — съветваше ме той, — знаеш къде да ме намериш, нали?

Разговаряхме до едно изкуствено езеро. Денят беше облачен, а въздухът светеше със седефено сияние. Ближеше сладолед в розова фунийка и небрежно подритваше към патиците, които се тълпяха край ленивата вода на плитчината.

— Искам да кажа — продължи той, — в случай че не можеш да ме намериш или просто съм изчезнал за известно време. Според мен, когато нещата започнат да се усложняват, най-добрата тактика е да се оттеглиш.

Погледна ме и се ухили. Един черен лебед се плъзна безмълвно край нас, целомъдрен и свенлив, с горда осанка. Патетата се разкряха. Той им хвърли остатъка от сладоледа и мигом настана страшна врява. На малко островче в средата на езерото две маймуни се люлееха и си приказваха сред клоните на голо, мъртво дърво.

— Трябва да се подкрепяме — каза ми Феликс. — Ние сме сродни души — ти и аз.

Хвана ме подръка, минахме през портата на парка и тръгнахме нагоре към автобусната спирка. Под нас се виждаше градът — клекнал под схлупеното небе. Попаднахме на задръстване покрай реката, изведнъж заплющя порой и забарабани по рейса. Спря така внезапно, както беше започнал, и градът мигом се окъпа в бледа слънчева светлина, която заблестя по покривите и камбанариите, а високо в небето самотна бяла птица се рееше сред стена от облаци с цвят на прясна синина. Спомням си, че всичко ми изглеждаше непорочно,

безобидно и безгрижно — свежата измокрена светлина, камбанариите, птицата — като мечтателен пейзаж, сътворен от талантлив чирак, а на преден план препускащи коне и маври, забелили очи, докато клетият окаяник умира, прикован за дървото.

На Чандъс Стрийт попаднахме на Лиз, която се бе свила на стъпалата пред външната врата. Когато я приближихме, тя трепна и вдигна ръце пред лицето си, сякаш да се защити. Под едното ѝ око се виждаше голяма синина, а долната ѝ устна бе разцепена и покрита със засъхнала кръв. Отказваше да стане, само се дърпаше и свиваше колене към гърдите си. Коленичих до нея, ала тя извърна лице и изплака, Феликс се бе надвесил над нея с ръце в джобовете и току потупваше с крак.

— Тони пак се е разпалил, така ли? — попита той. — Лесно се пали, а? Кибритлия е.

Лиз измънка нещо. Един от предните ѝ зъби бе избит и не ѝ се разбираше какво говори.

— Какво каза? — подкани я Феликс, наведе се над нея и сложи ръка зад ухото си.

— Изчезна! — изкрещя му тя.

Настъпи мълчание, с изключение на нейните сподавени ридания. Съвсем се беше стъмнило. Феликс я изглежда замислено, като подрънкваше монети в джоба си.

— Изчезнал ли? — каза той тихо. — Какво искаш да кажеш с това „изчезнал“?

Тя стисна очи, ала сълзите продължиха да се стичат. Долната ѝ уста отново се разкърва. Беше се прегърнала и трепереше.

— Те ни причакаха на един ъгъл — едва произнесе тя — и го накараха да тръгне с тях.

Феликс огледа улицата в двете посоки, после пак се надвеси над нея, подпрял длани върху коленете, и се усмихна.

— Сега пък „те“? — попита. — Кои по-точно са тези „те“?

Тя поклати глава.

— О! — обади се той. — Някакви непознати, така ли? Би ли казала например, че са нещо като моряци? Да? — Той ме погледна, като продължаваше да се усмихва. — Значи — обърна се пак към нея — двама подпийнали моряци, не повече, нали? Чудя се кои ли са?

Скочи надолу по стъпалата, застана на тротоара и отново огледа улицата, този път по-внимателно. Върна се при нас, клекна пред Лиз, прегледа лицето ѝ и поклати глава.

— Знаеш ли, никак не ми харесваш — каза. — Ама никак!

Тя го наблюдаваше уплашено, подсмърчаше и току прокарваше пръсти през сплъстената си пепеливоруса коса. Той ѝ се усмихна, повдигна вежди и килна глава на една страна.

— Знаеш ли какво — рече ѝ, — какво ще кажеш за една дозичка колкото да се свестиш? Какво ще кажеш, а? Прекрасно, нали? — Извади от вътрешния си джоб малко правоъгълно найлоново пликче, вдигна го във въздуха и закачливо го размаха пред очите ѝ. Тя мигом скочи и се опита да го грабне от ръцете му, ала той се отдръпна и пак се ухили. — Аа! — рече. — Първо един въпрос. Какво по-точно търсеха тези юнаци морячетата?

Тя не сваляше очи от пликчето, само облиза напуканите си устни.

— Теб — отговори му тя. — Теб търсеха.

Той зяпна уж учуден и сложи ръка на сърцето си.

— Мен ли? — ахна изумен. — Мен? Боже Господи!

Изсмия се, стана от мястото, където беше клекнал, и се извърна от нея. Тя обаче се разплака и тръгна да лази подире му на колене, като най-после успя да улови пеша на шлифера му. Той спря.

— О, шумящото прахче, да! — рече. — Ето ти го.

Хвърли ѝ пликчето върху стъпалото. Тя го взе, разкъса го с нокти, дръпна с ръка подутата си долна устна и изсипа съдържанието му в процепа между устната и венеца. После пропълзя обратно, сгуши се пред вратата и притисна колене към гърдите си. Плачеше, чувахме я през целия път, докато се отдалечавахме в мрака.

На ъгъла на площада имаше телефонна кабинка. Феликс влезе вътре, стисна слушалката под брадичката си, пъкна коляно така, че да не се затваря вратата, смигна ми и рече:

— Да, на Чандъс Стрийт, точно така. Май е взела нещо, понеже има вид на... Защо питате? Аз ли, полицаи? Редови гражданин, полицаи, който просто изпълнява гражданския си дълг. Чао, засега.

Остави вратата да се тресне зад гърба му, вдигна яката на шлифера си и забели очи.

— Сюжетът се заплита, напрежението расте. Какво ще кажеш, Уотсън?

Съобщението беше във вечерните издания. Сбиване на пристанището. Тяло на млад мъж, извадено от реката, рани от силни удари по главата и особено по лицето, поради което не може да бъде разпознат. Полицията работи по случая.

Градът, който смятах, че познавам, сега се преобрази. Страхът промени всичко. Оглеждах улиците с обезумели очи и под този взор нещата се объркваха, сякаш свенливо се отдръпваха от мен. Никога не ги бях забелязвал, или поне не в тази светлина, защото никога не ги бях поглъщал с поглед така настойчиво и похотливо. Навсякъде виждах преследвачи, не, не преследвачи, това е силно казано, не е точната дума. По-скоро ми се струваше, че всичко е изгубило своята предишна невинност. Площадите, булевардите, малките градинки, всичките ми стари свърталища сега ми изглеждаха като фасада, зад която се спотайва разгулно и гибелно присъствие. У мен като някаква хроническа треска тлееше паниката, готова да лумне всеки миг при най-малката уплаха. Случваше се, вървейки, изведнъж да ускоря крачка, да хукна презглава с разтупкано до пръсване сърце, с дъх, който свистеше в гърдите ми, но когато най-сетне спирах отмалаял и поглеждах назад — там нямаше нищо, само онова смътно усещане за сподавен ехиден смях. Най-много се страхувах от вечерния здрач, часа на сенките и мрачните пейзажи, и търсех да се спася от него във флуоресцентното убежище на бялата стая, където всичко като че излъчваше светлина, повърхностите бяха равни и бездушни, без измамни дълбини, а атмосферата бе неутрална и инертна като тънък безцветен газ.

Сега там почти нямаше какво да се прави. Предаванията от чужбина бяха напълно преустановени. Професорът крачеше намръщен, потънал в свирепото безмълвие — един предаден мъж. Телефонът стоеше непрекъснато отворен. Имаше нощи, в които той изобщо не се появяваше и ние с Лийч съжителствахме самички в неловка близост. Лийч също беше много неспокоен, бродеше безшумно по чехли, с ръце, пъхнати в провисналите джобове на панталона му. Струваше ми се, че където и да се намира, аз непрекъснато чувам дъха му. Продължи да ми разказва вицове си и да ме черпи с вкусни мръвки от собствения си обяд. Бих предпочел старата враждебност помежду ни пред сегашната неизвестно защо застрашителна близост. Имах чувството, че съм вързан на верига, а на отсрещния ѝ край в мрака нещо може всеки миг да ми скочи, да ревне и да ме захапне. Сега той се грижеше за машината и го правеше с маниакална бдителност, трепереше ѝ като някакъв психясал родител и непрекъснато я псуваше, риташе и замеряше с корички хляб.

Машината понасяше оскърбленията мълчаливо, упорито, с извърната встрани глава, сякаш не искаше да знае за тях, сякаш мислите ѝ бяха погълнати от нещо свършено различно. Това го влудяваше — нейната невъзмутимост, нейното тежко мълчание, несхватливост и пълно тъпоумие.

— Тя нищо не знае — подхвърляше професорът, — нищо, което не ѝ е зададено предварително.

Голямата глава на Лийч хлътваше дълбоко между раменете му, а обиденият му помръкнал поглед се зарейваше из стаята.

— Да — мънкаше под нос, — също като нас.

Една нощ влезе след мен в тоалетната и ме прегърна през кръста. Опитах да се освободя и здраво се сборичкахме, вкопчени един в друг като в някакъв непохватен и мъчителен моряшки танц. Изхвърчахме в коридора, където задъханото ни сумтене проехтя като звуците на истинска схватка. Най-накрая забих лакът в гърдите му и го блъснах с все сила. Той залитна назад, пое си дъх, облегна се на стената все още с отворена уста и се хвана за гърдите. Шалчето му се бе усукало и извъртяло под едното ухо, единият му чехъл липсваше. Изгледа ме кръвнишки с насиненото си око.

— Какво ти става? — рече. — Той ми каза... — Замълча.

— Какво ти е казал? — попитах. — Каквото и да ти е казал, излъгал те е.

Прищя ми се да го ритна, почти усетих как кракът ми потъва в мекото му шкембе, почти го виждах как пълзи на четири крака и повръща лепкавата си вечеря. Ядосах се не защото ми посегна, а защото знаех, че това е краят на пребиваването ми тук.

— Погледни се — изрепчи ми се той. — Скапаняк такъв!

Обърна лице към стената и се разплака от болка и яд, а заоблените му плещи се разтресоха. Излязох навън в нощта. Въздухът беше черен и мокър, пристанищните сирени виеха. Сградата се извисяваше заплашително над мен и сякаш се разлюля в бавно носещата се мъгла. Всички прозорци бяха тъмни. Наоколо не се виждаше жив човек. Тръгнах си. От живота ми изчезна още едно убежище.

Адел седеше на стол до леглото и разресваше косата си с бавни сковани движения. Носеше стар домашен халат, пристегнат в кръста с разнищено въженце. Без грим лицето ѝ беше съвсем бледо и някак размазано, сякаш го бе изжулила толкова силно, че чертите му се бяха притъпили и загладили. Гледаше безжизнено пред себе си. Отец Плумър стоеше до прозореца с лице към стаята, със скръстени ръце и отметната назад глава. Зад него слънцето блестеше върху плоския покрив и пушещия комин, а в далечината припламваше малък самолет, който летеше косо на фона на чистото синьо небе. Лицето му бе в сянка, а сребристите лещи на очилата му блещукаха като монети. И старшата сестра беше тук, застанала зад Адел, съвсем неподвижна, с отпуснати ръце, леко приведена напред, както ѝ беше навикът. И тримата изглеждаха някак уравновесени, като подредени за групова снимка. Адел не ме погледна, сякаш не подозираше, че съм в стаята. Бях ѝ донесъл цигари. Старшата сестра протегна ръка и без нищо да каже, ми ги взе.

— Адел вече отказа цигарите — рече отец Плумър. — Нали, скъпа? Нов живот, нали скъпа, ще започнеш нов живот.

И той се усмихна с празния си любезен поглед. Адел продължи да разресва косата си с равни движения. Старшата сестра ме изгледа продължително, обърна се и излезе. Този път завинаги.

Когато отидох в параклиса същата вечер, Адел я нямаше. Не се изненадах. Беше в стаята си и спеше сред усуканите чаршафи, сякаш вълните я бяха изхвърлили на самотен бряг. Останах известно време в тишината, наблюдавах я. Навън бе още светло, но щорите бяха пуснати и само сивкава полусветлина обливаше стаята. Сумрак, нейният час. Неин бе и този безпомощен, бледнеещ, сивкаво-гальовен полуздрач. Устните ѝ бяха отворени, едната ѝ ръка лежеше на възглавницата до бузата. Сложих ампулите в джоба на халата ѝ, излязох на пръсти и затворих вратата след себе си.

Рейсът се клатеше и криволичеше по тесните пътища, накланяше се по завоите, скоростите му стържеха. Дърветата се втурваха срещу фаровете с вдигнати нагоре клони, сякаш недоумяваха какво става,

после се плъзгаха край нас и пак изчезваха в мрака. Бях се настанил до вратата, а от другата ми страна бе шофьорът — слаб, блед, неразговорлив мъж, който седеше, разтворил кокалестите си колене, и въртеше огромното кормило с протегнати напред ръце, сякаш навиваше въже. На всяка спирка се навеждаше напред с подпрени на волана лакти, кръстосваше китки, всмукваше бузи и вперваше очи в пътя. Прекосихме село, спряхме на кръстопът, където се качи мъж с патерица. Спря на стъпалото и ме изгледа задъхан, старата му беззъба уста бе изкривена на една страна. Дълго време се изкачвахме, после заподскачихме по открито плато и тогава зърнах под себе си отляво и отдясно бледите блещукащи звезди. Изгърбената полупълна луна бе кацнала точно на един връх в далечината. Понякога, когато пътят правеше пълен завой, виждах и светлините на града, останали далеч зад нас. След известно време завихме, спуснахме се в падина и спряхме. Шофьорът ме изгледа.

Съвсем друг въздух, уханье на бор, остър, свеж ветреца и звезди. Изпратих рейса с поглед, задните му мигачи се заизкачваха по склона. Тишина и тих ромон на вода. Над вратата на кръчмата мъждукаше лампа, друга светеше през мръсния прозорец. Прекосих чакъла. Той сигурно бе чул рейса или пък бе наблюдавал през прозореца. Спотаи се в мрака на преддверието, докато се увери, че съм аз, после излезе напред и вдигна ръка за поздрав.

— О, Мелмот^[1] — прошепна. — Откога те чакаме.

* * *

Когато си мисля за моето второ посещение Гоут, си представям дълга кафеникава кръчма с нисък таван, газени лампи, проблясващи в мрака медни канчета, бутове и други мяса, окачени на подпокривните греди. Картинката се нуждае единствено от прислужващо момче с престилка на кръста и някой стар чешит с къдрави бакембарди и лула от морска пяна, който да топли старите си кокали край огнището. Откъде идват? Тези мои фантазии. Като влязох в заведението, то изглеждаше пусто. Дебелият Дан стоеше зад тезгяха на бара и си чоплеше кътниците с нокътя на кутрето. Носеше риза без яка и зелен пуловер без ръкави, който го стягаше като рицарска броня и стигаше

до средата на шкембето му. Поздрави ме с дружеско бавно смигване, което се състоеше не толкова в затваряне на едното око, колкото в отваряне на половин уста.

— Горещ пунш за пътника, Дан! — изкомандва го Феликс.

Настанихме се на столчетата край бара. Като привикнах към сумрака, различих и неколцина други клиенти, насядали тук-там — яки мълчаливи селяндури с каскети и дълги горни дрехи без копчета, чиито очи се отвърщаха като подплашена риба, щом се случеше да срещнат погледа ми. Феликс ме наблюдаваше, докато сърбах димящата течност. Носеше голф, плетени чорапи в шотландско каре и платнена шапка с копче вместо помпон.

— Радвам се, че дойде — рече, — наистина се радвам, защото тук понякога става ужасно скучно.

Казах му, че са намерили тялото на Тони. Той мигом вдигна пръст към устните си и хвърли многозначителен поглед към Дан.

— Да — отвърна ми тихо, — прочетох. Много жалко. Потресен съм.

Нищо не казах. Той ме погледна с унила усмивка:

— Надявам се, не мислиш, че вината е моя. В края на краищата не аз ги заведох на Чандъс Стрийт. Не са ме проследили мен, за да стигнат дотам. — Извади табакерата си, запали фас и се втренчи в мен през дима, като продължаваше да се подхилква. — Хайде, не се кисвай. Никой няма вина. Просто нещастен случай.

— Нещастен случай ли?

— Ами да. О, забравих, че не вярваш в случайностите, така ли беше? Всичко е част от предначертана схема. Ами тогава може би смъртта на клетия Антъни наистина е била брънка в някакъв грандиозен план или съзаклятие, но това все още не означава, че непременно трябва да има виновни, нали така? — Умълча се, пушеше замислено, после натисна с пръст китката ми и рече: — Ти също няма за какво да се притесняваш. Помни само, че в крайна сметка корабите трябва да отплават.

— Както и да се върнат обратно — отговорих.

Той се изсмя.

— О, да. Die ewige Wiederkunft^[2], а?

Дебелият Дан се приближи, подпря ръка на бара и съучастнически сведе глава към мен. Ще искам ли да остана? — така

попита.

— Тук всеки приятел на мистър Феликс е добре дошъл — каза той, усмихна се и издиша радушното си приветствие в лицето ми.

Поведе ме нагоре по една тясна стълба. Голямото му туловище се поклащаше пред мен. Спомням си, че държеше свещ, но това сигурно е от някоя друга моя фантазия. Отзад главата му бе обръсната чак до темето, а отпред на челото му стърчеше малък момчешки перчем. Вратът му представляваше дебел ствол тлъстина с наболи по него косми. На площадката спря леко задъхан, погледна ме някак нежно и многозначително, сякаш двамата пазехме срамна тайна помежду си. Кимна надолу към стълбите и бара и рече:

— Особняк е, ама какво от това?

Въведе ме в стаичка с нисък продънен таван, едно-единствено квадратно прозорче и огромно легло с месингова рамка. Тапетите с релефни цветчета някога са били бели, ала сега имаха лепкав кехлибарен цвят, като че ли лакирани отгоре. Ламперията беше кафеникава, боядисана така, че да имитира дъб. За миг Дан се загледа във вратата с тържествено изражение.

— Навремето това бе стаята на мама — тихо промълви. Въздъхна и додаде още по-тихо: — Преди да напълнее.

След като си тръгна, угасих лампата, седнах на кревата и дълго останах така в тъмното. Луната се бе качила още по-високо, блестеше в единия ъгъл на прозорчето. Виждах смътно очертаните силуети на разлюлените от вятъра боровете, а отвъд тях и малките светлилки на къщурки и ферми, пръснати по околните хълмове, които блещукаха като маяци наред море от тъма. Чух как последният клиент напусна кръчмата с тежки неуверени стъпки и пое по склона и как Дан заключи външната порта за през нощта. В далечината вяло се разлая куче. Раните ме заболяха.

За какво си мислех?

За нищо. За числа.

За нищо.

Обикаляхме хълмовете с часове — Феликс и аз, ден след ден. Времето беше ветровито, но ясно — последните дни на пролетта, в които песента на чучулигите изпълваше кристалния въздух. От

височината непрекъснато ми се виеше свят. Всичко се бе устремило нагоре към небето, сякаш тук земното притегляне изобщо не действаше. Бели облаци току изскачаха зад гранитния връх и се издуваха като балон, докато стигнат собствения си зенит. Ако се подхлъзнеш, няма за какво да се уловиш, навсякъде край нас, докдето стига погледът, се бяха ширнали кафеникаво-зелени равнини, покрити с орлова папрат и тресавища. Но ето че пътеката изви и ненадейно се озовахме на ръба на каменен кратер, на дъното на който се виждаше стоманеносиво езеро и бухлато облаче някъде по средата на пропастта.

— О, каква красота! — възкликна Феликс. — Това не те ли кара да се чувстваш като изваден от картина на Каспар Давид Фридрих^[3]?

Сложи ръка на сърцето и си пое дълбоко дъх, усмихна се блажено, очите му се затвориха, ноздрите — разшириха. Носеше голф, шапка и пикел. Бях се загледал в сенките, които се стичаха като вода надолу по отсрещната стена на кратера.

— Какво си казал за мен на Лийч? — попитах.

Той се ококори и ме зяпна уж в недоумение. После избухна в безмълвен смях, само връхчето на езика му се показва и бързо изчезна.

— Защо? — попита лукаво. — Да не би да се безпокоиш за репутацията си?

— Нали това място беше точно за мен — отговорих. — А сега кракът ми няма да стъпи там повече.

Той пак се изсмя, този път по-гръмогласно, и удари пикела в каменистата земя.

— Хо-хо-хо! — излорадства. — Слушай, с това място е свършено и ти го знаеш. Онези смятаха, че старецът майстори нещо гениално, ала откриха, че използва безценната им машина, за да докаже, че нищо не може да се докаже.

Стигна до ръба на пътеката и като същински жрец вдигна ръце над пропастта и посочи с пикела нагоре.

— О, свят, потънал в хаос! — изрецитира. — Сляпа енергия, завихрена в празнотата! Всичко се върти и преобръща. Тъй рече пророкът.

Върна се при мен, накуцваше, хриптеше като прегърбен дядка, стиснал пикела си вместо патерица, присви очи и надникна в лицето ми.

— Тук има достатъчно място, и време — рече.

Изви вятър, изфуча надолу по склона и надипли стоманената повърхност на езерото. Слънцето заискри. Улови ме за ръка и ме поведе бавно със загрижеността на свещеник.

— Остави се в моите ръце — каза ми той. — Имам големи планове за теб, нали знаеш. Наистина, повярвай ми.

Пътекката пак направи завой, след който се озовахме на издадена напред скала. В далечината се виждаше плътна синкава маса от пушек и това беше градът. Току под нас беше кръчмата и лъкатушещият път. Той взе ръката ми и я притисна към сърцето си.

— Какво ще кажеш, а? Помисли си за всичко, което сме преживели заедно — ти и аз. Помисли си и за бъдещето.

Минах пред него и започнах да се спускам по склона. Когато стигнах моста над малкия поток зад кръчмата, спрях, за да глътна едно хапче. Той също спря на крачка зад мен с килната на една страна глава, усмихна се вяло и взе да драци по земята с пикела си.

— Погледни — издекламира, — ангели идат за него да се погрижат.

* * *

Тази нощ тръгнах. Двамата с Феликс стояхме в бара и чакахме да пристигне рейсът. Залязващото слънце просия в прозореца за кратко, после сенките се сгъстиха. Дебелият Дан беше обиден, че няма да остана. Взе да бърше плота на бара, като бавно движеше парцала и току поглеждаше към мен прочувствено и притеснено. Най-накрая обаче любопитството надви стеснителността му, той продължи да бърше тезгяха с кръгови движения, навеждайки се все по-близо до мен, и най-сетне се реши да попита:

— Тези изгаряния, да не са те залели с киселина или какво?

Феликс подбели очи.

— Дан, това е знакът на Каин — отговори той.

Разказах му какво ми се бе случило. Дан затаи дъх, никога не беше чувал за присаждане на кожа, превръзки със станиол и така нататък. Той скръсти ръце върху бара, подпря пълната си гръд върху тях и ме зяпна с благоговение, сякаш бях извършил невероятен подвиг.

— Боже Господи! — рече. — Все едно си бил на война.

— А сега е в изгнание, изпратен на заточение в страната на съня — каза Феликс.

Дан не му обърна никакво внимание, само се огледа, сякаш някой можеше да ни чуе, и се наведе още по-близо към мен със зловещо изражение.

— Ела насам — рече. — Ела да видиш.

Взе голям железен ключ от една кука зад гърба си, вдигна капака на бара и се отдръпна да мина. Погледнах Феликс. Той сви рамене.

— Давай смело! — рече. — Има неща, които дори и аз не ги знам.

Дан ме поведе през една врата зад бара, после тръгнахме по тесен, слабо осветен коридор с рафтове от двете страни, а по пода му бяха наредени каси с бутилки. Миришеше на изгнили ябълки и пръст. За миг усетих като че вече съм бил тук — много отдавна. Стигнахме втора врата. Дан пхна ключа в ключалката и спря.

— Знаех си, че не си като другите, дето ги мъкне тук — прошепна ми той. — Знаех си, че си по-различен.

Усмихна се и ми смигна.

Стаята беше малка и претрупана. В камината се виждаше купчина въглища, които пламтяха. До огъня в огромно кресло се бе настанила огромна жена. Имаше голяма кръгла глава като на каменна статуя и разрошена оредяла бяла коса. Подпухналото ѝ лице лъщеше на светлината на огнените отблясъци като полирана маска, която е започнала да се топи. Носеше халат от тежка лъскава черна материя и плетен жакет, който бе метнала върху рамене си като пелерина.

— Това — рече Дан — е мама.

От подпухналата маска две малки лъснали очи ме фиксираха с поглъщащ немигащ поглед. Тя нищо не каза. Един прозорец в отсрещния край на стаята гледаше към буренясала градина, където няколко кокошки се ровеха в мръсотията. Назъбените върхари на боровете стърчаха голи и неподвижни като черни зъби на фона на небето, сякаш огромна паст бавно се затваряше, за да ни погълне. Съвсем притъмня. Дан ми донесе стол и аз седнах. Мама миришеше на мента и дрехи, които твърде дълго са покривали мръсна плът. Всеки неин дъх беше дълбоко дрезгаво свистене, заедно с което туловището ѝ се надигаше, отпускате, притихваше за миг и пак започваше отначало.

Дан седна до мен, потриваше длани в коленете си, а едрото му лице блестеше.

— Тук не пускам случайни хора — рече на висок глас. — Нали така, мамо?

Усмихна се глуповато, изглежда я гордо, сякаш не той, а тя бе детето. Тя почти не го забелязваше, сякаш не присъстваше. Дланта ѝ почиваше върху облегалката до моя стол и приличаше на разперено удебеление в края на тлъстата ѝ ръка. Лицето ѝ сякаш нямаше черти, нос, уста или бузи — всичко се бе сляло в безформена сланина. Само очите гледаха с непомръкнал взор. Откакто бях влязъл в стаята, нито за миг не бе свалила от мен погледа си — далечен, неуловим и напрегнат, сякаш човешките създания бяха непривична за нея гледка. Въздухът пулсираше тихо, натежал от задуха. Стаята ни притискаше отвсякъде. Имаше маса, шкафове, бюфети, месингова кофа за въглища, изтърбушен диван, две порцеланови кучета върху полицата над камината, които се гледаха очи в очи, порцеланова балерина с поличка от истинска дантела, сребърен поднос за кейк, библиотека без книги, стъклено кълбо с алпийски пейзаж, в който от време на време извиваше снежна буря, вързана на флъонга панделка, останала от кутия шоколадови бонбони, две бирени чаши във формата на дебел старец с триъгълна шапка, кораб с издути платна в бутилка, цветна картина на Божията майка Дева Мария с пронизано от кама сърце. Дан не спираше да говори, ала аз не го слушах. Притъмня още повече, само огънят аленееше. Искях да си тръгна, да се махна, но не можех — някаква лъстива летаргия ме бе сковала, краиниците ми бяха като от олово, като пълни с тежка течност бурета. Струваше ми се, че винаги съм бил тук, че завинаги ще остана тук, сред вещите на Мама и нейния втрещен в мен неумолим поглед. Тя означаваше нещо, не, не означаваше нищо. Нямахме никакъв смисъл. Просто я имаше. И винаги щеше да я има, да чака в тази зловонна малка дупка.

Автобусът закъсняваше. Двамата с Феликс крачехме нагоре-надолу пред кръчмата. Нощта беше ясна и звездна, Феликс се бе умислил, подсвиркваше си през зъби. Недоумяваше защо си тръгвам, така ми каза, защо не остана още ден-два. Тогава и той се омита,

щели сме да тръгнем заедно. Изгледа ме косо, опитваше се да разчете изражението ми в мрака.

Моето изражение.

— С нищо не мога да те съблазня, така ли? — рече той. — Е, ще има и друг път.

Вдигнах очи нагоре към пътя. Той леко ме докосна.

— О, да — промълви. — Винаги има и друг път.

После се отдалечи и се изсмя в нощта.

Хълмистият път белееше в мрака, боровете въздишаха шумно, светлината над кръчмарската порта зъзнеше на вятъра. Отсъствие, отсъствие, безнадеждното бреме на всичко, което го няма.

[1] Герой от романа „Мелмот Скитника“ от Чарлс Робърт Матюрин (1782–1824) — един от най-големите представители на така наречения „готически роман“. — Б.пр. ↑

[2] Вечното завръщане (нем.) — Б.пр. ↑

[3] Каспар Давид Фридрих (1774–1840) — германски живописец, представител на романтизма. — Б.пр. ↑

Люлякът бе цъфнал в градината на болницата. Първите още неукрепнали пациенти, осмелили се да излязат навън, шляпаха по чехли и болнични халати, вдигнали бледопепеливите си изумени лица към слънцето. Весели пухчета от бели облаци се носеха над покривите и за миг сградата заприлича на голям кораб, поел през синевата. Входното антре на болницата бе обляно в ярка светлина. Неизвестно как едно врабче бе влетяло вътре и сега се блъскаше в ъгъла на високия прозорец — още чувах паническото пърхане на малките му крилца. На регистрацията ме спряха.

— Роднина ли сте? — попитаха.

Широк лъч слънчева светлина, пълен с пращинки, бе легнал косо върху стъпалата като падаща колона.

Мамо.

Тръгнах по коридора, после седнах в чакалнята. Имаше маса, пластмасови столове и ваза с изсъхнали цветя. Времето течеше, мина цял век. Бях там и не бях там. Най-сетне се появи отец Плумър, застана пред мен, стиснал меките си длани. Не носеше очила и без тях очите му бяха зачервени и приличаха на болни. Той поклати глава, сякаш разочарован от нещо, от лошото време например.

— Съжалявам — изрече.

Икар. Икар.

Пълна догоре е чашата.

Поисках да видя стаята й. Леглото беше голо, кошчето — изпразнено, шкафчето зееше отключено. И все пак за мен тя продължаваше да е там — там във всичко, което липсваше. Нима някога е било другояче? Опрях чело в стъклото на прозореца, загледан в дима над покрива, малките облачета, сенчестите хълмове в далечината. Ледено море бушуваше в мен. Отец Плумър крачеше тихо, скърцаха само гьонените му подметки.

— Намериха я в параклиса — каза. — За мен това е голям знак, че именно там е отишла да потърси покой. — Млъкна и ме изгледа с голия си, опипващ ме взор, после пак закрачи, заскърца. — Разбира се, въпросът е откъде е взела тази ужасна, ужасна смес, и то в такива количества. Властите имат своя версия по въпроса и ако се окажат

прави, тогава една личност, уверявам те, ще пострада сериозно и най-вече ще изгуби положението си тук, при това доста скоро.

Отново ме погледна многозначително и кимна бавно — само веднъж. Въобразявам ли си или наистина потри ръце?

Открих професор Косок в апартамента на Чандъс Стрийт. Седеше до прозореца в кухнята с палто и шапка. На масата пред него стоеше свитият му юмрук. Очите му бяха червени, големи сълзи се стичаха по мазното му лице от двете страни на носа. Бяха му дали нейните вещи, събрани в найлонова торба: дамската ѝ чанта, коженото палто и пенъоара на цветя. Изглежда ме уморено.

— Къде е твоят порядък, а? — попита.

Тя му беше дъщеря, бях ли споменал за това?

Обиколих задните стаи. Как величествено грееше слънцето тук, промъкнало се през високите прозорци — светлина от едно друго време. Стоях и плачех. Лято! Градината в цветове. Гълъб кацна на перваза, изгугука тихо и отлетя.

На излизане взех спринцовката ѝ, онази в подплатената с кадифе кутийка — за спомен.

Част от мен също умря. Събудих се една сутрин и открих, че не мога да събера две и две. Нещо се бе пропукало, ледът се бе разцепил. Нещата се тълпяха, самите неща. Една капка вода плюс една капка вода вече не правеше две капки, а една. Два портокала и два портокала не правеха четири в някакъв нов синтез, а упорито запазваха себе си. О, не искам да кажа, че не съм мислил за тези неща и преди, само че сега не можех да мисля за нищо друго. За числата бях научил всичко и не разбирах нищо.

Изгубих черната тетрадка, заврях ли я някъде, хвърлих ли я, вече не си спомням. Нима не си създадох собствена черна тетрадка?

Мъка, но разбира се, и чувство за вина. Няма да им се дам. И болка, но не колкото преди, а и с всеки изминал ден намаляваше. Лицето ми почти се оправи, една сутрин ще се събудя и няма да се позная в огледалото. Нов човек. Заобикалям болницата отдалеч. Какво повече мога да намеря там? Вече не искам никакви покровители. Искam да бъда, да бъда какво — не знам. Гол. Без кожа. Пищящо бебе, яростно размахало юмруци. Знам ли?

Дали завързах всички свободни краища? Дори измисленият свят има свои правила — може би досадни и глупави, но не може да се оспорват.

И до ден-дневен имам усещането — май никога няма да се отърва от него, — че ме следят. Често ми се случва да спра на сред улицата и рязко да се обърна при вида на проблеснал риж перчем и ехидно усмихнато лице сред безликата тълпа. Само моето въображение ли е това? Дали няма и нещо друго? Той ще се върне под една или друга форма, човек не може да му се изплъзне. Отново започнах работа — пробно. Върнах се към самото начало, както и към простичките неща. Простичките! Точно така. Този път ще бъде по-различно, смятам, че ще бъде много по-различно. Няма да постъпвам както преди, както правех през онези дни. Не. В бъдеще ще оставям нещата, ще се опитвам да оставям нещата на случайността.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.